

A helyi tantervet készítő iskola bemutatása, a tanterv fontosabb jellemzői

I. Bemutatókozás:

A helyi tantervet készítő debreceni Bárcki Gusztáv Gyógypedagógiai Intézmény összetett iskolaként működő, többcélú, közös igazgatású közoktatási intézmény (enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékosokat nevelő általános iskola, előkészítő szakiskola, diákotthon és pedagógiai szakszolgálat működik).

Intézményünkben a 418 értelmileg sérült tanuló 34 tanulócsoportban kapja meg a speciális nevelési szükségletükhöz igazodó fejlesztést. A tanulók kétharmada enyhe értelmi fogyatékos (tanulásban akadályozott), 108 tanuló középsúlyos értelmi fogyatékos (értelmileg akadályozott) akik számára az enyhe értelmi fogyatékos tanulóktól eltérő tartalom és követelményrendszer biztosítja az eredményes fejlesztést.

A tanulók 92%-a egésznapos foglalkoztatásban részesül, közülük 146-an a kollégiumban laknak. A délutáni foglalkozásokon a napközis és a diákotthoni tanulók a délelőtti osztálykeretnek megfelelően maradnak a csoportokban (ezért nincs külön napközis és kollégiumi csoport, hanem 17 óráig a gyermekek ún. „vegyes” csoportban vannak).

Iskolánk az elmúlt időszakban élen járt a tartalmi szabályozás változásával járó feladatok megoldásában. Részt vállaltunk a fogyatékos tanulók iskoláinak tartalmi szabályozását segítő irányelv elkészítésében, majd közreműködtünk a kerettantervi szabályozásnak megfelelő korrekcióban is.

Ez a helyi tanterv – amely a módosított irányelv figyelembe vételével és az eltelt időszak beválási vizsgálatainak tapasztalataira épülve készült el – a középsúlyos értelmi fogyatékos (értelmileg akadályozott) tanulók nevelését – oktatását ellátó iskolák helyi tantervi korrekciójához szeretne segítséget adni. A gyulai Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Speciális Szakiskolával 1998-ban közösen készített mintatantervet korrigáltuk, dolgoztuk át a kerettantervi elvárásoknak megfelelően.

A közoktatási törvény 1999. évi módosítását figyelembe véve tantervünk követi az ebből adódó iskolaszervezeti változásokat. A gyógypedagógiai fejlesztés folyamatosságának, egymásra épülésének szükségességét szem előtt tartva, az általános műveltséget megalapozó nevelés – oktatás keretében külön – külön helyi tantervet készítettünk a középsúlyos értelmi fogyatékos (értelmileg akadályozott) tanulók alapfokú nevelését – oktatását ellátó általános iskoláknak (1-8. évfolyam) és a készségfejlesztő speciális szakiskolák 9-10. évfolyama számára.

2. Helyi tantervünk legfontosabb jellemzői, a készítés során alkalmazott alapelvek:

- a) Helyi tantervünk „magját” a módosított irányelv adja, de éltünk a kerettantervi törvény által biztosított helyi mozgásterekkel, döntési helyzetekkel, lehetőségekkel. A szabadon tervezhető órakeretet az alapfokú oktatásnál a kultúrtechnikai tantárgyaknál (olvasás-írás elemei, számolás-mérés elemei) az előkészítő szakiskolában pedig a testnevelés valamint a szakmai előkészítő ismeretek tantárgyaknál használtuk fel. A tartalmak átrendezésének lehetőségét is kihasználjuk és a kerettantervtől eltérő betűtanítási sorrendet alkalmazunk. Az optikusan hasonló nagybetűket a kisbetűkkel együtt tanítjuk. A szakmai előkészítő ismeretek oktatásának tartalmában a szövesi tevékenység alapozását jelenítjük meg.
- b) A tartalmakhoz évfolyamonként hozzárendeljük a fejlesztendő készségeket, képességeket, attitűdöket. A program megvalósításához szükséges taneszközök és felszerelés jegyzéke is megtalálható a tantárgyi programokban.

- c) A tanulás sikere érdekében a cselekedtető, szemléletes módszerek alkalmazását preferáljuk, ezzel az életorientált tanulás fejlesztését kívánjuk biztosítani.
- d) Tevékenységközpontú, a cselekvőképesség kialakítását célzó koncentrikus és spirális elrendezésű tartalmakkal egészítettük ki az irányelvben leírtakat. Olyan tevékenységeket (helyzeteket, szituációkat) ajánlunk a felhasználóknak, amelyek a közvetlen tapasztalatszerzés és az érzékszervi megismerés széles skáláját biztosítják a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára.
- e) A szociális és kommunikációs készségek és képességek fejlesztését továbbra is középpontban tartjuk, ezért a tanulók számára a mindennapi élethelyzetekben is alkalmazható ismereteket preferáltunk.
- f) A tartalom kiválasztásánál, a követelmények kidolgozásánál az ökológiai szemlélet vezérelt bennünket (a középsúlyos értelmi fogyatékos fiatal akadályozottsága elsősorban a környezetével való kapcsolatában jelenik meg). Ezért igyekeztünk az adaptív viselkedést segítő készségek fejlődését biztosítani. (Társadalmi ismeretek és gyakorlatok tantárgyból olyan feladatokat tartalmazó szituációkat jelenítünk meg, amely a változó környezethez való alkalmazkodási készségeket fejleszti az értelmileg akadályozott tanulóknál.)
- g) A kiválasztott fejlesztési tartalmak összeállításánál figyelembe vettük
- a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók pszicho-fizikai képességének állapotát
 - az általános fejlődési utat amit végigjárunk és azokat a sajátosságokat amelyek megjelennek náluk
 - jelenlegi és jövőbeli szociális szükségleteiket
 - tanulásuk jellegzetességeit.
- h) Biztosítani kívántuk hogy a nagyon eltérő egyéni adottságaik kezelésére az iskoláknak legyenek lehetőségeik
- orientáló jellegű követelmények, ettől eltérés lehetősége
 - egyéni fejlesztési programok szükségessége a tanterv kiegészítéseként
 - egyéni továbbhaladási feltételek megfogalmazása.

3. A pedagógiai folyamat hatékonyságát segítő tényezők

- a./ A tanulási képességek területén mutatkozó nagyfokú egyéni eltérések miatt fontos a differenciált feladatadás és foglalkoztatás, az egyéni és kiscsoportos fejlesztés. A tantárgyi programokat a tanulók adottságaikhoz, képességeikhez igazodó egyéni fejlesztési programokkal szükséges kiegészíteni.
- b./ Pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitációs foglalkozás
 Az oktatási törvényre hivatkozással, az irányelvben leírtakat figyelembe véve, a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára a kötelező tanórai foglalkozásokon túl egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs foglalkoztatást kötelező szervezni.
 A foglalkozások célja a károsodásból eredő nagyfokú lemaradások csökkentése és a meglévő képességelőnyökre építve az eredményes személyiségfejlesztés megvalósítása tanórai keretek között egyéni és kiscsoportos formában.
 A foglalkozások formájára, elnevezésére és időtartamára a következőket javasoljuk:
 1. sz. melléklet.
- c./ Tanórán kívüli tevékenységek
 A tantervben leírt követelmények teljesítésének, a nevelési folyamatok eredményességének, a középsúlyos értelmi fogyatékos gyermek hatékony személyiségfejlesztésének, eredményes szocializációjának feltétele az egésznapos nevelés biztosítása, a tanórán kívüli tevékenységek magas szakmai színvonalú szervezettsége.

Ezek a foglalkozások az iskola helyi lehetőségeitől, adottságaitól, körülményeitől függően napközis, kollégiumi vagy vegyes csoportban (napközis és kollégista az osztálykeretnek megfelelően együtt van a délutáni foglalkozáson is). Erre javasoljuk a 2. a-b. sz. mellékletben található tevékenységi formákat és időkeretet.

d./ Differenciált csoportszervezési eljárások

Az egyénesítő nevelés elvének alkalmazása ellenére is mutatkoznak – az adott tanulócsoporthoz belül, főként a kultúrtechnikai tantárgyaknál (olvasás, írás, számolás) – a csoport többségétől lemaradó tanulók. Számukra kultúrtechnikai tantárgyak esetében, 7. évfolyammal kezdődően csoportbontással, képesség szerint differenciálódó csoportok létrehozásával javasoljuk a problémakezelést.

Az így szerveződő csoportoknál a kultúrtechnikai tantárgyaknál felszabaduló időkeretet tanórai foglalkozásként a korábbi ismeretek szinttartására, praktikus tevékenységek gyakorlására, életviteli ismeretek elsajátítására kell fordítani. Az így létrehozott kiscsoportok, a helyi feltételektől, lehetőségektől függően egy vagy több évfolyamból szerveződhetnek, de a csoport létszáma ne haladja meg az öt főt.

e./ A tantárgyaknál nem a műveltségátadásra kell a fő hangsúlyt fektetni, hanem azoknak a képességeknek a kialakítására, amelyek közvetlen segítséget adnak az élet feladataihoz és egyben felkészítik őket arra, hogy képességeikhez, adottságaikhoz mérten minél eredményesebb legyen a szociális beilleszkedésük.

f./ A tanórákon és tanórán kívüli foglalkozásokon sok időt és alkalmat kell biztosítani az ismeretek, fogalmak, szokások és tevékenységek életközegben történő alkalmazására, gyakorlására.

g./ Az ismeretszerzés, feldolgozás és alkalmazás során az oktatás akkor eredményes, ha tapasztalati, gyakorlati síkon marad, ezért a tanulási folyamatban fontos szerepe van a képi szemléltetésnek, a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzésnek.

h./ A gyógypedagógiai nevelésben, fejlesztésben kiemelkedő jelentősége van az érzelmeknek, motivációnak, a játékoságnak, amelyekkel a közép- és súlyos értelmi fogyatékos tanulók tevékenységét szervezni lehet. A motivációs formákat a tanulók életkorának, személyiségjegyeinek megfelelően kell kiválasztani.

4. Ellenőrzés – értékelés:

A közép- és súlyos értelmi fogyatékos gyermekek iskolai értékelése során a tanulók tudását, attitűdjét, magatartását figyeljük meg, az egyénekre szabott követelményekhez viszonyítunk és az önmagukhoz mért fejlődésük alapján teszünk megállapításokat.

Az értékelés fontos funkciója ebben az iskolatípusban a meglévő készségek és képességek folyamatos diagnosztikus felmérése, ennek alapján a tanuló jellemzőihez igazodó legmegfelelőbb fejlesztési eljárások kiválasztása. Ezért az értékelés nem lehet csupán minősítés, hanem a kitűzött célok, feladatok és a meghatározott eszközök hatásának, a tanulói teljesítménynek, a nevelési eredményeknek a vizsgálata is megtörténik.

A közép- és súlyos értelmi fogyatékos gyermekeknél jelentkező nevelési nehézségek miatt rendkívül fontos, hogy az értékelés ösztönző hatású legyen, segítse a pozitív személyiségjegyek továbbfejlesztését.

Az értékelési formák kialakítása a közép- és súlyos értelmi fogyatékos tanulók módosult fejlődésmenetének, valamint az ép értelmű tanulóktól jelentős mennyiségi és minőségi eltéréseket mutató tanulási képességek figyelembe vételével, a közoktatási törvény előírásait alkalmazva történt meg.

A diagnosztikus és a segítő célú, folyamatos értékelésnek a teljes képzési időszakban kiemelkedő szerepet kell kapnia a tanulók értékelésében.

Mit értékelünk?

- Szociális képességek, magatartási, viselkedési szokások alakulását.
- Személyiségjellemzőinek fejlődését.
- Tanuláshoz, munkához való viszonyát.
- Cselekvőképességét, pszichomotoros fejlődését.
- A tanult ismeretek alkalmazásának képességét.
- Tantárgyi követelmények teljesítését.

Alkalmazott értékelési formák

a.) Szóbeli értékelés

(Pl.: helyeslés, dicséret, figyelmeztetés, megrovás)

Ezt az értékelési formát a teljes képzési időben, minden tantárgynál alkalmazzuk.

b.) Különböző szimbólumok, tárgyjutalmak

(Pl.: pontozás, csillag, dicséret kártyák, szimbolikus képek, egyéb jelek, ...)

Főként az alsó és középső szakaszban használjuk, a szóbeli értékelést is kiegészítheti.

c.) Írásbeli értékelés

• Szöveges értékelések

Szöveges minősítés (év végén) minden tantárgyból 6. évfolyammal bezárólag. Ehhez kapcsolódik rövid értékelő tájékoztató is.

Szöveges minősítéshez javasolt szöveg minta:

A tantárgyi követelményeknek	kiválóan megfelelt
	jól megfelelt
	megfelelt
	részben felelt meg
	nem tudott megfelelni

• Numerikus értékelés, minősítés

A közoktatási törvényben előírt öt fokozatú skála szerint, 7. évfolyamtól valamennyi tantárgy esetén.

- érdemjeggyel (havonta)
- osztályzattal (félévkor, év végén)

A 7. évfolyamtól év végi osztályzat mellé rövid szöveges értékelő tájékoztató kerül kiegészítésként.

Amennyiben az iskola a 7. évfolyamtól továbbra is sajátos (a törvénytől eltérő) értékelési módot választja, a hivatalos tanügyi dokumentációban ezeket a minősítéseket a közoktatási törvény 70 § (2) bekezdésében előírt osztályzatokká, érdemjegyekké kell átalakítani.

Értékelési aktusokról adott információk

- tanév közben, félévkor tájékoztató füzetben
- tanév végén bizonyítványba és értékelő tájékoztató lapokon

A magatartás értékelésére a tantárgyi értékelésekre megállapított elvek vonatkoznak.

Azokat a tanulókat, akik a kultúrtechnikai foglalkozásokon a többségre megfogalmazott követelményeket nem tudják teljesíteni mentesíteni kell a tantárgyi teljesítmény numerikus értékelése alól 7. évfolyamtól.

Ellenőrzés

Az ellenőrzés során a minősítés szempontjából lényeges adatokat gyűjtünk össze a tanulók teljesítményéről, viselkedéséről, munkavégzéséről. Az ellenőrzés az értékelés részművelete.

A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekre jellemző nevelési, tanulási nehézségek miatt a „többségi” iskolákba járó tanulók ellenőrzésénél használt formák (felelet, írásbeli dolgozat, teszt, témazáró felmérések, ...) nagy része nem alkalmazható.

Javasolt ellenőrzési formák a képzés során:

- folyamatos megfigyelés, játékban, tanulásban, mindennapos élethelyzetekben, spontán megnyilvánulásokban.
- értelmi teljesítőképeség mérése egyszerű feladatlappal tanév végén.
- képességmérés
 - ❖ iskolakészültség, önkiszolgálási szint, neveltségi fejlettség mérése az intézménytípusba való bekerüléskor
 - ❖ PAC
 - ❖ motoros képességek mérése
 - ❖ finommotorika
 - ❖ pszichikus funkciók
- tevékenységvizsgálatok
 - ❖ munkafolyamatok végrehajtási sorrendje (az iskolarendszertől való kilépéskor, 8. vagy 10. év végén)
 - ❖ teljesítőképeség (az iskolarendszertől való kilépéskor, 8. vagy 10. év végén)
 - ❖ munkavégzés pontossága (az iskolarendszertől való kilépéskor, 8. vagy 10. év végén)
 - ❖ munkatempó, kitartás (az iskolarendszertől való kilépéskor, 8. vagy 10. év végén)
- személyiségfejlődés megfigyelése

Befejezés:

A tantervet készítők remélik, segítséget adnak a középsúlyos értelmi fogyatékos (értelmileg akadályozott) tanulók iskolai fejlesztését felvállaló kollégáknak a pedagógiai program átdolgozásához, a korrekciók eredményességéhez, hatékonyságához.

Ábelné Oláh Andrea – gyógypedagógus
Csiszér Istvánné – gyógypedagógus
Dr. Mihók Sándorné – gyógypedagógus
Németh Judit – gyógypedagógus
Szabó Imre – gyógypedagógus-igazgató
Szamosköziné Simon Erzsébet – gyógypedagógus
Varga Klára – gyógypedagógus
Varga Lászlóné – gyógypedagógus-igazgatóhelyettes

PEDAGÓGIAI CÉLÚ HABILITÁCIÓS ÉS REHABILITÁCIÓS FOGLALKOZÁSOK
KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI FOGYATÉKOS
(ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT)
TANULÓK SZÁMÁRA
(1-8. évfolyam)

FEJLESZTÉSI TERÜLETEK FOGLALKOZÁSOK	ÉVFOLYAM / ÓRASZÁM								HETI ÓRASZ.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	
<u>Kognitív fejlesztés:</u> Például: Szenzoros ingerfeldolgozás (bazális stimuláció) Pszichikus funkciók (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás) Tájékozódási képesség (időbeli, térbeli) Orientációs képesség	2	1	1	1	-	-	-	-	5
<u>Kommunikációs képességek fejlesztése:</u> Verbális fejlesztés: beszédértés, beszédészlelés, beszédindítás, artikulációs gyakorlatok, beszédszervek ügyesítése, szókincs, kifejezőkészség, ... Nonverbális fejlesztés: jelek, piktogramok, BLISS - nyelv, ...	1	2	1	1	1	1	-	-	7
<u>Motoros képességek:</u> Mozgáskoordináció, szem-kéz koordináció, finommozgások, testtudat, testséma.	1	1	1	-	-	-	-	-	3
<u>Személyiségfejlesztési eljárások:</u> Énkép, én-tudat, önértékelés, önkifejezés, együttműködés, alkalmazkodás, szabálytudat, normakövetés, konfliktuskezelés.	-	-	-	1	1	1	1	1	5
<u>Célzott terápiák:</u> Gyógytorna, hydroterápia, konduktív pedagógiai, gyógytestnevelés, gyógylovaslás, játékterápia, Yeris – terápia, gyógyászati segédeszközök használata.	1	1	1	1	1	1	1	1	8
ÖSSZESEN	5	5	4	4	3	3	2	2	28

Tanórán kívüli tevékenységek
(napközis – kollégiumi keretekben szervezett délutáni foglalkozások)
középsúlyos értelmi fogyatékos (értelmileg akadályozott)
tanulók általános iskolája
1-8. évfolyam

	FOGLALKOZÁSI FORMÁK	ÉVFOLYAM / HETI ÓRASZÁM							
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Játék (irányított és önálló játék foglalkoztató helyiségekben, udvaron, játszótéren, sportpályán)	3	3	3	2	1	1	-	-
2.	Séta, mindennapos testedzés, irányított sportfoglalkozás	3,5	3,5	3,5	4	3	3	3	3
3.	Szociális és munkatevékenységek (ebéd, uzsonna, környezetrendezés, takarítás, tisztálkodás, elemi szintű kézműves tevékenység)	6	7	8	8,5	8	8	6	6
4.	Csendes pihenő, önkiszolgálási tevékenységek (vetkőzés, öltözés, kézmosás, fogápolás) gyakorlása	6	5	-	-	-	-	-	-
5.	Tanulás (kulturtechnikai ismeretek megerősítése, rögzítés elősegítése)	2	2	3	3	3	3	4	4
6.	Kulturális és művészeti tevékenység (vers, mondóka és mese hallgatása, tanulása, videofilm, daltanulás, zenehallgatás, rajzolás-festés, könyvtárlátogatás)	4	4	5	5	3,5	3,5	3,5	3,5
7.	Szakkörök, klubfoglalkozások: irodalom, kézműves, háztartástan, számítástechnika, énekzene, sport.	-	-	-	-	2	2	2	2
8.	Csoportvezető által szabadon használható órakeret	1	1	1	1	-	-	-	-
	HETI ÖSSZES ÓRASZÁM	25,5	25,5	23,5	23,5	20,5	20,5	18,5	18,5

Megjegyzés:

- a foglalkozások időtartama hétfőtől csütörtökig 11.30 – 17.00 óra között, pénteken 15.00 óráig a tanórai foglalkozások befejezéséhez igazodva.
- A tanórán kívüli tevékenységekkel párhuzamosan tartott kötelező foglalkozás az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció és rehabilitáció.

Tanórán kívüli tevékenységek
(napközis – kollégiumi keretekben szervezett délutáni foglalkozások)
középsúlyos értelmi fogyatékos (értelmileg akadályozott)
tanulóknak
Készségfejlesztő speciális szakiskola 9-10. évfolyama

	FOGLALKOZÁSI FORMÁK	ÉVFOLYAM / HETI ÓRASZÁM	
		9.	10.
1.	Mindennapos testedzés, irányított sportfoglalkozások (atlétika, labdajátékok, sportjátékok elemei, aerobik, kondi-terem,)	3	3
2.	Szociális és munkatevékenységek (étkezés, környezetrendezés, takarítás, ruhagondozás, kerti munkák, kézműves technikák, tárgykészítés,)	3,5	3,5
3.	Tanulás (kulturtechnikai ismeretek rögzítése, a tanult ismeretek alkalmazásának gyakorlása)	3	3
4.	Kulturális és művészeti tevékenység (vers és mesemondás, dramatizálás, szituációs játékok, zenehallgatás, daltanulás, mozi látogatás és könyvtárhasználat)	4	4
5.	Szakkörök, klubfoglalkozások (drámajáték, színjátékozás, dalkör, rajzolás, festés, mintázás, kézművesség, számítástechnika, sportjátékok)	2	2
	HETI ÖSSZES ÓRASZÁM	15,5	15,5

Megjegyzés:

- A foglalkozások időtartama hétfőtől csütörtökig 13.30-tól 17.00 óráig, pénteken 15 óráig tart.
- A tanórán kívüli tevékenységekkel párhuzamosan tartott kötelező foglalkozás az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció és rehabilitáció.

*Értelmileg akadályozottak
általános iskolája
1-8. évfolyam*

*„Csináljon bármit, ami nyitogatja szemét és eszét,
szaporítja tapasztalatait.
Ő azt hiszi, csak játszik.
De mi már tudjuk, mire megy a játék.
Arra, hogy e világban otthonosan mozgó ember
váljék belőle.”*

/Varga Domokos/

A helyi tantervet – a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók számára – készítették:

Olvasás – írás előkészítése

Olvasás – írás elmei Csiszér Istvánné – Dr. Mihók Sándorné – Varga Lászlóné

Beszédfejlesztés és környezetismeret Csiszér Istvánné – Dr. Mihók Sándorné – Varga Lászlóné

Társadalmi ismeretek és gyakorlatok Csiszér Istvánné – Dr. Mihók Sándorné – Varga Lászlóné

Számolás – mérés előkészítése

Számolás – mérés elemei Ábelné Oláh Andrea – Szamosköziné Simon Erzsébet

Önkiszolgálás Varga Klára

Életvitel és gondozási ismeretek Németh Judit

Ábrázolás – alakítás Csiszér Istvánné – Dr. Mihók Sándorné – Varga Lászlóné

Ének – zene Németh Judit

Játékra nevelés Ábelné Oláh Andrea – Szamosköziné Simon Erzsébet

Mozgásnevelés

Testnevelés Szabó Imre

Környezet- és egészségvédelem Csiszér Istvánné – Dr. Mihók Sándorné – Varga Lászlóné

Szakmai előkészítő ismeretek Csiszér Istvánné

Szociális munkatevékenység Varga Klára

**TANTÁRGYI RENDSZER ÉS ÓRASZÁMOK A KÖZÉPSÚLYOS ÉRTELMI
FOGYATÉKOS TANULÓK ISKOLÁI SZÁMÁRA**

1-8. évfolyam

Tantárgyak	az évfolyamok óraszámjai							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Olvasás-írás előkészítése	③	③	0	0	0	0	0	0
Olvasás-írás elemei	0	0	4	⑤	⑤	⑤	4	4
Beszédfejlesztés és környezetismeret	4	4	4	4	4	4	0	0
Társadalmi ismeretek és gyakorlatok	0	0	0	0	0	0	③	③
Számolás-mérés előkészítése	2	2	0	0	0	0	0	0
Számolás-mérés elemei	0	0	③	4	4	4	④	④
Önkiszolgálás	2	2	2	0	0	0	0	0
Életviteli és gondozási ismeretek	0	0	0	2	3	3	6	6
Ábrázolás-alakítás	2	2	2	2	2	2	3	3
Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
Játékra nevelés	2	2	2	0	0	0	0	0
Mozgásnevelés	3	3	3	3	3	3	0	0
Testnevelés	0	0	0	0	0	0	3	3
Környezet- és egészségvédelem	0	0	0	0	2	2	2	2
Összes óraszám	20	20	22	22	25	25	27	27

A karikával jelölt óraszámok a szabadon tervezhető órászámmal megnövelt órakeretet jelentik.

A témakörök tartalmi feldolgozásánál valamint a tanulókkal szemben támasztott követelményeknél megjelenő tevékenységi szintek magyarázata:

Együttműködéssel:

A tevékenységek közben passzív közreműködő, nem ellenkezik, mozdulataival igyekszik segíteni.

Segítséggel:

A tevékenysége végzése közben a felnőtt aktív közreműködésére, segítségére, támogatására van szüksége. Részfolyamatokat önállóan is elvégez.

Irányítással:

Felnőtt felügyelete mellett, szóbeli útmutatás, tanácsadás vagy nonverbális jelek mellett végzi a tevékenységet.

Önállóan:

A felnőtt jelenlétében végzett tevékenység, de nincs verbális útmutatás.

Olvasás – írás előkészítése

1-2. évfolyam

Célok:

- Az olvasás – írás elemi szintű megismertetésével fejlődjön a vizuális, akusztikus megfigyelőképessége, emlékezete.
- Az olvasás elemi szintű technikájának megtanulásával analitikus és szintetikus gondolkodása készségszintűvé válva alakítson ki olyan képességeket, amelyek hozzásegítik kommunikációs eszközeik elemi szintű használatához.

Feladatok:

- Ismerje az alapvető térbeli viszonyokat és használja azokat.
- Alakuljon ki hallási, látási differenciáló képessége.
- Legyen képes a vizuomotoros koordináció alkalmazására.

Óraszámok

	Évfolyamok	
	1.	2.
Heti óraszám	2	2
Éves óraszám	74	74

Témakörök feldolgozására javasolt órakeret

Témakörök	Évfolyamok	
	1.	2.
A finommozgások előkészítése az íráshoz	15	15
Beszédfejlesztés	4	4
Emlékezet-, gondolkodás, figyelemfejlesztés	10	10
Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	15	15
Téri orientációs gyakorlatok	10	10
Vonalvezetési gyakorlat, iránymozgás-, íráskészség megalapozása	15	15
Szabadon felhasználható	5	5

1. osztály

Cél:

- Az olvasás – írás elemeinek előkészítése során fejlessze az akusztikus figyelmet, a finommotorikát és a vizuomotoros koordinációt.

Követelmény:

- A beszédszervi gyakorlatok végzésénél legyen együttműködő.
- Legyen képes állathangok utánzására, társai hangjainak valamint a környezetében lévő zörejek felismerésére.
- Irányított, csoportos tevékenységbe kapcsolódjon be.
- A feladatok elvégzésénél törekedjen a szabályok betartására.
- Ismerje fel a soralkotás ritmusát, próbálja meg utánozni azt (segítséggel).
- Ismerkedjen az irányokkal: fentről le, balról jobbra. Utánzással alkalmazza.
- A téri relációkat – megnevezésre – segítséggel alkalmazza.
- Segítséggel használja a különböző íráseszközöket. Gyakorolja a helyes ceruzafogást.
- Legyen képes a tanult mondókákat, verseket, dalokat a csoport tagjaival együtt elmondani.

Témakör	Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)	Fejlesztendő készségek, képessegek, attitűdök
Beszédfejlesztés (4 óra)	Beszédtechnika fejlesztése: lélegzőgyakorlat utánzással, a helyes légzéstechnika kialakítása. Hallásdifferenciáló készség fejlesztése: játékos hangutánzások utánzással, segítséggel (állathangok, társak hangja, a környezet tárgyait hangja). Egyszerű hangforrások felismerése. Ritmus fejlesztése együttműködéssel . Egyszerű mondókák, versek mozgással, játékkal kísérése. Szókincsbővítés segítséggel . Az öt körülvevő közvetlen környezetében lévő személyek, tárgyak, kiválasztása megnevezés alapján. Kommunikációs készségfejlesztés segítséggel , játékos formában. Szituációs- és szerepjátékokban a mindennapi tevékenységek lejátszása.	Megfigyelőképesség. Utánzás. Differenciáló képesség. Beszédértés. Kommunikációs képesség. Az auditív megkülönböztető képesség fejlesztése.
Téri orientációs gyakorlatok (10 óra)	Együttműködéssel téri relációk felismerése, létrehozása. Relációs fogalmak: alá, fölé, alatt, fölött, előtt, mellett. Irányok: le, fel.	Téri tájékozódó képesség fejlesztése.
Vonalvezetési gyakorlat, iránymozgás-, íráskészség megalapozása (15 óra)	Segítséggel forma alakítás, mozgással (járás, futás), padlóra rajzolt alakzatok körbmozgása, majd lefedése tárgyakkal.	Csukló és az ujjak mozgékonyságának fejlesztése.
Finommozgások előkészítése az íráshoz (15 óra)	Együttműködéssel ismerkedés a tárgyakkal: a tapintással érzékelhető tulajdonságok megismerése (formaszilárdság).	Jó ceruzafogás, könnyed eszközekezelés.
Szem-kéz koordinációjának fejlesztése (15 óra)	Együttműködéssel labda gurítása, dobása, elkapása, golyó, gyöngy, gomb, apró tárgyak összegyűjtése dobozba, rakosgatása. Soralkotás: balról jobbra iránytartással. Független irányú soralkotás tárgyakkal (fentről lefelé), iránytartással. Festés: szivaccsal, tenyérrel, ecsettel. Homokba, padlóra rajzolás, nyomdázás krumplival.	Mozgáskészség, finommotorika fejlesztése.
Emlékezet, gondolkodás, figyelemfejlesztés (10 óra)	Segítséggel rövid szavak utánmondása. Tárgyak megfigyelése, megnevezése. Mondókák együttmondással.	

Szabadon felhasználható 5 óra

2. osztály

Cél:

- Fejlessze készségszintűvé az akusztikus figyelmet, a finommotorikát és a vizuomotoros koordinációt.
- Néhány térbeli viszony megtanulása alapozza meg a fogalmi gondolkodást.

Követelmény:

- Hangja után mutassa meg a hangszereket.
- A környezetében előforduló hangokat kapcsolja össze a hangforrással, mutassa azt meg.
- Helyes ceruzafogással formákat írjon át.
- Legyen képes szembetűnő jegyek (alak, nagyság) alapján segítséggel csoportosításokat végezni.
- Néhány térbeli fogalmat (előtte, mögötte, alatta, fölötte) kevés segítséggel tudjon használni.
- Tudjon sort alkotni megfelelő irányítással, kevés segítséggel. Tudjon sort váltani.
- Legyen képes kép- és betűelemek olvasására.
- Tudjon elkülöníteni alakot és hátteret.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képeségek, attitűdök</i>
Beszédfejlesztés (4 óra)	Beszédtechnika fejlesztése együttműködéssel : légzéstechnika további gyakorlása, játékos ajak- és nyelvgyakorlatok, szívógyakorlat. Magánhangzók felismerése szájállásról. Hallásdifferenciáló-készségfejlesztés: egyszerű hangforrások felismerése, megkülönböztetése. Szótagok utánmondása játék közben, segítséggel , rövid, hosszú, halk, hangos differenciálása. Ritmusfejlesztés: mondókák, versek, kiszámolók letapsolása, kopogása, gyors-lassú. Szókincsbővítés: tárgyak, tárgyképek kiválasztása megnevezés alapján (emelkedő elemszámmal). Tömondatok alkotása cselekvéshez kötötten azonos keresése segítséggel (elszórt tárgyak közül azonos tárgyak keresése). Képes lottó, képes dominó, egyszerű, kétfelé vágott képek összeillesztése. Anyanyelvi, irodalmi élmények: versek, mondókák együttes elmondása mozgással, mozgásos játékkal kísérése. Képeskönyvek nézegetése. Mesék: 2-3 epizódból álló egyszerű mesék meghallgatása. Kommunikációs készség fejlesztése segítséggel : szituációs- és szerepjátékokkal a mindennapi tevékenységek eljátszása, a szabályok alkalmazása, betartása.	Megfigyelőképesség. Utánzóképeség (mozgás, hangadás) fejlesztése. Megkülönböztető képesség fejlesztése. Azonosság, különbség felismerésének képessége.
Téri orientációs gyakorlatok (10 óra)	Segítséggel lateralitás: szívdobogás – bal. Bemutatkozás: jobb Relációs fogalmak: előtte, közben, mögötte, utána.	Differenciáló képesség. Téri viszonyok
Vonalvezetési gyakorlat, iránymozgás-, íráskészség megalapozása (15 óra)	Segítséggel vonalvezetési gyakorlatok homokban, padlón – krétával, zsírkrétával. A helyes ceruzafogás kialakítása. Álló-fekvő vonalak vázolatásának gyakorlása. Írómozgás: balforgású csigavonal, fészek rajza, átírás, csőbeírás, vonalfolytatás. Lendületes írásmozgás átírással. Helyes testtartás kialakítása.	Nagymozgások, finommotorika fejlesztése. Írány-, és formakövetés képességének fejlesztése.
Finommozgások előkészítése az íráshoz (15 óra)	Segítséggel : tapintással érzékelhető tulajdonságok megismerése, hideg, meleg, sima, érdes. Gyurmázás: gömbölyítés, lapítás, hengerítés, nyújtás. Ujjtorna: csipegetések, ujj-mondókák.	Érzékszervi megkülönböztetés képességének fejlesztése. Tapintásos érzékelés fejlesztése.

Szem-kéz koordinációjának fejlesztése (15 óra)	Segítséggel: gyöngyfűzés szabadon, gombolás, toronyépítés kockából, tárgyak pörgetése. Soralkotások kétféle elemből (eleje, vége fogalmának kialakítása, balról jobbra).	Koordinációs képesség fejlesztése.
Emlékezet, gondolkodás, figyelemfejlesztés (10 óra)	Segítséggel rövid szavak utánmondása. Tárgyak megfigyelése, megnevezése, letakarás után a hiányzó tárgy megnevezése (1-2 tárgy). Rövid versek, mondókák tanulása együttmondással.	Téri viszonyok kialakításának fejlesztése. Rész - egész viszonyfelismerés képessége.

Szabadon felhasználható 5 óra

Olvasás – írás elemei

3-8. évfolyam

Célok:

- Az olvasás – írás elsajátításához szükséges készségek és képességek folyamatos fejlesztése.
- A fogalmi gondolkodás megalapozása.
- Könnyen érthető, rövid szöveg elolvasása, értelmezése, néhány egyszerű gondolat leírása.
- Az elsajátított olvasási technikával olyan képességek kialakítása, amelyek hozzásegítik a kommunikációs eszközök használatához a mindennapi életbe való beilleszkedéshez.

Feladatok:

- Olvasás – írás elsajátításához szükséges készségek és képességek egyénre szabott fejlesztése.
- Fejlessze tovább az elemi szintű fogalmi gondolkodást.
- A kialakított képességeit segítséggel tudja használni életközegében való tájékozódásban, környezete megismerésében.
- Ismerje a betűket, tudjon szavakat, rövid szöveget elolvasni, értelmezni.
- Segítséggel tudja gondolatait írásban kifejezni.

Óraszámok

	Évfolyamok					
	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	4	4	4	4	4	4
Éves óraszám	148	148	148	148	148	148

Témakörök feldolgozására javasolt órakeret

Témakörök	Évfolyamok					
	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Beszédfejlesztés	10	5	5	2	2	2
Téri orientációs gyakorlatok	10	5	5	2	2	2
A finommozgások előkészítése az íráshoz	10					
Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	10					
Betűtanítás	36	40	40	32	32	
Olvasás	30	40	40	32	32	40
Írás	32	40	40	32	32	40
Értő olvasás				30	30	46
Szabadon felhasználható	10	18	18	18	18	18

3. osztály

Cél:

- Néhány betű megtanulása vizuális és verbális emlékezetét segítse készségszintűvé válni.

Követelmény:

- Tudjon segítséggel meghatározott szempontok szerint eseményeket és azok vizuális megjelenéseit sorba rendezni.
- A betűelemeket ismerje fel, írja sorközbe.
- Tudja az irányokat megmutatni, megnevezni.
- A tanult betűket tudja hangoztatni, felismerni, sorközbe írni, két betűt összeolvasni.
- Elemi fokon alakuljon ki hallási, látási differenciáló képessége.
- Vizuális és verbális emlékképeit segítséggel tudja közölni, alkalmazni.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök</i>
Beszédfejlesztés (10 óra)	Beszédtechnika fejlesztése a beszédszervek további ügyesítése (ajak-, nyelvgyakorlatok), zöngés-, zöngétlen hangok megfigyelése (nyakra tett kézzel), tárgyak, tárgyképek nevéből az első hang kiemelése. Ritmusfejlesztés: ritmusok letapsolása, kopogása, szavak ritmizálása, ritmikus sor kirakása tárgyakkal, képekkel, a kirakott sorminta leutánzása (2 elemből). Szókincsbővítés, fogalmi szint fejlesztése: tárgyak, tárgyképek csoportosítása, azonos keresése, szín méret, forma csoportosítás (minta és megnevezés alapján). Több (3-4) részre vágott kép összeállítása. Képről, irányított kérdésekkel mondatalkotás. Anyanyelvi, irodalmi élmények: rövid mesék meghallgatása, lejátsszása, dramatizálással, bábokkal.	Hallásdifferenciálás képességének fejlesztése. Utánzóképeség, Elvonatkoztató képesség fejlesztése. Emlékezet fejlesztése. Verbális emlékezet fejlesztése.
Térorientációs gyakorlatok (10 óra)	Elöl, hátul, függőleges, vízszintes fogalmának érzékeltetése. Lateralitás: bal – jobb tudatosítása, begyakorlása. Tárgyak sorbarendeze balról jobbra, sor eleje, vége, közepe fogalom kialakításának megkezdése, gyakorlása.	Téri viszonyok felismerésének képessége.
A finommozgások előkészítése az íráshoz (10 óra)	Ujjgyakorlatok, bal- jobb irányok felismerése és megkülönböztetése síkban. Vonalvezetési gyakorlat, iránymozgás-, íráskészség megalapozása.	Utánozó képesség (vonalvezetés, iránykövetés).
Szem-kéz koordinációjának fejlesztése. Emlékezet, gondolkodás, figyelemfejlesztés (10 óra)	Íráselemek. Soralkotások két elemből (pálcika, korong) balról jobbra. Képolvasás: sorok, oszlopok olvasása.	Sorkövetés képességének fejlesztése.
Íráselemek tanítása (32 óra)	Álló egyenes, fekvő egyenes, ferde, „c” vonal, körvonal, alsó ívelésű vonal, felső ívelésű vonal, horogvonal, felső hurokvonal, alsó hurokvonal, jelölés színekkel. Íráselemek vázolása, átírása, írása segítséggel vonalrendszerbe.	Alaklátás, formaészlelés. Vizuomotoros képesség fejlesztése.
Betűtanítás: a, i, í, o, ó, m, l, O, Ó. (36 óra)	Hangkihallási gyakorlatok, hang egyeztetése ajakállással (magánhangzó), szógyűjtés adott hanggal, hangleválasztás szókezdő helyzetben, hang felismerése szavakban, hanghelyzetek, jelölésük (eleje, vége) hang és betű egyeztetése, adott betű keresése betűsorban, adott betűhöz tárgyképek gyűjtése.	Vizuális memória fejlesztése. Hallásfigyelem fejlesztése.
Olvasás (36 óra)	Összeolvasás a tanult betűkkel, hangösszevonási gyakorlatok (kép), összeolvasása, összeolvasási gyakorlat vízszintes és függőleges sorokban, összeolvasás az új hang a szótag elején,	Gestalt látás fejlesztése.

	szótagok, szavak egyeztetése tárgyképpel (egytagú 2 betűs szavak kéttagú 4 betűs szavak), szótagolvasás gyakorlása vízszintes és függőleges sorokban. Versek, mondókák tanulása.	
Írás (32 óra)	A tanult betűk írása: az adott betűforma tanítása az íráselemek metódusa szerint történik. Írás füzetbe előírás után, másolás tábláról, kétbetűs szótagok írása, másolása írottól írottra, nyomtatottról írottra, betűk írása diktálásra, a betűk időtartama, ejtésük, jelölésük.	Biztos alak-háttér megkülönböztetése.

Szabadon felhasználható 10 óra

4. osztály

Cél:

- A betűtanítás során, a magánhangzók, és mássalhangzók összekapcsolásával fejlődjön analitikus, és szintetikus gondolkodása.

Követelmény:

- Ismerje fel a tanult betűket.
- Tudja a betűket és a hangokat összekapcsolni.
- Egytagú szavakat biztonsággal tudjon olvasni, másolni.
- Az olvasottakat segítséggel értelmezze, kapcsolja össze képpel, eseménnyel.
- A tanult betűket tollbamondás után tudja leírni.

Témakör	Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)	Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök
Beszédfejlesztés (5 óra)	Beszédtechnika további fejlesztése. Hallási differenciáló gyakorlatok: Zöngés-, zöngétlen gyakorlása, különböző hanghelyzetek felismerése, szó eleje, vége, „benne”. Ritmusfejlesztés: többtagú szavak letapsolása, kopogása. Szókincsbővítés: fogalmi szint fejlesztése, 3-4 képből álló képsor kirakása, szógyűjtés, mondatalkotás.	Személyes kompetencia fejlesztése. Beszédértés. Kommunikációs készség fejlesztése. Zöngés-zöngétlen hangok megkülönböztetésének fejlesztése.
Térorientációs gyakorlatok (5 óra)	A tanult téri helyzetek felismerése, megnevezése, egyeztetése. Írányok transzformálása síkra.	Szem-kéz koordináció képességének fejlesztése.
Betűtanítás: e, v, u, ú, t, á, s, p, A, I, Í, M, L, E, V, U, Ú, T, Á, S, P. (40 óra)	Hiányzó betűk, szótagok pótlása, hárombetűs szavak kirakása diktálásra, mondatkezdő betűk, nevek jelölése pirossal, nagybetűvel mondatvégi írásjel alkalmazása.	Reprodukciós képesség.
Olvasás (40 óra)	Szöveges tárgykép – szó egymáshoz rendelése, szó és kép egyeztetése, szó – mondat – kép egyeztetése, adott szóval mondatalkotás, tömondatok olvasása, hárombetűs szavak olvasása, értelmezése. Versek, mondókák tanulása.	Azonosság – különbség megfigyelésének képessége.
Írás (40 óra)	A tanult betűk írása sorközbe, betűk, szótagok, szavak másolása, betűk kétbetűs szavak írása. Betűk írása tollbamondás után.	Vizuális megfigyelő, emlékező, elemző képességek kialakítása.

Szabadon felhasználható 18 óra

5. osztály

Cél:

- A tanult hangok és betűk segítsék megalapozni a szavakká történő összerendezést.

Követelmény:

- Tudjon 3-4 betűből álló szavakat minimális segítséggel olvasni, másolni.
- Tudja az olvasottakat segítséggel, képpel és cselekvéssel összekapcsolni.
- Tudja a tanult betűket és a két betűből álló szavakat tollbamondás után leírni.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képessegek, attitűdök</i>
Beszédfejlesztés (5 óra)	Helyes artikuláció, időtartam, hangsúly, hanglejtés, hangerő. Szókincsbővítés: több képből álló képsor kirakása, szógyűjtés, mondatalkotás képekről (4-5).	Kommunikáció képességének fejlesztése.
Térorientációs gyakorlatok (5 óra)	Tanult téri helyzetek folyamatos gyakorlása, egyre nagyobb önállósággal, transzformálása síkra (közel, távol, itt, ott,).	Differenciáló képesség fejlesztése.
Betűtanítás: ö, ő, c, é, k, ü, ű, f, b, z, Ö, Ó, C, É, K, Ü, Ű, F, B, Z. (40 óra)	Szótagok, szavak kirakása, hiányzó betűk, szótagok pótlása, két szótagú szavak írása, mondatkezdő betűk, nevek jelölése. Mondatvégi írásjel: kérdőjel.	Azonosság, különbség felismerése. Hangok egybeolvasási képességének fejlesztése.
Olvasás (40 óra)	Két szótagú szavak, rövid mondatok olvasása, értelmezése, szöveges tárgykép – szó egymáshoz rendelése, szó – kép egyeztetése, mondat – kép egyeztetése. Adott szóval mondatalkotás. Versek, mondókák tanulása.	Hallási, analizáló, szintetizáló képességek fejlesztése.
Írás (40 óra)	Tanult betűk írása sorközbe, szavak, rövid mondatok másolása. Betűk, szavak másolása nyomtatotról írottra. Betűk, rövid szavak diktálása.	Szem-kéz koordinációjának képessége. Írány és sorkövető képesség fejlesztése.

Szabadon felhasználható 18 óra

6. osztály

Cél:

- Az olvasás – írás technikájának tanulása fejlessze a gondolkodási funkciókat.

Követelmény:

- Tudja az összes magánhangzót és a tanult mássalhangzókat felismerni, hangoztatni, másolni, és tollbamondás után leírni.
- Tudjon biztosan kapcsolni.
- Tudjon rövid mondatot olvasni, értelmezni, képpel összekötni és másolni.
- Tudjon 1 és 2 tagú szavakat tollbamondás után leírni és értelmezni.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök</i>
Beszédfejlesztés (2 óra)	Beszédtechnika, hallásdifferenciálás. Személyi adatok gyakorlása. Mondatok tartalmi bővítése, pontosítása: Mi? Mit? Hol? Hová? Kérdésekre válaszoló szavakkal.	Emlékező képesség fejlesztése.
Térorientációs gyakorlatok (2 óra)	A tanult téri helyzetek alkalmazása az egyéni képességeknek megfelelően.	Nyelvi kifejezés képességeinek fejlesztése.
Betűtanítás: d, j, n, h, r, g, D, H, J, N, R, G. (32 óra)	Szótagok, szavak kirakása, hiányzó betűk, szótagok pótlása. Nevek, mondatkezdő betűk jelölése. Mondatvégi írásjel: felkiáltójel.	Verbális kifejezőképesség fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képességek fejlesztése.
Írás (32 óra)	Betűírás füzetbe, vonalrendszerbe, rövid mondatok másolása írottról írottra, rövid szavak másolása nyomtatottról írottra, betűk, rövid szavak írása, tollbamondása (látási, hallási előkészítés).	Vizuális memória fejlesztése.
Olvasás (32 óra)	Két-háromtagú szavak, rövid mondatok olvasása, értelmezése, 5-6 képből álló képsor értelmezése, sorbarakása, szöveges tárgykép – szó egymáshoz rendelése, szó – kép egymáshoz rendelése, mondat – kép egyeztetése, adott szóval, összetett mondatok alkotása (pedig, de, mert).	Szövegértés képességeinek kialakítása.
Értő olvasás (30 óra)	Rövid történet, olvasmány elolvasása, értelmezése.	

Szabadon felhasználható 18 óra

7. osztály

Cél:

- Szavak, mondatok olvasása az értelmezés és megértés képességét fejlessze olyan szintre, amely megalapozza a rendszerben való gondolkodást.

Követelmény:

- Tudja felismerni, másolni, tollbamondás után leírni a kis- és nagybetűket.
- Tudjon egyszerű mondatokat másolni, segítséggel, képpel, eseménnyel összekapcsolni.
- Tollbamondás után tudjon tömondatot leírni.
- Három – négy mondatból álló szöveget tudjon elolvasni, minimális segítséggel értelmezni, képpel, eseménnyel összekapcsolni, másolni.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök</i>
Beszédfejlesztés (2 óra)	Beszédtechnika, hallásdifferenciálás. Személyi adatok gyakorlása. Mondatok tartalmi bővítése: Mikor? Milyen? kérdésekre válaszoló szavakkal.	Helyes nyelvtani kifejezések használatának képessége.
Térorientációs gyakorlatok (2 óra)	A tanult téri helyzetek önálló alkalmazása .	Analizáló, szintetizáló egyeztető képességek fejlesztése.
Betűtanítás: cs, gy, zs, ty, ly, x, y, w, ny, sz, Cs, Gy, Zs, Ty, Ly, X, Y, W, Ny, Sz. (32 óra)	Szótagok, szavak kirakása, nevek, mondatok helyesírása irányítással .	Zöngés-zöngétlen hangok megkülönböztetésének képessége.
Írás (32 óra)	Betűírás füzetbe, vonalközbe. Szavak, rövid mondatok másolása írottról írottra, nyomtatotról írottra. Segítséggel: Egyszerű tömondatos szöveg alkotása, leírása. Mondatok tollbamondásának előkészítése, látó, halló módszerrel. Irányítással: Üdvözlőlap írása.	Betűfelismeréshez szükséges képességek fejlesztése.
Olvasás (32 óra)	Szótagok, szavak olvasása. Két – háromtagú szavak, rövid mondatok olvasása, értelmezése. Zárt szótagok, mássalhangzó torlódásos szavak olvasása, 7-8 képből álló képsor értelmezése, időrendi sorrendbe állítása.	Szövegértő képesség fejlesztése. Emlékezet fejlesztése.
Értő olvasás (30 óra)	Rövid történetek, olvasmányok, mesék olvasása, értelmezése. Versek, mondókák olvasása, megtanulása, olvasmányok feldolgozása.	Olvasástechnika fejlesztése.

Szabadon felhasználható 18 óra

8. osztály

Cél:

- Fejlessze a tanuló szövegértő képességét.

Követelmény:

- Rövid szöveget tudjon elolvasni, kérdések segítségével próbálja meg értelmezni.
- Tudjon mondatokat másolni a nagybetűk alkalmazásával.
- Tudja saját nevét leírni emlékezetből.
- Minimális segítséggel rövid mondatokat írjon le tollbamondás után.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képeségek, attitűdök</i>
Beszédfejlesztés (2 óra)	Beszédtechnika, személyi adatok gyakorlása. Mondatok tartalmi bővítése: Hogyan? Kérdésre válaszoló szavakkal.	Nyelvi kifejezőképesség fejlesztése.
Térorientációs gyakorlatok (2 óra)	A tanult téri helyzetek alkalmazása, fokozódó önállósággal .	
Írás (40 óra)	Szövegírás vonalközbe és segédvonalra. Szavak, rövid mondatok másolása írottról írottra, nyomtatotról írottra. Bővített mondatos szöveg alkotása, leírása. Írás diktálás után. Személyi adatok és rövid levél írása, nyomtatványok kitöltése.	Írástechnika fejlesztése.
Olvasás (40 óra)	Szöveges tárgykép – szó egymáshoz rendelése, szó és kép egyeztetése, mondat és kép egyeztetése. Mondat mondattal való egyeztetése. Tagmondatok összefüggéseinek felismerése. Megadott szóval mondatalkotás.	Gondolkodás fejlesztése.
Értő olvasás (46 óra)	Rövid olvasmányok, mesék, történetek, történelmi szemelvények olvasása, feldolgozása. Versek, mondókák olvasása, megtanulása. Ismerkedés a betűrenddel, olvasás térképről (városok, folyók, stb.)	Szövegértő képesség fejlesztése.

Szabadon felhasználható 18 óra

Olvasás – írás

1-8. évfolyam

Tananyagok

- Írásvetítő
- Állvány
- Vászón
- Alkoholos filc
- Fólia
- Magnetofon
- Hangkazetták
- Lemezjátszó
- Hangszerek
- Finommotorikát és vizuomotoros fejlődést segítő bármilyen anyag, eszköz
- Hívóképek
- Applikációk
- ABC tábla (kis- és nagybetűs)
- Betűkártya
- Szókártya
- Betűsín
- Diavetítő, diafilmek
- Videó, videofilmek
- Vázoló lapok
- Gyengén látó füzetek
- Kecskeméti füzetek
- Ceruzafogó
- Oktatótáblák: mesesorozatok táblái (Nodus Kiadó)
- Hang- és szóképek készletben (Nodus Kiadó)

Beszédfejlesztés és környezetismeret

1-6. évfolyam

Célok:

- A tanulók helyes és tiszta hangképzésének kialakítása.
- Fejlődjön a tanulók beszédkészsége, alakuljon ki a köznyelvben használatos egyszerű nyelvi formák használata.
- A tanulók szóbeli kifejezőkészségének, adekvát kommunikációjának fejlesztése.
- A beszéd általi további ismeretszerzés segítése.
- A tanulók ismerkedjenek meg környezetük tárgyaival, szerezzenek természeti és társadalmi környezetükből tapasztalatokat, amelyek a helyzetüknek, fejlettségüknek megfelelő, biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.
- A környezetben való tájékozódás kialakítása, elemi szintű összefüggések felfedezése és ebből elemi következtetések levonása.
- A megfigyelőképesség, emlékezet, gondolkodás fejlesztése.
- A környezetben való alkalmazkodóképesség kialakítása.

Feladatok:

- A tantárgy járuljon hozzá a megközelítően tiszta és helyes hangképzéshez, a beszédkészség fejlesztéséhez, a köznyelvben használatos egyszerű nyelvi formák használatához.
- Érje el, hogy a tanulók kívánságukat szóban fejezzék ki, kérdésekre válaszoljanak, az utasításokat megértsék, és ennek megfelelően cselekedjenek.
- Segítse hozzá a tanulókat az elemi szintű összefüggések felismeréséhez és a következtetések levonásához.
- Juttassa el a tanulókat a beszédfejlesztés olyan szintjére, hogy a beszéd által további ismeretszerzésre legyenek képesek.
- Nyújtson lehetőségeket, melynek során a tanulók a természeti és társadalmi környezetükből tapasztalatokat és ismereteket szerezhessenek a helyzetüknek, fejlettségüknek megfelelő biztonságos tájékozódáshoz, eligazodáshoz.
- Alakítsa ki a kulturált élet szokásait, a természethez és a társadalmi környezethez való fogékonyságot, a helyes érzelmi és erkölcsi viszonyt.
- Járuljon hozzá a passzív és aktív szókincs gazdagításához.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök:

- Passzív szókincs bővítése
- Metakommunikációs jelek
- Megfigyelő-, utánzó képesség fejlesztése
- Aktív szókincs bővítése, fejlesztése
- Szókincs fejlesztése, aktiválása, motiválása
- Emlékezetfejlesztés
- Szókincs aktiválása emlékezetfejlesztéssel
- Hallási figyelemfejlesztés
- Hangszín, hangerő differenciáló képesség
- Látási figyelem fejlesztése
- Szelektív figyelem fejlesztése
- Összehasonlító képesség
- Testséma, lateritás kialakítása
- Nyelvi kifejezőképesség
- Megfelelő hangképzés
- Verbális fejlesztés

Óraszámok

	Évfolyamok					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Heti óraszám	4	4	4	4	4	4
Éves óraszám	148	148	148	148	148	148

Témakörök feldolgozására javasolt órakeret

Témakörök	Évfolyamok					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Beszédfejlesztési gyakorlat	18	18	18	10	10	6
Iskolánk	16	10	10	6	6	6
Család	5	5	5	8	8	8
Foglalkozások		6	10	12	12	10
Lakás	8	8	8	8	8	8
Étkezés	8	11	8	8	8	8
Ünnepek	11	8	8	8	8	12
Testünk ápolása	17	8	8	6	6	5
Ruházat	17	8	6	6	6	5
Utca, közlekedés	8	12	12	16	10	10
Üzletek, vásárlás	8	8	9	10	10	10
Növények	8	8	8	10	10	10
Állatok	8	8	8	10	10	10
Időbeli tájékozódás	8	10	10	8	8	10
Intézmények, középületek				8	12	10
Energiaforrások						4
Szabadon felhasználható	8	20	20	16	16	16

1. osztály

Cél:

- Ismertesse meg a szűkebb környezet tárgyaival, személyeivel.
- Kellő motivációt nyújtson egyes kifejezési formák megnyilvánulására.

Követelmény:

- Közvetlen környezetéből érkező ingereket érzékelje, figyelje meg, beszédállapotának megfelelően reagáljon azokra.
- Ismerje fel a mindennapi környezetében előforduló személyeket, tárgyakat.
- Érzékelje a változásokat, amelyek térben és időben személyéhez kapcsolódnak.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Beszédfejlesztési gyakorlat (18 óra)	Légző, fújó, ajak, nyelv, rágó, szívó gyakorlatok, állathang utánzása. Szókincsbővítés, tárgyak megnevezése. Mondókák után-mondással, versek együttmondással.
Iskolánk (16 óra)	Saját név, társak neve, saját jel, társak jele. Nevelő neve. Köszönési formák. Berendezési tárgyak, játékok, eszközök felismerése, megmutatása <i>segítséggel</i> . Iskolánk helyiségei, ott folyó tevékenységek megismerése.
Család (5 óra)	Apa, anya neve, megmutatás képen <i>segítséggel</i> .
Lakás (8 óra)	Konyha, szoba berendezési tárgyai. Használati tárgyak felismerése, megnevezési gyakorlatok képről is <i>segítséggel</i> .
Étkezés (8 óra)	Néhány étel felismerése, megnevezése <i>segítséggel</i> .
Ünnepek (11 óra)	Családi ünnepek. Az ünnephez kapcsolódó mesék és mondókák valamint jellegzetes tárgyak bemutatása <i>segítséggel</i> .
Testünk ápolása (17 óra)	Testrészek megmutatása <i>együttműködéssel</i> (fej, törzs, végtagok). Érzékszervekkel végzett gyakorlatok. Kézmosás, zsebkendő- és WC használatának gyakorlása <i>segítséggel</i> .
Ruházat (17 óra)	Ruhadarabok megismerése, felismerése, megmutatása <i>együttműködéssel</i> .
Utca, közlekedés (8 óra)	Közlekedési eszközök felismerése <i>együttműködéssel</i> . Az utca részei: járda, úttest <i>együttműködéssel</i> .
Üzletek, vásárlás (8 óra)	Kirakatok nézegetése, piac, közös vásárlás <i>együttműködéssel</i> . A konvencionális beszédformák alkalmazásának kialakítása <i>segítséggel</i> .
Növények (8 óra)	Fű, fa, virág megfigyelése, gyümölcsök és zöldségek megismertetése, megnevezése <i>együttműködéssel</i> . Mese a növényekről.
Állatok (8 óra)	Háziállatok megfigyelése, felismerése <i>együttműködéssel</i> . Hangutánzási gyakorlatok, állatmesék.
Időbeli tájékozódás (8 óra)	Évszakok, időjárással kapcsolatos megfigyelések <i>együttműködéssel</i> . Napszakok (reggel, este) megfigyelési gyakorlatok.

Szabadon felhasználható 8 óra

2. osztály

Cél:

- Fejlessze aktív szókincsét, használja azt szűkebb környezetében.

Követelmény:

- Tanult adatait beszédállapotának megfelelően tudja elmondani.
- Segítséggel mutassa meg testrészeit, érzékszerveit.
- Ismerje tanterme és környezete dolgozóit, tárgyait.
- Segítséggel egyeztesse a tanult növényeket, állatokat.
- Segítséggel mondjon mondókat.
- Segítséggel a non-verbális kommunikáció alapjainak használata.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Beszédfejlesztési gyakorlat (18 óra)	Léggző-, fújó-, ajak- és nyelvgyakorlatok <i>segítséggel</i> . Állathangok utánzása. Tárgyak megnevezése után-mondással. Mondókák, versek együttmondással.
Iskolánk (10 óra)	<i>Segítséggel</i> teljes név, osztályfok, társak, tanárok neve. Berendezési és használati tárgyak, játékok, eszközök megnevezése, egyeztetése. Az iskola (diákotthon) helyiségei, az ott dolgozók és az általuk végzett tevékenységek megismertetése.
Család (5 óra)	<i>Segítséggel</i> saját teljes név gyakorlása, testvérek felismerése képről, megnevezésük.
Foglalkozások (6 óra)	<i>Segítséggel</i> a tanuló szűkebb környezetében (közvetlenül a gyermekkel foglalkozók: osztályfőnök, pedagógiai asszisztens, nevelőtanár, gyermekfelügyelő, igazgató) előforduló foglalkozások szereplői, munkájuk, eszközeik bemutatása, megfigyelése.
Étkezés (11 óra)	<i>Együtműködéssel:</i> A főétkezéseknél használt eszközök megnevezése, terítés. Néhány étel megnevezése.
Lakás (8 óra)	<i>Segítséggel</i> szoba, konyha, fürdőszoba berendezési tárgyai, hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezései.
Ünnepek (8 óra)	Családi ünnepek. Ünnepi készülődés, zenehallgatás, versek, mondókák együttmondással.
Testünk ápolása (8 óra)	Érzékszervekkel végzett gyakorlatok. Tisztálkodás, fésülködés <i>segítséggel</i> . Után-mondással testrészek megnevezése.
Ruházat (8 óra)	<i>Segítséggel</i> saját ruhadarab felismerése.
Utca, közlekedés (12 óra)	Közlekedési eszközök felismerése <i>együtműködéssel</i> . Gyalogátkelő, jelzőlámpa felismerése, alapvető gyalogos közlekedési szabályok gyakorlása, utazás járművön. Az utazás közbeni alapvető viselkedési szabályok kialakítása.
Üzletek, vásárlás (8 óra)	Élelmiszerbolt látogatása, vásárlás <i>együtműködéssel</i> . Az ott dolgozók munkájának megfigyelése.
Növények (8 óra)	Környezetükben élő virágok megfigyelése, felismerése. Legjellemzőbb gyümölcsök, zöldségek bemutatása, megnevezési gyakorlatok <i>segítséggel</i> . Mesék a növényekről.
Állatok (8 óra)	Háziállatok jellemző jegyeinek felismerése. Hangutánzási gyakorlatok, állatmesék.
Időbeli tájékozódás (10 óra)	Időjárás jelenségek felismerése <i>segítséggel</i> . Évszakok, napszakok jellegzetességei (reggel, dél, este), a hozzá kapcsolódó cselekvések megfigyelése.

Szabadon felhasználható 20 óra

3. osztály

Cél:

- Ismertesse meg a környezet jelenségeit elemi szinten.
- Fejlessze hangképzését, akusztikus és verbális emlékezetét.

Követelmény:

- Igazodjon el a paralingvisztikai elemek között, néhányat közlés céljából használjon.
- Törekedjen a tiszta hangképzésre.
- Passzív és aktív szókincsének birtokában jusson el a kapcsolatteremtés elemi szintjére.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Beszédfejlesztési gyakorlat (18 óra)	Beszédmotoros gyakorlatok. Tárgyak megnevezése <i>segítséggel</i> . Mondatalkotás képről kérdőszó <i>segítségével</i> . Analog mondatok alkotása <i>segítséggel</i> . Mondókák, versek.
Iskolánk (10 óra)	Udvar, játszótér, sportpálya megismerése, a játék és a sporteszközök megnevezése <i>segítséggel</i> . Orvosi szoba, betegszoba, konyha, étterem.
Család (5 óra)	Szülők neve, családtagok tevékenysége, <i>segítséggel</i> cselekvések megnevezése.
Foglalkozások (10 óra)	A tanuló tágabb iskolai környezetében előforduló különböző foglalkozású emberek (ápoló, orvos, szakács, takarító) munkájának megismertetése, eszközeik bemutatása, csoportosításuk <i>segítséggel</i> .
Lakás (8 óra)	A lakás részeinek, berendezések funkciójuk, cselekvések egymáshoz rendelése, <i>segítséggel</i> .
Étkezés (8 óra)	Főétkezések, terítés, néhány étel megnevezése. Az étkezéseknél használt eszközök megnevezése, <i>segítséggel</i> . Csoportosítások.
Ünnepek (8 óra)	Verstanulás, részvétel iskola és társadalmi ünnepi megemlékezéseken. Az alkalomhoz illő viselkedés kialakítása. Mesék, mondókák.
Testünk ápolása (8 óra)	Testrészek megnevezése, megmutatása. Kézmosás, fogmosás, WC használat helyes sorrendjének megnevezése képek <i>segítségével</i> . A tisztaság és az egészség kapcsolata.
Ruházat (6 óra)	<i>Segítséggel</i> : Az öltözködés sorrendje <i>Irányítás mellett</i> : A ruhadarabok megnevezése.
Utca, közlekedés (12 óra)	Közlekedési eszközök fogalmának bővítése. Közlekedési szabályok, viselkedési normák alkalmazása <i>segítséggel</i> .
Üzletek, vásárlás (9 óra)	Közös vásárlás, árufelvételek megnevezése <i>segítséggel</i> .
Növények (8 óra)	<i>Segítséggel</i> virágok felismerése, egyeztetési gyakorlatok. Gyümölcsök, zöldségek megfigyelése, megnevezése, csoportosításuk.
Állatok (8 óra)	<i>Segítséggel</i> baromfiudvar fogalmának kialakítása. Lakóinak felismerése, megnevezése, jellemző külső tulajdonságaik megnevezése, táplálékuk, lakhelyük megismerése. Mesék az állatokról.
Időbeli tájékozódás (10 óra)	Évszakok, időjárási jelenségek megnevezése <i>segítséggel</i> , napirend összeállítása.

Szabadon felhasználható 20 óra

4. osztály

Cél:

- Fejlessze fogalmi gondolkodását a környezet tér és időbeli fogalmainak megismerésével.
- Fejlessze aktív szókincsét készségszintre, szükség szerint metakommunikatív jelzésekkel kísérve.

Követelmény:

- Mondataiban tudja használni a bővítményeket.
- Fejlettségi szintjének megfelelően használja a gyűjtőfogalmakat, igényelje a segítséget.
- Beszédkészségének megfelelően tudjon egy-két mondatot képről elmondani.
- Mutassa meg testrészeit, érzékszerveit.
- Tájékozódjon az intézet területén, közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket tudja rendeztetés szerűen használni.
- Tudja használni a legfontosabb metakommunikációs jeleket.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Beszédfejlesztési gyakorlat (10 óra)	Beszédmotoros gyakorlatok. <i>Segítséggel</i> tárgymegnevezés, mondatbővítés kérdőszó segítségével, tárgy, melléknév, helyhatározó alkalmazásával. Mondókák, versek tanulása.
Iskolánk (6 óra)	<i>Irányítással</i> a pince, tornaterem, varroda, műhely megismerése, funkciója.
Család (8 óra)	Nagyszülők felismerése képről, megnevezése <i>irányítással</i> . Munkanap, pihenőnap különbségének megfigyelése, képes napirend összeállítása.
Foglalkozások (12 óra)	<i>Segítséggel</i> az asztalos, varrónő, postás, jegykezelő munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása.
Lakás (8 óra)	<i>Segítséggel</i> a lakás további helyiségei, berendezési tárgyainak, eszközeinek megnevezése, funkciójuk.
Étkezés (8 óra)	<i>Segítséggel</i> a tízórai, uzsonna napszakokhoz rendelése. Ételféleségek, eszközök csoportosítása.
Ünnepek (8 óra)	Ünnepi szokások, hozzájuk kapcsolódó versek, dalok <i>segítséggel</i> .
Testünk ápolása (6 óra)	<i>Segítséggel</i> köröm, haj, szempilla megnevezése, ápolása. Az ápoláshoz használt eszközök felismerése, megnevezése.
Ruházat (6 óra)	<i>Irányítással</i> az alsó és felsőruházat csoportosítása.
Utca, közlekedés (10 óra)	<i>Segítséggel</i> a megkülönböztető jelzések megismerése, felismerése, közlekedési és utazási szabályok betartása, balesetek megelőzésére törekvés.
Üzletek, vásárlás (10 óra)	Vásárlás önkiszolgáló boltban, viselkedési szabályok alkalmazása <i>segítséggel</i> .
Növények (10 óra)	Növények részeinek bemutatása, megnevezése. Konyhakert fogalmának kialakítása, zöldségfélék bemutatása, felismerése, megnevezése <i>segítséggel</i> .
Állatok (10 óra)	Házi állatok és kicsinyeik elnevezése. Gazdasági udvar fogalmának kialakítása. Néhány erdei állat bemutatása, mesék az állatokról.
Időbeli tájékozódás (8 óra)	Évszakok változásainak megfigyelése, a hét napjainak felsorolása. Napszakok (tegnap, ma, holnap) fogalmának kialakítása, képes órarend készítése <i>segítséggel</i> .
Intézmények, középületek (8 óra)	Mozi, bábszínház, múzeum vagy kiállítás, állatkert, piac.

Szabadon felhasználható 16 óra

5. osztály

Cél:

- Fejlessze kapcsolatteremtő képességét, tájékozódó képességét közvetlen környezetében.

Követelmény:

- Melléknevek használatával igyekezzon színesíteni beszédét.
- Beszédével vagy metakommunikatív jelzésekkel igyekezzon kapcsolatteremtést kezdeményezni.
- Érzéseit, gondolatait és az életben lejátszódó eseményeket spontán megnyilatkozásokkal fejezze ki.
- Tudjon főfogalmi csoportosítást végezni az állat és növényvilág témakörében.
- A legfontosabb ünnepek jelentőségével érzelmileg azonosuljon, alkalmanként legyen közreműködő.
- Ismerje legfontosabb személyi adatait (név, cím).

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Beszédfejlesztési gyakorlat (10 óra)	Mondatalkotás. Mondatbővítés kérdőszó segítségével, hely, idő, cél, eszközhatározó alkalmazásával. Mondókák, versek tanulása.
Iskolánk (6 óra)	Segítséggel: Műhelyek, raktárak, iroda, mosoda, kazánház megismerése, funkciójuk.
Család (8 óra)	Segítséggel: Születési hely, idő. Anyja leánykor neve. Lakcím gyakorlása.
Foglalkozások (12 óra)	Irodai dolgozók, vízszelző, mosónő, portás, vasutas eladók.
Lakás (8 óra)	Segítséggel: Kézi és elektromos háztartási gépek megismerése, megnevezése. Lakóházak típusainak megismerése.
Étkezés (8 óra)	Segítséggel: Konzervek, mirelittek megismerése, felhasználása. Piktogramok megismerése. Ételféleségek körében szerzett ismeretek bővítése.
Ünnepek (8 óra)	Nemzeti, társadalmi, családi ünnepekre készülődés, irányítással. Az ünnepek eredete, történetek ismertetése.
Testünk ápolása (6 óra)	Segítséggel: Egészségügyi ismeretek, testápolás, fertőzések. Kórház, a legjellemzőbb foglalkozások.
Ruházat (6 óra)	Évszaknak, időjárásnak és alkalomnak megfelelő ruhadarabok kiválasztása, irányítással.
Utca, közlekedés (10 óra)	Segítséggel: Helyi és távolsági tömegközlekedés fogalmának kialakítása. Versek, mondókák ismerete.
Üzletek, vásárlás (10 óra)	Áruház látogatása, áruféleségek megnevezése, konvencionális kifejezések gyakorlása, irányítással.
Növények (10 óra)	Segítséggel: A fa részeinek bemutatása. Zöldségek, gyümölcsök szedése, tárolása, tartósítása. Gabonafélék megismertetése, megnevezése, felhasználása.
Állatok (10 óra)	Segítséggel: Háziállatok fogalmának bővítése. Hobbiállatok. Ház körül élő állatok csoportosítása (hasznos, káros). Mesék az állatokról.
Időbeli tájékozódás	Segítséggel:

(8 óra)	Évszakok, hónapok nevei sorrendben. Cselekvések napszakokhoz rendelése.
Intézmények, középületek (12 óra)	Posta, pályaudvar.

Szabadon felhasználható 16 óra

6. osztály

Cél:

- Fejlessze a szocializációs képességüket.

Követelmény:

- Tudja a beszédet és a megismert jeleket az elemi szintű kommunikációban használni.
- Törekedjen a megfelelő viselkedési szint betartására utcán, iskolában, otthon, közintézményekben, valamint a családi és társadalmi ünnepek alkalmával.
- A megadott szempontok szerint végezzen főfogalmi csoportosításokat.
- A tanult verseket és mondókákat egyéni képességeinek megfelelően tudja felidézni.
- Mondanivalóját bővített mondatokkal is tudja megfogalmazni kérdések segítségével.

Témakör	Tartalom <i>(munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Beszédfejlesztési gyakorlat (6 óra)	Mondatalkotás, mondatbővítés.
Iskolánk (6 óra)	Irányítással: A tanterem makettjének elkészítése. Környező utcák, nevezetességeinek megismertetése, megnevezése.
Család (8 óra)	Irányítással: Személyi adatok, szülők, társak, tanárok nevének gyakorlása.
Foglalkozások (10 óra)	Irányítással: Rendőr, tűzoltó, orvos, mentős, pénztáros, gyógy-szerész.
Lakás (8 óra)	Irányítással: Lakás helyiségei, berendezései, funkciói, rendeltetésszerű használata. Lakóházak típusok szerinti csoportosítása.
Étkezés (8 óra)	Hagyományos és ünnepi ételek válogatása.
Ünnepek (12 óra)	Nemzeti, családi, egyházi, társadalmi ünnepek csoportosítása, az ünnepekhez kapcsolódó történetek ismertetése.
Testünk ápolása (5 óra)	Irányítással: Testséma fogalmának kialakítása, testrészek, érzékelés, tisztálkodás. Egészségmegőrzés, betegségek megelőzése témakörben tanultak gyakorlása.
Ruházat (5 óra)	Önállóan: Ruhadarabok kiválasztása, csoportosítása (különböző szempontok szerint).
Utca, közlekedés (10 óra)	Segítséggel: Járművek közlekedési szintek szerinti csoportosítása. Gyalogos közlekedés szabályainak betartása. Helyi-, távolsági- és tömegközlekedés.
Üzletek, vásárlás (10 óra)	Irányítással: Üzletekről, vásárlásról tanultak rendszerezése.
Növények (10 óra)	Irányítással: A szobanövények megismertetése, ápolásuk. Lombos, tűlevelű, lombhullató, örökzöld fogalmának kialakítása, csoportosítási gyakorlatok. Gyümölcs, zöldség, gabonafélék felhasználása, tárolása, tartósítása.
Állatok (10 óra)	Irányítással: Vadon élő állatok, erdei, mezei, vízi állatok, ragadozók. Csoportosítás: kültakaró, táplálkozás, szaporodás, élőhely, felhasználás szerint. Mesék feldolgozása.
Időbeli tájékozódás (10 óra)	Napok, hetek, hónapok, évszakok, év felosztásának gyakorlása.
Intézmények, középületek (10 óra)	Segítséggel: Közintézmények főfogalmának kialakítása.

Energia (4 óra)	Elektromos áram
--------------------	-----------------

Szabadon felhasználható 16 óra

Beszédfejlesztés és környezetismeret

Tanári kézikönyvek, kiadványok

1. Bagdy Emőke – Telkes József: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában
Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998.
2. Bauer Gabriella: Gyermekirodalmi szöveggyűjtemény
3. Beszédfejlesztés és környezetismeret tanítása a foglalkoztató iskolában
I rész: alsó szakasz
II rész: középső szakasz
III rész: felső szakasz
OPI, 1986.
4. Cini – cini muzsika – óvodások verses könyve
Móra Kiadó
5. Dr. Gósy Mária: A beszédészlelés és a beszédmegértés fejlesztése (óvodásoknak, iskolásoknak)
Budapest, 1994.
6. Dr. Gósy Mária: Beszéd és beszédviselkedés az óvodában
Regiszter Kiadó
7. Esztergályos Jenő: Oktató játékok kisiskolásoknak
OPI.
8. Gyermekvers és mondóka gyűjtemény a logopédiai munkához
Szerk.: Lőrincz József
Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Budapest, 1980.
9. Hatos Gyula: Az imbecillisek pedagógiája
Tankönyvkiadó, Budapest, 1987.
10. Hatos Gyula: Bevezetés a súlyos értelmi fogyatékosok pedagógiájába
Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Tankönyvkiadó, Budapest.
11. Környezetismeret az óvodában – Útmutató óvónők számára
OPI. 1975.
12. Kudarc nélkül az iskolában – Óvodai fejlesztő program a tanulási zavarok megelőzésére
(30-41, 107-152, 246-267 oldalak) Alex-typo, 1992.
13. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan
Gondolat, Budapest, 1981.
14. Montág Imre: Gyermekszínjátszók beszédnevelő könyve
Népművészeti Propaganda Iroda
15. Montág Imre: Tiszta beszéd
Múzsák, 1988.
16. Montág Imre: Nyelvművesség – A beszéd művészete
Múzsák, 1989.

17. Subosits István: A beszédpedagógia alapjai
Tankönyvkiadó, 1988.
18. Subosits István: A nyelvi közlés alapjai
Tankönyvkiadó, 1989.
19. Tanítás a foglalkoztató iskolában
Szerk.: Hatos Gyula – Vaszilkóné Radványi Katalin
Bárcki Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Budapest, 1994.
20. Útmutató a foglalkoztató iskolák előkészítő csoportja számára I-II.
Útmutató a munkalapok használatához
OM. 1976.
21. Útmutató a foglalkoztató iskolák számára készült Beszédfejlesztés – Környezetismeret munkafüzet
használatához 1.2.3.4.5.6.
Oktatási Minisztérium, Budapest, 1978.

Tanulói könyvek, segédanyagok

1. Anyanyelv és környezetismeret az előkészítő osztály számára
Tankönyvkiadó, Budapest, 1990.
2. Anyanyelvünk 1.2. – Siketek általános iskolái számára
Tankönyvkiadó, Budapest.
3. Beszédfejlesztés és környezetismeret 1.2.3.4.5.6. csoport számára
Tankönyvkiadó, Budapest.
4. Egyéni korrekció a kisegítő iskola 1.2. osztálya számára
Tankönyvkiadó,
5. Egyéni korrekció a kisegítő iskola előkészítő osztálya számára
Tankönyvkiadó, Budapest.
6. Én is tudok beszélni 1.2. - Munkatankönyv a beszédjavító általános iskolák számára
Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1991.
7. Környezetismeret 1.2.3.4. – Enyhe értelmi fogyatékosok általános iskolái számára
Nemzeti Tankönyvkiadó,
8. Montág Imre: Mondd ki szépen
Móra Kiadó, 1987.
9. Pedagógusok által készített feladatlapok

Beszédfejlesztés és környezetismeret

1-6. évfolyam

Tananyagok

- Írásvetítő, állvány, vászon
- Alkoholos filc
- Fólia
- Diafilmek, diavetítő
- Makettek
- Térképek
- Modellek
- Rádió
- Televízió
- Magnetofon
- Videó
- Lemezjátszó
- Naptárak
- Postai küldemények nyomtatványai
- Sablonok
- Aplikációs képek
- Képes dominó
- Szemléltető kártyák: Emberek világa, Állatok világa, Növények világa, Közlekedés világa.
- Oktató táblák: Otthon sorozat, Utcán sorozat (Nodus Kiadó)
- Videofilmek: Anyanyelvi játékok az óvodában

Társadalmi ismeretek és gyakorlatok

7-8. évfolyam

Célok:

- Bővítse a tanuló azon ismereteit, amelyek a társadalmik környezet jobb megismerését segítik elő. Nyújtson olyan gyakorlati ismereteket, melyek hozzájárulnak a tanuló szűkebb és tágabb környezeti és társadalmi elvárásainak megfelelő szociális készségek elsajátításához.
- Nyújtson olyan ismereteket melyek elősegítik a tanuló látókörének kibővítését, tágabb környezetének pontosabb megismerését.
- Elemi szinten ismertesse meg a tanulót saját és az állampolgárok jogaival és kötelességeivel. Járuljon hozzá a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló képességeinek teljesebb mértékű kibontakozásához, legyen ez kiinduló alapja annak, hogy teljes emberi életet élhessen.

Feladatok:

- Tegye lehetővé, hogy a tanuló megszerzett ismereteit az élet különböző színterein a gyakorlatban alkalmazhassa.
- Az ismeretek csoportosításán, általánosításán keresztül nyújtson alkalmat a tanuló számára fogalmi gondolkodása fejlődésére.
- Egyes szituációkban ismerje fel a konfliktushelyzetet, a begyakorolt konfliktuskezelési minták segítség a megoldásban.
- Segítséggel tudja használni a szolgáltató és közintézményeket.
- A tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben megfelelően alkalmazza.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök:

- Nonverbális kommunikáció
- Aktív szókincs fejlesztése
- Nyelvi kifejezőképesség
- Tartós figyelem, emlékezet
- Szelektív figyelem
- Orientációs képesség
- Tájékozódó képesség
- Lényeges jegy kiemelő képesség
- Analógiás gondolkodóképesség
- Összehasonlító képesség
- Összefüggések felfedezése
- Összefüggő beszéd fejlesztése
- Mondatalkotási készség fejlesztése, nyelvi szabályok tudatosításával

Óraszámok

	Évfolyamok	
	7.	8.
Heti óraszám	3	3
Éves óraszám	111	111

Témakörök feldolgozására javasolt órakeret

<i>Témakörök</i>	<i>Évfolyamok</i>	
	<i>7.</i>	<i>8.</i>
Személyi adatok	10	10
Vásárlási gyakorlatok	6	6
Közlekedés	10	10
Ünnepek	10	10
Szociális és társadalmi szituációs gyakorlatok	15	15
Társas kapcsolatok	20	20
Előkészület a felnőtt életre	15	15
Lakóhelyismeret	10	10
Energiaforrások	5	5
Szabadon felhasználható	10	10

7. osztály

Cél:

- Fejlessze a tanuló tájékozódó képességét.
- Nyújtson gyakorlati ismereteket, hogy szűkebb és tágabb környezetében eligazodjon.

Követelmény:

- Elemi szinten legyen képes egyszerű következtetések levonására tevékenységei során.
- Bővíljenek ismeretei a legfontosabb szolgáltató és közintézményekről.
- Ismerje a legfontosabb ünnepeket, azok jelentőségét.
- Tudja legfontosabb személyi adatait, lakóhelye, iskolája nevét.
- Ismerje a gyalogos közlekedés főbb szabályait, segítséggel használja a tömegközlekedési járműveket.
- Ismerkedjen meg több – a mindennapi élethelyzetben adódó – konfliktus megoldási móddal.
- Legyenek ismeretei arról, milyen módon töltheti hasznosan szabad idejét.
- Legyen együttműködő a helyes önismeret kialakításában.
- Legyen egyre valósabb önmagáról alkotott képe.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Személyi adatok (10 óra)	Saját személyi adatai és a család adatainak gyakorlása, szülők foglalkozásának megnevezése, irányítással.
Vásárlási gyakorlatok (6 óra)	Az eddig megismert üzletekben helyzetgyakorlatok irányítással.
Közlekedés (10 óra)	Közlekedési szabályok gyakorlása, közlekedési lámpák, rendőri karjelzések megnevezése, szárazföldi, vízi- és légi közlekedés megnevezése, jegyváltás gyakorlása irányítással.
Ünnepek (10 óra)	Nemzeti, családi ünnepekhez kapcsolódó szokások gyakorlása, irányítással.
Szociális és társadalmi szituációs gyakorlatok (15 óra)	Mozi, művelődési ház, múzeum látogatása, posta, rendőrség látogatása. Segítségkérés módjának gyakorlása, irányítással szituációs gyakorlatokban.
Társas kapcsolatok (20 óra)	Önismeret, önbizalom, önkontroll empátia, tolerancia, fogalmának alakítása, (családi és munkahelyi) kapcsolatokban való megfelelő részvétel, irányítással.
Előkészület a felnőtt életre (15 óra)	Munka a családban. Munkahelyi viselkedési formák tudatosítása. Zsebpénz, fizetés beosztásának gyakorlása, irányítással.
Lakóhelyismeret (10 óra)	Térkép, domborzat, vízrajz megnevezése. Tanya, falu, város, főváros megkülönböztetése, terepasztal használata, makett készítése irányítással.
Energiaforrások (5 óra)	A gáz felhasználásának lehetőségei. Balesetek elkerülése.

Szabadon felhasználható 10 óra

8. osztály

Cél:

- Fejlessze kifejező képességét, szókincsét.
- Gazdagítsa szociális kapcsolatait.

Követelmény:

- Ismerje a főbb közlekedési szabályokat.
- Bővüljenek ismeretei a szárazföldi, vízi és légi közlekedésről.
- Segítségrel tudja a menetjegyváltás helyét és módját.
- Adott situációkban kéréseit megfelelő módon közölje.
- Szerezzen szélesebb körű ismereteket a konfliktuskezelési technikák körében, néhányat segítséggel alkalmazzon.
- Ismerje fel a mindennapi élethelyzetéből adódó hibákat, segítséggel legyen képes javítani azokon. Ismerje az egyszerű családi kapcsolatokat.
- Fokozódó önállósággal használja saját és közvetlen környezete adatait.
- Bővítse ismereteit a pénz értékéről és beosztásáról.
- Legyenek elemi ismeretei Magyarország földrajzáról.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Személyi adatok (10 óra)	Személyi adatok és a család adatainak gyakorlása, a szülők foglalkozásának megnevezése, irányítással.
Vásárlási gyakorlatok (6 óra)	Vásárlási gyakorlatok, a tanult üzletfélésekben – fokozódó önállósággal , az árufélések csoportosításával, megfelelő üzlet kiválasztása, irányítással. Bevásárlóközpontok megismerése.
Közlekedés (10 óra)	A szabályok, lámpák, rendőri karjelzések adekvát használata. A közlekedési eszközök megválasztása, jegyváltás gyakorlása irányítással.
Ünnepek (10 óra)	Nemzeti ünnepekhez kapcsolódó ismeretek alkalmazása. Családi ünnepekhez kapcsolódó szokások. Vendéglátás, vendégvárás szabályainak megismertetése, irányítással.
Szociális és társadalmi szituációs gyakorlatok (15 óra)	Szabadidő eltöltésének megszervezése, pályaudvar látogatása, veszélyforrások felismerése a környezetben és a közlekedésben. Segítségkérés módjainak gyakorlása irányítással.
Társas kapcsolatok (20 óra)	A tulajdonságok (jó, rossz) voltának megkülönböztetése. A megfelelő viselkedési formák a családi és munkahelyi kapcsolatokban, irányítással.
Előkészület a felnőtt életre (15 óra)	Munkafegyelem és balesetvédelem szabályainak felismerése. Lakás, táplálkozás, ruházatkölségek beosztása irányítással. Családi költségvetés.
Lakóhelyismeret (10 óra)	Tájékozódás a gazdasági térképen. Ország, haza fogalmának kialakítása, terepasztal, makett használata, irányítással.
Energiaforrások (5 óra)	Az áram felhasználásának lehetőségei. Veszélyek. Balesetek elkerülése.

Szabadon felhasználható 10 óra

Társadalmi ismeretek és gyakorlatok

7-8. évfolyam

Tanári kézikönyvek, kiadványok

1. Bagdi Emőke – Telkes József: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában
Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1988.
2. Benedek László: Játék és pszichoterápia
Magyar Pszichiátriai társaság, Budapest, 1992.
3. Buda Béla: Beszéd s szavak mögül
4. Csendes Éva: Életvezetési ismeretek és készségek
Calibra Kiadó
5. Dr. Pálhegyi Ferenc: Személyiséglélektani kalauz
Tankönyvkiadó, Budapest, 1982.
6. Én – Tér – Kép (önismereti játékok gyűjteménye)
7. Erich Fromm: A szeretet művészete
Helikon Kiadó
8. Hatos Gyula: Imbecillisek pedagógiája
Tankönyvkiadó, Budapest, 1987.
9. Hatos Gyula: Bevezetés a súlyos értelmi fogyatékosok pedagógiájába
B.G.Gy.T.F. Tankönyvkiadó, Budapest
10. Hermenn Alice: A gyermekben érlelődik a jövő
Kossuth Kiadó, 1979.
11. Illyés Gyuláné – Illyés Sándor – Jankovics Lajosné – Lányi Miklósné: Gyógypedagógiai pszichológia
Akadémia Kiadó, Budapest, 1987.
12. Hatos Gyula (szerk.): Imbecillitás, a társadalom és a gyógypedagógia
B.G.Gy.T.F. Budapest.
13. Kaposi: Játéktár
Magyar Drámapedagógiai Társaság
14. Krausz Éva – dr. Marót Éva – dr. Szabó Pál – Rózsáné Czigány Enikő: Pszichopedagógia
Korrekciónal nevelés I. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1994.
15. Krausz Éva: Mi ilyenek vagyunk
ÉFOÉSZ, Budapest, 1992.
16. Rudas János: Delfi örökösei – önismereti csoportok, elmélet, módszer, gyakorlat
Gondolat Kiadó, Budapest, 1990.
17. Hatos Gyula – Vaszilóné Radványi Katalin (szerk.): Tanítás a foglalkoztató iskolában

18. Tolnai Gyuláné: Olvasókönyv – az általános iskola 1. 2. 3. 4. osztálya számára
Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest,

19. Vágó Irén: Találkozás magammal (önismeret)
Calibra Kiadó

Tanuló tankönyvek, segédanyagok

1. Dr. Hölgye László: Társadalomismeret
Calibra Kiadó

2. Környezetismeret 3. 4. – enyhe értelmi fogyatékosok általános iskolái számára.
Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

3. Kapcsáné Németi Júlia – Dr. Mihók Sándorné – Szabó Imre: Társadalmi ismeretek és gyakorlatok
MK Kiadó, Budapest, 2001.

Társadalmi ismeretek és gyakorlatok

7-8. évfolyam

Tananyagok

- Társadalmi ismeretek oktatásához alkalmazható képsorozatok (Nodus Kiadó)
- A munkát végző ember (szakmákról készült képsorozatok, Nodus Kiadó)
- Oktatási táblák: Otthon sorozat, Utcán sorozat.
- Televízió
- Rádió
- Magnetofon
- Videó
- Oktatófilmek, hangkazetták
- Diavetítő, diasorozatok
- Közlekedési játék, terepszőnyeg

Számolás-mérés előkészítése

1-2. évfolyam

Célok:

- Alakítson ki a tanulóknál olyan elemi ismereteket, amelyek szűkebb környezetükben eljuttatja az érzékeléstől, észleléstől a tárgyfogalmak kialakulásához.
- A tárgyakkal végzett cselekvések alapozzák és alakítsák elemi gondolkodási funkcióit, elemi számfogalmát.

Feladatok:

- Keltse fel a tanulók érdeklődését a szűkebb környezetükben megfigyelhető tárgyak, jelenségek iránt. (gyűjtöggessen, manipuláljon)
- Készítse elő a tanulókat a tárgyak legegyszerűbb mennyiségi, téri, alaki kiterjedésbeli helyzetének elemi szintű megértéséhez.
- Fejlessze formaérzékelésüket, motorikájukat, (finommotorikájukat), tapintásukat.
- A tanulók cselekvésük során változtassák meg a tárgyak térbeli helyzetét.
- A tanulók elemi időbeli tájékozódásának megalapozása és kialakítása.
- Halmazok és mennyiségek felismertetése 5-ös számkörben.

Óraszámok

	Évfolyamok			
	1.	2.	3.	4.
Heti óraszám	2	2	3	4
Éves óraszám	74	74	111	148

Témakörök feldolgozására javasolt órakeret

Témakörök	Évfolyamok			
	1.	2.	3.	4.
Elemi tapasztalatok a tárgyak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól	30	26	31	37
Térbeli tájékozódás	15	15	25	25
Mennyiségek felismerése, összehasonlítások, viszonyítások	15	15	15	25
Időbeli tájékozódás	10	10	30	45
Szabadon felhasználható	4	8	10	16

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök:

Elemi tapasztalatok témakörhöz:

- Formaészlelés, alak-háttér felfogás képességének kialakítása.
- Vizuomotoros képesség, vizuális memória fejlesztése.
- Vizuális megfigyelő- és emlékezőképesség kialakítása.
- Viszonylatok megláttatása: különbözőség, azonosság és hasonlóság, forma és nagyság alapján.
- Szem-kéz koordináció, finommotorika fejlesztése.

Térbeli tájékozódás témakörhöz:

- Testséma, testvázlat kialakítása.
- A test koordinációjának, személyi zónájának alakítása.
- Térpercepció, térbeli viszonyok felismerésének kialakítása.
- Térí orientáció fejlesztése.
- Térí, síkbeli és a saját testen való tájékozódás segítése.
- Iránydifferenciálási képesség megalapozása.
- Helymeghatározás, iránymeghatározás képességének kialakítása.
- Térí viszonyzavak gyakorlása.
- Figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése.

Mennyiségek felismerése témakörhöz:

- Elemi gondolkodási funkciók megalapozása.
- Lateralitás kialakítása.
- Vizuális memória fejlesztése.
- Alaklátás, formaállandóság kialakítása.
- Percepció, tapintásos észlelés fejlesztése.
- Finommotorika fejlesztése.
- Mennyiségérzet kialakítása.
- Rövid-hosszútávú emlékezet, figyelem és cselekvésben megnyilvánuló gondolkodás fejlesztése.
- Verbalizmus fejlesztése.

Időbeli tájékozódás témakörhöz:

- Verbális memória fejlesztése.
- Értelmi képességek, rövid-hosszútávú emlékezet, figyelmi funkciók fejlesztése.
- Időészlelés képességének kialakítása.

1. osztály

Cél:

- Egyéni képességeit alapul véve fejlessze kapcsolatteremtő képességét olyan szintre, hogy adott cselekvéseket, utasításokat segítséggel tudjon végrehajtani.

Feladat:

- A tanulók váljanak érdeklődővé szűkebb környezetük tárgyai, jelenségei iránt.
- Folyamatosan fejlessze érzékelésüket, tapintásukat, finommotorikájukat.

Követelmény:

- Segítséggel próbálja szétválogatni, csoportosítani a környezetében lévő tárgyakat egy jellemző tulajdonság szerint.
- Ismerkedjen meg a tárgyak formai tulajdonságaival.
- Segítséggel alkalmazza az elemi térbeli viszonyokról kialakított ismereteit.
- Segítséggel alkosson sort.
- Felszólításra, irányításra végezzen egyszerű cselekvéseket.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Elemi tapasztalatok a tárgyak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól (30 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg: nagyság (kicsi, nagy), kerek, szögletes, kör, négyzet, háromszög.
Térbeli tájékozódás (15 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg: alatta, fölötte, mellette, előtte (irányok, fel, le,), eleje, vége helyzetek.
Mennyiségek felismerése, összehasonlítások, viszonyítások, mennyiségekkel végzett műveletek (15 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg: sok, kevés, semmi, határozatlan mennyiségű halmazok.
Időbeli tájékozódás (10 óra)	Segítséggel: Figyelje meg az évszakok változásait.

Szabadon felhasználható 4 óra

2. osztály

Cél:

- Fejlessze együttműködő képességét.
- A tárgyakkal végzett cselekvések alapozzák meg és alakítsák elemi gondolkodási funkcióit.

Feladat:

- A tanulók legyenek érdeklődők környezetük tárgyai és jelenségei iránt, végezzenek velük manipulatív cselekvéseket.
- Érzékelésük, finommotorikájuk folyamatosan fejlődjön.
- Alapozódjon meg a tárgyak mennyiségi, téri, alaki kiterjedésbeli helyzeteinek elemi szintű megértése.

Követelmény:

- Segítséggel bizonyítsa, hogy a tárgyak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól elemi tapasztalatok birtokába jutott.
- Az elemi térbeli viszonyokról kialakult ismereteit segítséggel alkalmazza.
- Segítséggel tudjon cselekvésbe ágyazottan mennyiségeket összehasonlítani.
- Segítséggel ismerkedjen meg a rövid-hosszú fogalmával.
- Mutassa meg az eleje-vége helyzeteket.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Elemi tapasztalatok a tárgyak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól (26 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg: nagyság (kicsi, nagy), ugyanakkora, rövid, hosszú, egyforma, kerek, szögletes, kör, négyzet, háromszög.
Térbeli tájékozódás (15 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg: alatta, fölötte, mellette, előtte (irányok, fel, le,), eleje, vége helyzetek.
Mennyiségek felismerése, összehasonlítások, viszonyítások, mennyiségekkel végzett műveletek (15 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg: sok, kevés, semmi, határozatlan mennyiségű halmazok, több, kevesebb, ugyanannyi.
Időbeli tájékozódás (10 óra)	Segítséggel: Figyelje meg az évszakok, napszakok változásait.

Szabadon felhasználható 8 óra

Számolás – mérés elemei

3-8. évfolyam

Célok:

- Alapozza meg számlálással a tanulók számfogalmait. Mennyiségfogalmaikat mélyítse el összehasonlításokkal, csoportosításokkal, rendezésekkel és kiegészítésekkel.
- Fokozatosan fejlessze a tanulók megismerési képességeit a tárgyak tulajdonságairól (nagyság, forma, szín).
- Műveletek megtanulása járuljon hozzá a logikus gondolkodás elemi szabályainak kialakulásához.
- Az ok-okozati összefüggések felismerése, mértékegységek megismerése fejlessze problémamegoldó képességüket.

Feladatok:

- A tanulóknak elemi tapasztalatok nyújtása környezetük tárgyainak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól, gyűjtögetéssel, válogatással, rendezgetéssel, összehasonlítással, rakosgatással.
- A tanulók cselekvés közben változtassák meg a különböző tárgyak, eszközök térbeli helyzetét.
- A tanulók elemi időbeli tájékozódásának kialakítása és fejlesztése, folyamatos gyakorlattal és a tapasztalatok feldolgozásának segítségével.
- Halmazok, mennyiségek felismertetése, számolási műveletek végeztetése.
- Mértékegységek, mérések gyakoroltatása.

Óraszámok

	Évfolyamok			
	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	4	4	3	3
Éves óraszám	148	148	111	111

Témakörök feldolgozására javasolt órakeret

Témakörök	Évfolyamok			
	5.	6.	7.	8.
Elemi tapasztalatok a tárgyak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól	30	27	15	15
Térbeli tájékozódás	15	20	10	10
Időbeli tájékozódás	16	15	17	17
Mennyiségek felismerése	56	55	35	35
Mértékegységek, mérések, pénz	15	15	18	18
Szabadon felhasználható	16	16	16	16

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök:

Elemi tapasztalatok témakörhöz:

- Szem-kéz koordináció, finommotorika fejlesztése.
- Formaészlelés, alak-háttér felfogás képességének fejlesztése.
- Vizuomotoros képességek fejlesztése, vizuális memória fejlesztése.
- Tapintásos (sztereognosztikus) érzékelés fejlesztése.
- Keresztcsatornák fejlesztése: a taktilis csatorna fejlesztése a vizualitás kizárásával.
- Verbális fejlesztés, aktív matematikai szókinccs kialakítása.
- Vizuális megfigyelő, elemző és emlékezőképesség fejlesztése.
- Viszonylatok megláttatása.
- Különbségek, azonosság és hasonlóság a szín, forma és nagyság alapján.

Térbeli tájékozódás témakörhöz:

- A test koordinációjának, személyi zónájának fejlesztése.
- Testséma, testvázlat fejlesztése.
- Térpercepció, térbeli orientáció fejlesztése.
- Tér, síkbeli és a saját testen való tájékozódás segítése.
- Iránydifferenciálási képesség fejlesztése.
- Térrel viszonyok használatának begyakorlása.
- Helymeghatározás, iránymeghatározás képességének fejlesztése.
- Aktív matematikai szókinccs kialakítása.
- Keresztcsatornák fejlesztése.
- Vizuális, auditív fejlesztés.
- Figyelem megfigyelőképesség fejlesztése.

Mennyiségek felismerése témakörhöz:

- Elemi gondolkodási funkciók fejlesztése.
- Laterális fejlesztés.
- Vizuális memória fejlesztése, vizuális ritmus kialakítása.
- Alaklátás, formaállandóság kialakítása.
- Tapintásos érzékelés fejlesztése.
- Finommotorika, figyelem, emlékezet fejlesztése.
- Globális mennyiségfelfogás kialakítása.
- Verbalizmus fejlesztése, aktív matematikai szókinccs kialakítása.
- Relációk felismertetése, relációs szókinccs kialakítása.
- Analízis-szintézis, összehasonlítás, csoportosítás, probléma-megoldó képesség megalapozása.

Időbeli tájékozódás témakörhöz:

- Verbális memória fejlesztése, beszédteljesítmény fokozása.
- Nyelvi képességek fejlesztése.
- Értelmi képességek, rövid-hosszútávú emlékezet, figyelmi funkciók fejlesztése.
- Időérzékelés, időbeli viszonyok felismerésének, analógias gondolkodás menetének fejlesztése.

3. osztály

Cél:

- Mennyiségfelfogása érje el azt a szintet, melynek segítségével képes a mennyiségi kép egészben való megragadására.
- Számlálással alapozódjon számfogalma.

Feladat:

- Vezesse a tanulókat a tárgyak legegyszerűbb mennyiségi, téri, alakí, kiterjedésbeli helyzeteinek elemi szintű megértéséhez, cselekedtetéseken keresztül.
- Készítse elő, alapozza meg a tanulók elemi időbeli tájékozódásának kialakulását.
- Készítse elő, alakítsa ki az 5-ös számkörben való tájékozódását.

Követelmény:

- Egyre nagyobb önállósággal válogasson szét, csoportosítson, hasonlítsa össze tárgyakat két jellemző tulajdonság alapján.
- Segítséggel végezzen manipulatív cselekvéseket a rövid-hosszú, vastag-vékony fogalmak gyakorlására.
- Segítséggel egyeztessen formai tulajdonság alapján tárgyat tárggyal, tárgyat képpel.
- Legyen ismerete, segítséggel sorolja fel a hét napjait. Nevezze meg az évszakokat, és segítséggel vegye észre legjellemzőbb változásait.
- Ismerje és használja a sok-kevés fogalmát.
- Tudjon ezekben összehasonlításokat végezni.
- Manipulatív cselekvéseiben segítséggel alkalmazza a több-kevesebb-ugyanannyi fogalmát.
- Segítséggel számoljon meg tárgyakat 5-ös számkörben.

Témakör	Tartalom <i>(munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Elemi tapasztalatok a tárgyak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól (31 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg: nagyság (kicsi, nagy), ugyanakkora, rövid, hosszú, egyforma, vékony, vastag, kerek, szögletes, gömb, kör, négyzet, háromszög.
Térbeli tájékozódás (25 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, nevezze meg, egyeztesse: alatta, fölötte, mellette, előtte, mögötte, közel, távol, közöttte, eleje, közepe, vége, itt, ott.
Mennyiségek felismerése, összehasonlítások, viszonyítások, mennyiségekkel végzett műveletek (15 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, nevezze meg, egyeztesse, azonosítsa, párosítsa: sok, kevés, semmi, határozatlan mennyiségű halmazok, több, kevesebb, ugyanannyi, relációk, halmazok számossága, számkörbővítés 5-ig, számjegyek felismerése, számjegyek írása, számsorok, számszomszédok.
Időbeli tájékozódás (30 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, ismerje fel, nevezze meg az évszakokat, napszakokat, a hét napjait. Ismerkedjen meg a ma, tegnap, holnap fogalmával.

Szabadon felhasználható 10 óra

4. osztály

Cél:

- Tárgyakkal végzett cselekvései tegyék lehetővé az analitikus, szintetikus felfogás irányába való fejlődést.

Feladat:

- A tanulóknak nyújtson elemi tapasztalatokat környezetük tárgyainak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól, gyűjtögetéssel, válogatással, összehasonlítással.
- A tanulók cselekvés közben változtassák meg a tárgyak térbeli helyzetét.
- Fejlessze az időbeli tájékozódást.
- Fejlessze a halmazok, mennyiségek felismerését 5-ös számkörben.

Követelmény:

- Tudjon válogatni, csoportosítani, összehasonlítani tárgyakat, hosszúságuk, szélességük, formai tulajdonságuk, kiterjedésük alapján.
- Alkosson halmazokat, 1-2 jellemző tulajdonság szerint segítséggel legyen képes halmazok bontására, egyeztetésére, halmazok tulajdonságainak változtatására.
- Ismerje fel az eleje, vége helyzeteket, segítséggel alkalmazza azokat.
- Egyre nagyobb önállósággal tájékozódjon az 5-ös számkörben.
- Feltűnő jegyek alapján ismerje fel a rész-egész viszonyát.
- Segítséggel használja a relációs jeleket.
- Számjegyek írása 5-ös számkörben segítséggel.
- Nevezze meg az évszakokat, ismerje jellegzetességeiket.

Témakör	Tartalom <i>(munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Elemi tapasztalatok a tárgyak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól (37 óra)	Egy szempont szerint segítséggel egyeztesse, párosítsa, alkalmazza, végezzen alapvető szétválogatásokat, csoportosításokat, ismerje fel a változásokat. Segítséggel: Végezzen alapvető összehasonlításokat, rendezéseket, bontásokat: nagyság (kicsi, nagy), ugyanakkora, rövid, hosszú, egyforma, vékony, vastag, keskeny, gömb, kocka, síkidomok.
Térbeli tájékozódás (25 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, nevezze meg, egyeztesse és alkalmazza: alatta, fölötte, mellette, előtte, mögötte, közel, távol, közötté, eleje, közepe, vége, itt, ott, irányok (felfelé, lefelé).
Mennyiségek felismerése, összehasonlítások, viszonyítások, mennyiségekkel végzett műveletek (25 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, nevezze meg, egyeztesse, azonosítsa, párosítsa: sok, kevés, semmi, határozatlan mennyiségű halmazok, több, kevesebb, ugyanannyi, relációk, halmazok számossága, számjegyek írása (0-1-2-3-4-5), számsorok, számszomszédok.
Időbeli tájékozódás (45 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, nevezze meg az évszakokat, napszakokat és a hét napjait. Ismerkedjen meg a most, később fogalmakkal.

Szabadon felhasználható 16 óra

5. osztály

Cél:

- Meghatározott mennyiségek megismerésével bővüljön mennyiségfelfogása.
- Fejlődjön térbeli orientációja.

Feladat:

- A tanulók cselekedtetésével nyújtson tapasztalatokat a környező dolgok, jelenségek kiterjedéséről, formai tulajdonságairól.
- Alakítsa ki és fejlessze a tanulók időbeli tájékozódását.
- Halmazok, mennyiségek felismertetése, számolási műveletek végeztetése 10-es számkörben.
- Pénzhasználat gyakoroltatása.

Követelmény:

- Az alsó szakaszban megszerzett ismeretek tevékenységrendszerre építve fejlődjenek tovább.
- Segítséggel közvetlen környezetében ismerje fel a tárgyak kiterjedését (hosszúság, szélesség, magasság).
- A környezet tárgyainak térbeli kiterjedését (hosszúság, szélesség, magasság) önállóan különítse el.
- Segítséggel 5-ös számkörben tudjon tárgyképet, számképet, számjegyet számnévvel is egyeztetni.
- Tudjon 10-ig tárgyakat megszámlálni, segítséggel alkosson növekvő – csökkenő számsort.
- Ismerje a 10-es körhöz tartozó pénzerméket.
- Irányítással végezzen manipulatív cselekvéseket mennyiségek hozzáadásával, elvételével, bontásával.
- Segítséggel jobb – bal, jobbra – balra viszonyokat hozzon létre.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom</i> <i>(munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Elemi tapasztalatok a tárgyak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól (30 óra)	Segítséggel: mennyiségállandóság gyakorlatai folyadékkal. Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, egyeztesse, azonosítsa, nevezze meg: henger, gömb, kocka síkidomok. Egyre nagyobb önállósággal figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, egyeztesse, azonosítsa, nevezze meg: nagyság (kicsi, nagy), ugyanakkora, rövid, hosszú, egyforma, vékony, vastag, széles, keskeny, magas, alacsony, kerek, szögletes.
Térbeli tájékozódás (15 óra)	Egyre nagyobb önállósággal figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel: alatta, fölötte, mellette, előtte, mögötte, közel, távol, között, eleje, közepe, vége, itt, ott, irányok (felfelé, lefelé, alsó, felső, középső).
Időbeli tájékozódás (16 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel: évszakok, napszakok, napok, hónapok, óra, életkor (idős, fiatal).
Mennyiségek felismerése, összehasonlítások, viszonyítások, mennyiségekkel végzett műveletek (56 óra)	Segítséggel: Végezzen alapvető szétválogatásokat, csoportosításokat, ismerje fel a változásokat: számkörbővítések 10-ig, számjegyek írása (6,7,8,9, 10,), számsorok, szomszédok, bontás, hozzáadás, elvétel, összeadás, kivonás. Műveleti jelek, egyenlőségjel írása. Egyre nagyobb önállósággal figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, nevezze meg: sok, kevés, semmi, határozatlan mennyiségű halmazok, több, kevesebb, ugyanannyi, relációk, halmazok számossága.
Mértékegységek, mértékek, a pénz (15 óra)	Segítséggel: Figyelje meg: pénzermék (1-2-5-10 Ft), pénzjegyek, a pénz értéke, olcsó, drága, vásárlás.

Szabadon felhasználható 16 óra

6. osztály

Cél:

- Fokozatosan állandósuljanak a látható világ tulajdonságai (nagyság, forma, szín).
- A mennyiségi vonatkozások sokrétű bemutatása szilárdítsa számfogalmát.

Feladat:

- A tárgyak, jelenségek formai tulajdonságairól, kiterjedéséről szerzett ismeretek rendszerezése cselekedtetéssel.
- Cselekvés közben változtassák meg a tárgyak térbeli helyzetét.
- Fejlessze az időbeli tájékozódást.
- Végeztesen számolási műveleteket 10-es számkörben.
- Halmazok, mennyiségek felismertetése.
- Pénzhasználat, mértékegységek gyakoroltatása.

Követelmény:

- Segítséggel ismerje fel, egyeztesse az egyszerű sík és térbeli formákat.
- Segítséggel 10-es számkörben tudjon tárgyképet, számképet, számjegyet számnévvel is egyeztetni.
- Segítséggel jelezze a mennyiségek változását közvetlen tapasztalat alapján, tárgyi manipulációval.
- Segítséggel végezzen mennyiségek változtatásával kapcsolatos tevékenységet.
- Tudjon tárgyakkal egyszerű műveleteket 10-es körben végezni, segítséggel.
- Ismerkedjen meg a súly mértékegységével (kg).
- Ismerje meg az egész óra fogalmát eseményhez kötötten.
- Irányítással számjegyek írása 10-ig.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Elemi tapasztalatok a tárgyak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól (27 óra)	Segítséggel: Mennyiségállandóság gyakorlatai folyadékkal. Egyre nagyobb önállósággal figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, egyeztesse, nevezze meg: nagyság (kicsi, nagy), ugyanakkora, rövid, hosszú, egyforma, vékony, vastag, széles, keskeny, magas, alacsony, kerek, szögletes, henger, gömb, kocka síkidomok.
Térbeli tájékozódás (20 óra)	Egyre nagyobb önállósággal figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel: alsó, felső, középső, alatta, fölötte, mellette, előtte, mögötte, közel, távol, között, eleje, közepe, vége, itt, ott.
Időbeli tájékozódás (15 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel: évszakok, napszakok, napok, hónapok, egész óra, fél óra, életkor (idős, fiatal).
Mennyiségek felismerése, összehasonlítások, viszonyítások, mennyiségekkel végzett műveletek (55 óra)	Segítséggel: Végezzen alapvető szétválogatásokat, csoportosításokat, ismerje fel a változásokat: számkörbővítések 20-ig, számsorok, szomszédok. Irányítással: Számkörbővítés 20-ig, számjegyek írása 0-10-ig, bontás, pótlás, hozzáadás, elvétel, összeadás, kivonás. Műveleti jelek, egyenlőségjel írása. Egyre nagyobb önállósággal figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, nevezze meg: sok, kevés, semmi, határozatlan mennyiségű halmazok, több, kevesebb, ugyanannyi, relációk, halmazok számossága.
Mértkegységek, mértékek, a pénz (15 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, végezzen alapvető becsléseket, viszonyításokat: pénzérmék (1-2-5-10-20 Ft), pénzjegyek, a pénz értéke, olcsó, drága, vásárlás. Kg megismertetése.

Szabadon felhasználható 16 óra

7. osztály

Cél:

- A műveletek megtanulása járuljon hozzá a logikus gondolkodás elemi szabályainak kialakulásához.

Feladat:

- Alkalmaztassa a tárgyak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól szerzett ismereteket.
- Gyakoroltassa a tárgyak térbeli helyzetének megváltoztatását.
- Végeztesen számolási műveleteket 20-as számkörben.
- Halmazok, mennyiségek felismertetése 20-as számkörben.
- Pénzhasználat, mértékegységek, mérések gyakoroltatása.

Követelmény:

- Önállóan ismerje fel, egyeztesse az egyszerű sík és térbeli formákat.
- Segítséggel 20-as számkörben tudjon tárgyképet, számképet, számjegyet számnévvel is egyeztetni.
- Segítséggel tudja a mennyiségeket összehasonlítani, irányítással vegye észre a mennyiségi állandóságot.
- Tudjon 20-ig tárgyakat megszámlálni.
- Segítséggel végezze a becslést valamennyi tanult mértékegységnél.
- A tanult mértékegységeket a gyakorlatban segítséggel alkalmazza.
- Segítséggel végezzen cselekvésbe ágyazott műveleteket 20-as számkörben.
- Ismerkedjen meg a folyadék és a hosszúság mértékegységével.

Témakör	Tartalom <i>(munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Elemi tapasztalatok a tárgyak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól (15 óra)	Egyre nagyobb önállósággal figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, egyeztesse, nevezze meg: nagyság (kicsi, nagy), ugyanakkora, rövid, hosszú, egyforma, vékony, vastag, széles, keskeny, magas, alacsony, kerek, szögletes, henger, gömb, kocka síkidomok.
Térbeli tájékozódás (10 óra)	Egyre nagyobb önállósággal figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, nevezze meg, végezzen alapvető összehasonlításokat: alsó, felső, középső, alatta, fölötté, mellette, előtte, mögötte, közel, távol, közötté, eleje, közepe, vége, itt, ott.
Időbeli tájékozódás (17 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, végezzen alapvető összehasonlításokat: évszakok, napszakok, napok, hónapok, naptár, ünnepnapok, negyedóra, félóra, egész óra, életkor (idős, fiatal).
Mennyiségek felismerése, összehasonlítások, viszonyítások, mennyiségekkel végzett műveletek (35 óra)	Segítséggel: Végezzen alapvető szétválogatásokat, csoportosításokat, ismerje fel a változásokat: számjegyek írása 20-ig, számsorok, szomszédok, bontás, pótlás, hozzáadás, elvétel, összeadás, kivonás. Számkörbővítés 100-ig. Számolás 100-ig 10-essel. Irányítással: Műveleti jelek, egyenlőségjel írása. Önállóan: Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, nevezze meg: sok, kevés, semmi, határozatlan mennyiségű halmazok, több, kevesebb, ugyanannyi, relációk, halmazok számossága.
Mértkegységek, mértékek, a pénz (18 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, végezzen alapvető becsléseket, viszonyításokat: pénzürmék (1-2-5-10-20-50-100 Ft), pénzjegyek, a pénz értéke, olcsó, drága, vásárlás. A l, m megismerése. A tanult mértékegységek gyakorlati alkalmazása.

Szabadon felhasználható 16 óra

8. osztály

Cél:

- A mennyiségekkel végzett cselekvések során az ok-okozati összefüggések felismerése, fejlessze a problémamegoldó, logikus gondolkodását.

Feladat:

- Alkalmaztassa és rögzítse a tárgyak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól tanultakat.
- Építse be a tanulók mindennapi életébe a tárgyak, eszközök térbeli helyzetének megváltoztatásáról tanultakat.
- Fejlessze az időbeli tájékozódást.
- Halmazok, mennyiségek felismertetése, számolási műveletek végeztetése 20-as számkörben.
- Mértékegységek, mérések, pénzhasználat gyakoroltatása.

Követelmény:

- Végezze egyre pontosabban a mennyiség és számjegy azonosítását 20-as számkörben.
- Egyre nagyobb önállósággal végezzen műveleteket 20-as számkörben és jegyezze le azokat.
- Segítséggel végezzen becsléseket a tanult mértékegységek felhasználásával.
- Egyre önállóbban használja az órával kapcsolatos ismereteit.
- Számokkal felírt műveletek alapján tárgyak segítségével számolja ki az eredményt.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom</i> <i>(munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Elemi tapasztalatok a tárgyak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól (15 óra)	Önállóan: Figyelje meg, ismerje fel, egyeztesse, nevezze meg: nagyság (kicsi, nagy), ugyanakkora, rövid, hosszú, egyforma, vékony, vastag, széles, keskeny, magas, alacsony, kerek, szögletes, henger, gömb, kocka, síkidomok.
Térbeli tájékozódás (10 óra)	Önállóan: Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, nevezze meg, végezzen alapvető összehasonlításokat: alsó, felső, középső, alatta, fölötte, mellette, előtte, mögötte, közel, távol, közöttte, eleje, közepe, vége, itt, ott irányok.
Időbeli tájékozódás (17 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, végezzen alapvető összehasonlításokat: évszakok, napszakok, napok, hónapok, naptár, ünnepnapok, negyedóra, háromnegyed óra, fél óra, egész óra, életkor (idős, fiatal).
Mennyiségek felismerése, összehasonlítások, viszonyítások, mennyiségekkel végzett műveletek (35 óra)	Segítséggel: Műveletvégzés 10-esekkel 100-ig. Számjegyek írása 100-ig. Egyre nagyobb önállósággal végezzen alapvető szétválogatásokat, csoportosításokat, ismerje fel a változásokat: műveletek végzése 20-ig, számsorok, szomszédok, bontás, pótlás, hozzáadás, elvétel, összeadás, kivonás. Műveleti jelek, egyenlőségjel írása. Önállóan: Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, nevezze meg: sok, kevés, semmi, határozatlan mennyiségű halmazok, több, kevesebb, ugyanannyi, relációk, halmazok számossága.
Mértékegységek, mértékek, a pénz (18 óra)	Segítséggel: Figyelje meg, mutassa meg, ismerje fel, végezzen alapvető becsléseket, viszonyításokat, méréseket: súly, folyadék, hosszúság, pénzürmék (1-2-5-10-20-50-100 Ft), pénzjegyek, a pénz értéke, olcsó, drága, vásárlás.

Szabadon felhasználható 16 óra

Számolás – mérés

1-8. évfolyam

Taneszközök

- Játéktárgyak
- Számolókorongok
- Logikai készlet
- Számolópálcikák
- Mini-mat készlet
- Babaedények, eszközök, evőeszközök, babaruhák
- Napirendtábla
- Mágnes tábla
- Dobókockák
- Építőelemek
- Applikációs képek
- Gyurma
- Színes rudak
- Gyöngyök, golyók
- Pötyi játék
- Színes papírcsíkok
- Mértani formák
- Építőjátékok
- Képes órarend
- Naptár
- Meteorológiai piktogramok
- Képes nyomda
- Eseményképek
- Halmazkarikák
- Tárgyképek
- Számképek
- Számkép-kártya
- Számjegyek
- Számolófüzet
- Szöges tábla
- Dominójátékok
- Egyenlőségjel, relációs jelek
- Játékpénz
- Síkidomok
- Űrmértékek
- Mérleg
- Hosszúságmérő eszközök (vonalzó, méterrúd, mérőszalag)
- Játékóra, valódi óra
- Természetes anyagok
- Számegyenes
- Érzékelő játékok
- Hőmérő
- Applikációs tábla
- KODY-számlépcső
- Oktatókészlet a matematikához: Almák – Körték (Nodus Kiadó)
- Kép és formadominó (Nodus Kiadó)

Önkiszolgálás

1-3. évfolyam

Célok:

- Az iskoláskor előtti nevelési tapasztalatokra építve kialakítani és fejleszteni a tanulók személyes kompetenciáját és alapvető szociális képességeit.
- A szociális szokásrendszer kialakításával és alkalmazásával formálni a középúlyos értelmi fogyatékos tanulók praktikus képességeit, alkalmazkodni tudását, önkiszolgálását, önellátási és önállósági szintjét.

Feladatok:

- Célirányos tevékenységekkel, gyakorlással járuljon hozzá elemi önellátási szokások (testápolás, étkezés, öltözködés, stb.) kialakításához, az elsajátított ismereteknek jártasság szintjén a napi életben való alkalmazásához, begyakorlásához. A tevékenységek végeztetésére, begyakorlására a mindennapi élethelyzetek adta lehetőségeket maximálisan ki kell használni.
- Alakítsa ki a személyi higiénia iránti igényt, készítse a tanulókat ehhez kapcsolódó eszközök alkalmazására.
- Segítse a tanuló saját testén való tájékozódását, a testrészek fogalmának kialakítását.
- Járuljon hozzá a térbeli és időbeli tájékozódást segítő alapfogalmak rögzítéséhez, adekvát alkalmazásához.
- Készítse fel a tanulókat az igényes, az évszaknak és az időjárásnak megfelelő öltözködésre, a ruhagondozás elemi ismereteinek elsajátítására.
- Alakítsa ki a tanulók fejlettségének megfelelő, olyan önkiszolgálási, önellátási képességeket, valamint szociális motívumokat, amelyek képessé teszik magasabb szintű gondolkozási, életviteli és gyakorlati ismeretek befogadására. Járuljon hozzá a kultúrált étkezés szabályainak kialakításához, a gyakorlottság szintjén történő alkalmazásához.

Fejlesztendő képességek:

- Testkép, testséma kialakítása, fejlesztése.
- Egészséges életmód szokásainak kialakítása.
- Rendszeretet, tisztaság iránti igény.
- Önállóság fejlesztése.
- Finommotorika fejlesztése.
- Nagymozgások összerendezettségének fejlesztése.
- Beszédmegértés (aktív, passzív szókincs) fejlesztése.
- Figyelem, akarat erő fejlesztése.
- Kulturált étkezés iránti igény felkeltése.
- A környezet rendezettsége iránti igény felkeltése.

Óraszámok

	Évfolyamok		
	1.	2.	3.
Heti óraszám	2	2	2
Éves óraszám	74	74	74

Témakörök feldolgozására javasolt órakeret

<i>Témakörök</i>	<i>Évfolyamok</i>		
	<i>1.</i>	<i>2.</i>	<i>3.</i>
Öltözködés	40	40	36
Személyi higiénia	16	14	14
Étkezés	7	7	10
Környezetrendezés, környezetmegóvás	6	6	7
Gondozási tevékenység	5	7	7

1. osztály

Cél:

- A nagymozgások célirányossá tétele a saját testen való tájékozódás és elemi szintű önellátás érdekében.

Követelmény:

- Kis segítséggel vegye le felső- és alsóruházatát, cipőjét.
- Öltözködéskor legyen együttműködő.
- Szükségletét jelezze.
- Segítséggel mossa meg a kezét, arcát.
- Segítséggel használja a zsebkendőt.
- Tudja a száját vízzel kiöblíteni.
- Legyen képes a felnőtt segítségével játéktárgyait, taneszközöket elpakolni.
- A gondozási tevékenységekben legyen együttműködő.
- Önállóan használja a kanalat.

Témakör	Tartalom <i>(munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Öltözködés (40 óra)	<i>Segítséggel</i> vegye le kabátját, felső ruházatát, alsó ruházatát, cipőjét, csizmáját. <i>Önállóan</i> vegye le sapkáját, sálját, kesztyűjét. <i>Együttműködéssel</i> vegye fel kabátját, sálját, kesztyűjét, felső- és alsóruházatát, cipőjét, csizmáját. <i>Segítséggel</i> vegye fel sapkáját. <i>Együttműködéssel</i> gomboljon be nagygombot, gomboljon ki- és be kiscsukót, zárjon patentot és csatot. <i>Segítséggel</i> gomboljon ki nagygombot, húzza le- és fel a húzózárat, használja a tépőzárat. <i>Segítséggel</i> tudjon cipőfüzöt kifűzni. <i>Együttműködéssel</i> tudjon cipőfüzöt befűzni.
Személyi higiénia (16 óra)	<i>Együttműködéssel</i> használja a WC-t, a körömkéfért, mosakodjon és törölje a kezét. <i>Segítséggel</i> mosson kezet és használja a zsebkendőt.
Étkezés (7 óra)	<i>Önállóan</i> használja a kanalat. <i>Együttműködéssel</i> használja a villát, terítsen, lássa el a felelősi teendőket. <i>Segítséggel</i> használja a szalvétát.
Környezetrendezés, környezetmegóvás (6 óra)	<i>Együttműködéssel</i> takarítson a foglalkozások, étkezések után, használja a lábtörlőt. <i>Segítséggel</i> vegye elő és rakja el a játéktárgyakat, taneszközöket, adekvátan használja a szekrényeket, polcokat. Segítséggel rakja el ruháit, cipőjét.
Gondozási tevékenység (5 óra)	<i>Segítséggel</i> használja a fogast, vállfát. <i>Együttműködéssel</i> hajtogassa össze ruháit, lássa el a felelősi teendőket és vegyen részt a terem takarításában.

2. osztály

Cél:

- A kismozgások célirányos fejlesztésével tegye alkalmassá a tanulókat ruházatuk kezelésére, fejlessze a kognitív funkciókat és az alapvető szociális képességeket.

Követelmény:

- Legyen képes önállóan levetkőzni.
- Segítséggel öltözzön fel.
- A kis- és nagygombokat önállóan gombolja ki-, és segítséggel gombolja be.
- Tudja a húzózárat le- és felhúzni (összeillesztés nélkül).
- Segítséggel használja a WC-t.
- Irányítással mosson kezet, használja a zsebkendőt.
- Segítséggel használja a fogkefét.
- Segítséggel használja a villát az étel felszúrására.
- Felnőtt irányításával alkalmazza a játéktárgyak, taneszközök elpakolásához szükséges ismereteit.
- Segítséggel hajtsa össze ruházatát.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Öltözködés (40 óra)	<i>Önállóan</i> vegye le kabátját, sapkáját, sálját, kesztyűjét, felső- és alsóruházatát, cipőjét, csizmáját. <i>Önállóan</i> vegye fel sapkáját. <i>Segítséggel</i> vegye fel kabátját, sálját, kesztyűjét, felső- és alsóruházatát, cipőjét, csizmáját. <i>Önállóan</i> gomboljon ki kis- és nagygombot, húzza le és fel a húzózárat, használja a tépőzárat. <i>Együtműködéssel</i> illessze össze a húzózárat. <i>Segítséggel</i> gomboljon be kis- és nagygombot, használja a patentet és a csatot. <i>Önállóan</i> fűzze ki cipőfüzőjét. <i>Segítséggel</i> fűzze be cipőfüzőjét. <i>Együtműködéssel</i> tegyen szalagot keresztbe, és egyszer kösse át.
Személyi higiénia (16 óra)	<i>Segítséggel</i> használja a WC-t, körömkefét, törölje meg a kezét, ápolja fogait. <i>Irányítással</i> mossa meg a kezét, használja a zsebkendőt. <i>Együtműködéssel</i> mosakodjon meg.
Étkezés (7 óra)	<i>Önállóan</i> használja a kanalat, szalvétát. <i>Segítséggel</i> használja a villát, terítsen, töltsön italt, lássa el a felelősi teendőket.
Környezetrendezés, környezetmegóvás (6 óra)	<i>Segítséggel</i> takarítson foglalkozás, étkezés után. <i>Irányítással</i> vegye elő és rakja el a játéktárgyakat, taneszközöket, adekvátan használja a szekrényeket, polcokat, rakja el ruháit, cipőjét, használja a lábtörlőt.
Gondozási tevékenység (7 óra)	<i>Önállóan</i> használja a fogast, vállfát. <i>Segítséggel</i> ápolja lábbelijét, a virágokat, hajtogassa össze ruháit, lássa el a felelősi teendőket, vegyen részt a terem takarításában.

3. osztály

Cél:

- Az önkiszolgálási teendők által nyújtott funkciók kialakításával segítse a pszichomotoros funkciók fejlődését, biztosítsa az egyre nagyobb önállóság kialakulását, az alkalmazkodni tudás képességét.

Követelmény:

- Tudjon önállóan levetkőzni és felöltözni.
- Kis segítséggel kezelje a ruházárakat.
- Segítséggel tudjon cipőt befűzni, szalagot keresztbe tenni, egyszer átkötni.
- Önállóan használja a WC-t.
- Önállóan mosson kezet, használja a körömkefét.
- Önállóan mosson fogat.
- Önállóan használja a zsebkendőt.
- Tudja a villát az étel felszűrésére használni.
- Legyen képes kancsóból tölni, szalvétát megfelelően használni.
- Önállóan alkalmazza az elpakoláshoz szükséges ismereteit.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>
Öltözködés (36 óra)	Önállóan vegye le és fel kabátját, sapkáját, sálját, kesztyűjét, felső- és alsóruházatát, cipőjét, csizmáját. Önállóan gomboljon ki- és be nagygombot, gomboljon ki kiscgombot, húzza le- és fel a húzózárat, használja a tépőzárat, a patentet, a csatot. Segítséggel gomboljon be kiscgombot, illessze össze a húzózárat. Önállóan fűzze ki a cipőfűzőt. Segítséggel fűzze be a cipőfűzőt, szalagot tegyen keresztbe, és egyszer kösse át azt.
Személyi higiénia (14 óra)	Önállóan használja a WC-t, körömkefét, mossa és törölje meg a kezét, ápolja fogait, használjon zsebkendőt. Segítséggel mosakodjon meg.
Étkezés (10 óra)	Önállóan használjon kanalat, villát, szalvétát, töltsön italt. Segítséggel használjon kést, terítsen. Irányítással vegyen részt a felelősi teendők ellátásában.
Környezetrendezés, környezetmegóvás (7 óra)	Önállóan vegye elő és rakja el a játéktárgyakat, taneszközöket, adekvátan használja a szekrényeket, polcokat, takarítson foglalkozások és étkezések után, rakja el ruháját, kabátját, cipőjét, használja a lábtörlőt.
Gondozási tevékenység (7 óra)	Segítséggel ápolja lábbelijét, virágait. Önállóan hajtogassa össze ruháját, használja a fogast, vállfát, lássa el a felelősi teendőket és vegyen részt a terem takarításában.

Önkiszolgálás

1-3. évfolyam

Tan eszközök

- Fűzőrámák
- Sablonok a ruhazárok kezeléséhez

Életviteli és gondozási ismeretek

4-8. évfolyam

Célok:

- Alakítson ki a tanulóknál olyan ismereteket, szokásokat, készségeket és képességeket amelyekkel a mindennapi életben előforduló egyszerű önellátó, konyhai takarítási és gondozási feladatok elvégzésére – kisebb irányítással – képessé válnak.
- A tanulók manuális képességeinek, finommotorikájának és mozgáskoordinációjának fejlesztésével segítse az elemi munkavégző képesség kialakítását.
- Növelje a belső késztetést az önkifejezésre a tanult ismeretek egyre nagyobb önállósággal való alkalmazására.

Feladatok:

- A textillel végezhető tevékenységnél megismert technikák megismertetésével, elsajátításával elemi szintű alkalmazásával készíti elő a tanulókat művészeti terápiai alkalmazásához.
- Biztosítsa a tanulók képességeihez igazodó megfelelő gyakorlást, megerősítést az alapvető önellátási, gondozási tevékenységek elsajátításához.
- Járuljon hozzá, hogy a megtanult munkafolyamatok munkasorrendjét a gyakorlati tevékenységek során alkalmazni tudják.
- Készítse fel a tanulókat arra, hogy munkájukat értékelni tudják, segítse a reális énkép, önértékelés kialakítását.
- Keltse fel a tanulók érdeklődését a természetes anyagok megmunkálhatóságáról, biztosítsa az alkotás örömeinek, és hasznosságának megtapasztalását.
- Járuljon hozzá a tanulók esztétikai neveléséhez, alakítson ki olyan szokásokat, hogy igényük legyen közvetlen környezetük rendben tartására.
- Segítse olyan személyiségjegyek kialakítását, mint a pontosság, rendszeret, embertársak megbecsülése.
- Biztosítsa a higiéniai szokások kialakítását, készítsen fel a piktogramok felismerésére, azok jelentéseinek megértésére.

Követelmények:

- Legyen képes a textilmunkák témakörében megismert technikák megfigyelésére, elsajátítására, alkalmazására.
- Értse meg a munkafolyamatok sorrendjét, tudja azokat alkalmazni.
- Munkavégzésben legyen kitartó.
- Környezetét felnőtt irányításával tartsa rendben.
- Tudja a háztartási eszközöket balesetmentesen és egyre nagyobb önállósággal kezelni.
- Tudjon önállóan elkészíteni egyszerű ételeket.
- Alkalmazzák a kulturált étkezés szabályait.
- Legyen képes munkadarabok elkészítéséhez anyagokat, eszközöket egyre önállóbban kiválasztani.
- Felnőtt irányításával legyen képes munkadarabokat elkészíteni.
- Alakuljanak ki szokásai, önmaga és környezete tisztaságára, gondozására.
- Törekedjen a gazdaságos anyagfelhasználásra.

Óraszámok

	Évfolyamok				
	4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	2	3	3	6	6
Éves óraszám	74	111	111	222	222

Témakörök feldolgozására javasolt órakeret

Témakörök	Évfolyamok				
	4.	5.	6.	7.	8.
Textilmunkák	28	20	20	40	40
Konyhai munkák	10	18	18	33	33
Kertgondozás	6	10	10	20	20
Takarítás	10	18	18	33	33
Önkiszolgálás – ruhagondozás	20	20	20	36	36
Vásárlás		5	5	10	10
Piktogramok értelmezése				10	10
Természetes anyagok és alakításuk		20	20	40	40

4. osztály

Cél:

- Szokásrendszerek kialakítása a különböző munkafolyamatok során.
- Az érzékszervek célirányos fejlesztésével a motoros képességek, a finommotorika, mozgáskoordináció fejlesztésével konyhai, kerti, takarítási és textilmunkák műveleteinek megfigyeltetése után egyes részfolyamatok végzésére való felkészítés.

Feladat:

- Tapasztalatszerzés a különböző anyagokról.
- Balesetmentes eszközhasználat, helyük.
- Munkaszokások kialakítása.
- Részfolyamatok végzésének folyamatos gyakorlása.
- Le-fel öltés technikájának alkalmazása.
- Adekvát eszközhasználat.
- Időjárást figyelembe vevő öltözködés, záruk kezelése.
- Ruháink megkülönböztetése, tárolásuk.

Követelmény:

- Segítséggel tudja alkalmazni a varrásban a le- és felöltés technikáját.
- Irányítással tudjon részfolyamatokat elvégezni a konyhai, kertgondozási és takarítási munkákban. Használja adekvátan a megfelelő eszközöket.
- Legyen képes segítséggel textilt nyírni.
- Ismerje fel és válassza meg ruházatát, öltözzön önállóan.
- Irányítással tudja lábbelijét ápolni, megfelelő helyen és módon tárolni.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkatevékenységek, műveletek)</i>	<i>Tanulói tevékenység</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök</i>
Textilmunkák (28 óra)	Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján: tulajdonságok, vastag, vékony, vékonyabb, vastagabb, puha, szúrós, egyszínű, színes, foszlik, bomlik, kicsi, nagy, közepes, legnagyobb, legkisebb. Tűbefűzés próbálkozás szintjén: különböző méretű tűvel. Kevés segítséggel bútorszövet szálazása, szálbehúzás. Segítséggel textil nyírása, textilcsík gombolyítása, szalagkötés. Varrás: Segítséggel le-, felöltés (fércelő öltés), keményebb papíron (előrajzolt, lyukasztott), majd előrajzolt, bejelölt textilen, majd előrajzolt textilen.	Tapintás. Megfigyelés. Válogatás, osztályozás megadott szempontok szerint. Tűválogatás fajtái szerint, használhatóság szerint. Tűbefűzés, csomókötés próbálgatása. Vastagabb szálú szálazása, szálbehúzás. Nyírás vonalon, vonal nélkül. Gombolyítás, szalagkötés. Öltés közben irányok mondása (le-fel). Varrás különböző módon előkészített anyagokon. Haladási irány (jobbra-balra) a kezdéstől.	Szenzomotoros integráció fejlesztése. Téri orientáció fejlesztés. Vizuális észlelés fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Szem-kéz koordináció. Kezek koordinált mozgásának fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Mozgás-beszéd közötti koordináció fejlesztése. Mozgásirány fejlesztése.
Konyhai munkák (10 óra)	Irányítással: Terítés, mosogatás, törölgetés, konyhai eszközök helyrerakása, rendrakás.	Csoportteremben tízóraihoz, uzsonnához. Tízórai tányérok, poharak mosogatása, törölgetése. Eszközök helyének megfigyelése. Emlékezetből megtalálása.	Laterális fejlesztése. Időbeli tájékozódás fejlesztése. Munkafolyamat pontosságának fejlesztése. Mozgástapasztalatok. Emlékezetfejlesztés. Téri orientáció fejlesztése.

			Érzelmi, akarati tulajdonságok fejlesztése.
Kertgondozás (6 óra)	<p>Segítséggel: Gereblyezés, kapálás. Balesetmegelőzés, szerszámok balesetmentes használata.</p> <p>Irányítással: Gyomlálás, locsolás.</p>	Iskola udvarán gereblye használatának megismerése. Haladási irány, távolságtartás, megkerülés. Gyomok kikapálása. Szerszámok helyének megismerése, tárolása. Szerszámok helyes kivitele munkaterületre, balesetmentes megtámasztása, használata, tisztítása, helyrerakása. Esetleges meghibásodások jelzése felnőttek. Gyomok – növények megkülönböztetése. Tartókban lévő növények locsolása.	Nagymozgások célirányos fejlesztése. Szerszámok adekvát használatának fejlesztése.
Takarítás (10 óra)	<p>Segítséggel: Seprű, lapát használata.</p> <p>Irányítással: Portörlés, felmosás.</p>	Tanteremben munkavégzés, étkezések után söprögetés, lapátra söprés. Polcok, asztalok letörlése. Kézmosó csapnál kómosás. Elcsöpögtetett víz feltörlése tanteremben.	Mozgáskoordináció fejlesztése.
Önkiszolgálás – ruhagondozás (20 óra)	<p>Segítséggel: Cipőfűzés, kötés, tépőzár önállóan.</p> <p>Irányítással: Felsőruházat, fehérnemű, lábbeli fogalmának alkalmazása.</p> <p>Fokozódó önállósággal: Saját ruházat felismerése, megnevezése, használata.</p> <p>Önállóan: Lábbelik párosítása, ruhák hajtogatása, szekrény és fogas használata.</p>	Lábbeli, fehérnemű, felsőruházat válogatása, csoportosítások. Cipőfűzés, kötés, gyakorlása lyukas táblán, cipőn. Tépőzár használata. Cipők párosítása. Különböző ruhanevelők hajtogatása. Szekrényben vállfa, fogas használata.	Gondolkodás fejlesztése. Térbeli tájékozódás fejlesztése.

5. osztály

Cél:

- A pszichomotoros funkciók célzott fejlesztésével járuljon hozzá 2-3 elemből álló műveletsor elvégzéséhez.
- A finommotorika fejlesztésével az anyagok vizsgálata és megmunkálhatósága.
- Készítse fel a tanulókat az önkiszolgáló tevékenységekre.

Feladat:

- Eddig tanult tevékenységek gyakorlása.
- Száröltés elsajátítása, önállóan le-, felöltés.
- Kenyerkenés tapasztalatai különféle anyagokkal, kenőkés használata.
- Főzés előkészítése, hámozókés használatának megismertetése.
- Porszívó balesetmentes használatának megismertetése.
- Kézi mosás technikájának, menetének megismerése.
- Természetes anyagokból munkadarabok, kompozíciók létrehozása.
- Évszakoknak, időjárásnak megfelelő ruhakiválasztások, felvételük, levételük.
- Kerti szerszámok célszerű, balesetmentes használata.

Követelmény:

- Önállóan tudja alkalmazni a le-, felöltés technikáját.
- Irányítással tudjon textilféleségeket nyírni, gombolyítani.
- Fokozódó önállósággal legyen képes szálkihúzással, szálbehúzással kisebb munkadarabokat elkészíteni.
- Irányítással szerezzen minél több tapasztalatot a konyhai, kerti, takarítási munkák során.
- Segítséggel tudjon természetes anyagokból munkadarabokat létrehozni.
- Tudja kiválasztani az időjárásnak megfelelő ruhadarabokat, felvételükben önállóságra törekedjen.
- Önállóan tudjon teríteni napszakokhoz kapcsolódó ételekhez, mosogatni, törölgetni.
- Ismerje fel, nevezze meg az alapvető árucikkek beszerzési helyét.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkatevékenységek, műveletek)</i>	<i>Tanulói tevékenység</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képessegek, attitűdök</i>
Textilmunkák (20 óra)	Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalat-szerzés útján: megmunkálhatóság. Segítséggel: Textilcsík gombolyítása. Öltésfajták: száröltés elsajátítása, tübefűzés, csomózás differenciáltan. Irányítással: Textil nyírása. Fokozódó önállósággal: Szalagkötés. Önállóan: Szálazás, szálbehúzás. Varrási alapismeretek. Le-, és felöltés gyakorlása.	Kisebb munkadarabok szálazása, szálbehúzás. Le-, felöltés gyakorlása. Száröltés elsajátítása, kisebb méretű előrajzolt terítő varrása. Csomókötés cérnák végére. Textil nyírása, csíkok végének le-felöltéssel összevarrása, gombolyítása. Kisebb saját készítésű ajándékok ízléses csomagolása, szalagkötés.	Jártasság szintre fejlesztése (le-, felöltés). Emlékezet, gondolkodás fejlesztése. 2-3 művelet időrendben történő összekapcsolódásának fejlesztése. Ok-okozati összefüggés fejlesztésével gondolkodásfejlesztés.
Konyhai munkák (18 óra)	Irányítással: Kenyérkenés, főzés előkészítése. Önállóan: Konyhai eszközök helyrerakása, rendrakás. Terítés napszaknak megfelelően, konyhai edények, felszerelések, evőeszközök mosogatása, törölgetése.	Kenőkés használata. Válogatás (hibás, hibátlan). Folyóvíz alatti mosás. Zöldségmosó használata. Hámozókés, szeletelő-kés, vágódeszka használata. Higiénés szokások kialakítása.	Gondolkodásfejlesztés. Finommozgások fejlesztése. Időbeli tájékozódás fejlesztése. Célirányos mozgásfejlesztés.

		Befejezés megfigyeléssel. Cselekvések, munkafolyamatok rögzítése elmondással. Felhasznált anyagok, eszközök rögzítése rajzzal. Konyhai edények, eszközök, gyümölcsök, zöldségfélék csoportosítása, felismerése, megnevezése.	
Kertgondozás (10 óra)	Irányítással: Gereblyezés, kapálás. Fokozó önállósággal: Gyomlálás, locsolás, virágápolás.	Iskola udvarán gereblye használatának megismerése. Haladási irány, távolságtartás, megkerülés. Gyomok kikapálása. Szerszámok helyének megismerése, tárolása. Szerszámok helyes kivitele munkaterületre, balesetmentes megtámasztása, használata, tisztítása, helyrerakása. Esetleges meghibásodások jelzése felnőttnek. Gyomok – növények megkülönböztetése. Tartókban lévő növények locsolása. Virágápolás kertben, virágtartóban, cserepes virágok.	Nagymozgások célirányos fejlesztése.
Takarítás (18 óra)	Segítséggel: Csempe, ajtó lemosása, takarítást megkönnyítő gépek: porszívó használata, játékeszközök tisztítása. Irányítással: Seprű, lapát használat. Fokozó önállósággal: Portörletés, felmosás.	Eszközök használatának gyakorlása. Eszközök kiválasztása. Munkák menetének kialakítása. Képekről is eszközök felismerése, megnevezése, csoportosítása műveletekhez.	Higiénés szokások kialakítása. Mozgáskoordinációs fejlesztése.
Önkiszolgálás – ruhagondozás (20 óra)	Segítséggel: Ruhanemű kezelése: húzózár használata. Irányítással: Cipőfűzés, kötés. Ruhaápolás, ruhagondozás: kézi mosás. Fokozó önállósággal: A ruházat évszaknak és időjárásnak megfelelő kiválasztása és használata. Önállóan: Csatolás, patentolás, kapcsolás.	Önkiszolgálási és ruhagondozási ápolási munkák folyamatosan és igény szerint is. Kézi mosás menetének megismerése, gyakoroltatása, kézimunkák, kiskendők kimosása.	Ok-okozati összefüggések felismertetése. Finommozgások fejlesztése. Gondolkodás fejlesztése. Kezek koordinált mozgásának fejlesztése.
Vásárlás (5 óra)	Alapvető árucikkek beszerzési helyének megismerése.	A közelben lévő élelmiszer, zöldséges, rövidárú üzletek meglátogatása. Tájékozódás a vásárlás módjáról (önkiszolgáló, eladó	Emlékezetfejlesztés. Időben, térben való tájékozódás fejlesztése.

		szolgál ki). Áruféleségek helyének megfigyelése (csoportosítások képek segítségével, újságokból képrekesés, kivágás, csoportosítás, füzetbe ragasztásuk). Tapasztalatok elmondásával rögzítés, időrendbe sorolás.	
Természetes anyagok és alakíthatóságuk (20 óra)	Papírból, textilből, fonalból egyszerű munkadarabok, ajándékok készítése, formák, alakzatok elemi kompozíciók létrehozása.	Alaklemez körülrajzolása papíron, textilen. Kivágás, elhelyezés, ragasztás. Papírhajtogatással csákó, sótartó, repülő, virág, csattanó készítése. Mozaikkép készítés papírral. Kép készítés textilekkel, fonallal kombinálva. Síkbábok készítése. Egyszerű állatfigurák textilből, lefelöltés alkalmazásával (alaklemez körülrajzolása, kivágás, összevarrás, kitömés, díszítés).	Érzelmi, akaratiképességek fejlesztése. Készségek gyakoroltatása. Részfeladatok összekapcsolása.

6. osztály

Cél:

- A korábbi évfolyamokon elsajátított tevékenységek gyakoroltatásával segítse a pszichomotoros funkciók érését, valamint önálló munkavégző képességek alakulását.

Feladat:

- Textil megmunkálásának (nyírás, varrás, gombolyítás) folyamatos végzése.
- Öltésfajták alkalmazása, új öltés, huroköltés megtanulása.
- Elkezdés, eldolgozás tudatosabbá tétele.
- Konyhai eszközök körének bővítése, gyakorlati alkalmazásuk egyszerű ételek készítéséhez.
- Kertgondozási munkák körének lehetőség szerinti bővítése, ismert technikákban önállóságra törekedtetés.
- Előző évfolyamokon elsajátított tevékenységek (sepregetés, lapáthasználat, portörítés) készesszinten tartása.
- Kőmosás menete, eszközök kiválasztása.
- Porszívó használatának folyamatos fejlesztése.
- Tisztító-fertőtlenítő szerek megismertetése, célszerű – balesetmentes felhasználás megfigyeltetése, alkalmazása.
- Cipőkötés, folyamatos gyakoroltatása szükség szerint.
- Kézi – gépi mosási módokat segítő gépek használatának balesetmentes megismertetése, alkalmazása.
- Vásárlási módok gyakoroltatása.

Követelmény:

- Ismerje és tartsa be az egészséges életmód szokásrendjét. Tegyen szert egyre nagyobb gyakorlottságra és önállóságra az öltözködésben, ruhagondozásban, étkezésben és az önellátásban.
- Tudja ruházatát az évszaknak és időjárásnak megfelelően kiválasztani.
- Legyen aktív környezete tisztántartásában, használja önállóan a porszívót. Legyen gyakorlott a textilféleségek megmunkálásában, az eszközök balesetmentes használatában. Tudja a textilt felválni, gombolyítani és összevarrni. Jártasság szinten alkalmazza a tanult öltéstechnikákat.
- Irányítással használja a kerti szerszámokat és végezzen rendszeres kerti munkát. A konyhai munkavégzésben legyen igényes. A konyhai műveletekben képességének megfelelően vegyen részt. A különböző tevékenységeket (étel-előkészítés, egyszerű ételek készítése, mosogatás, konyhai rend kialakítása) egyre kevesebb segítséggel, felnőtt irányítása mellett végezze. A higiénias előírásokat tartsa be.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkatevékenységek, műveletek)</i>	<i>Tanulói tevékenység</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök</i>
Textilmunkák (20 óra)	Segítséggel: Száróltás gyakorlása, hurokötés (pelenkaöltés) megtanulása, varrások eldolgozása, csomókötés cérna végére, balesetmentes eszközhasználat. Irányítással: Textil nyírása, összevarrása, textil csík gombolyítása. Tűbefűzés. Önállóan: Szalagkötés. Varrási alapismeretek. Le- és felöltés textilen formakövetéssel.	Munkafolyamatok összekapcsolása. Huroköltés (pelenkaöltés) keményebb lapon, textilen. Száróltás elkezdésének, elvarrásának folyamatos gyakorlása, önállóságra törekvéssel. Le- felöltés elkezdése, elvarrása. Formák kivarrása, két textil összevarrása.	Finommotorika fejlesztése. Varrási készség fejlesztése, bővítése új elemekkel.
Konyhai munkák (18 óra)	Segítséggel: Étkezések előkészítése:	Kenyérszeletelés szeletelőkéssel, vágódesz-	Minél több érzékszerv aktivizálásával (ízlelés,

	<p>kenyérseleltetés, kenyérpirítás, konzervbontás, főzés előkészítése, főzés jellegének megfelelő edények kiválasztása, gyümölcs-, zöldségáramozás. Egyszerű ételek, italok elkészítése.</p> <p>Önállóan: Terítés, mosogatás, törölgetés.</p>	<p>ka használata. Kenyérpirító, konzervbontó megismerése, használatuk. Zöldségek, gyümölcsök tisztítása, áramozása, darabolása. Szendvics, főtt tojás, gyümölcslála, zöldséglála, limonádé, szörp, tea, melegszendvics, főtt burgonya, sült burgonya, kakaó készítése. Megfelelő edények kiválasztása. Elkészítés menetének rögzítése elmondással, hozzávalók rögzítése rajzolásal. Ízléses, higiénikus terítési módok különféle ételekhez.</p>	<p>szaglás, tapintás, hallás) a sokoldalú tapasztalatszerzés és tanulás fejlesztése. Célrányos finommozgás fejlesztése. Emlékezetfejlesztés.</p>
<p>Kertgondozás (10 óra)</p>	<p>Növekvő önállósággal: Gyomlálás, locsolás, virágápolás. Udvar – park gondozása.</p>	<p>Udvar, park évszakhoz kapcsolódó gondozása: levélsöprés, gereblyezés, járda söprés. Virágtartókban lévő növények gyomlálása, locsolása. Cserepes virágok locsolása, lemosása, átültetése, hajtások ültetése, gondozása.</p>	<p>Nagymozgások célrányos fejlesztése. Szerszámok balesetmentes használatának fejlesztése.</p>
<p>Takarítás (18 óra)</p>	<p>Ellenőrzés mellett: Tisztító- és fertőtlenítő szerek használata. Önállóan: Takarítás eszközei: seprű, lapát használata. Portörítés, felmosás, takarítást megkönnyítő gépek: porszívó használata, játékeszközök tisztítása.</p>	<p>Szűkebb környezet rendszeres, aktuális tisztán tartása. Porszívó használatával egyre pontosabb, alaposabb finommozgások gyakoroltatása. Polcok lepakolása, törlése, játékok lemosása, visszapakolás eredeti helyükre. Kőmosás eszközeinek kiválasztása. Kőmosás folyamatának gyakoroltatása.</p>	<p>Higiénés szokások képességének fejlesztése. Nagyobb mozgások finomabbá tétele. Figyelemfejlesztés.</p>
<p>Önkiszolgálás – ruhagondozás (20 óra)</p>	<p>Segítséggel: Mosás, gépi mosás. Mosógép, centrifuga használata, vasalás, gombvarrás. Önállóan: Cipőfűzés, cipőkötés irányítás mellett. Kézi mosás.</p>	<p>Kézimunkák kézi mosása, centrifugálása, vasalása. Gépi mosással kistörölközők, konyharuha, tornaruha kimosása, centrifugálása, vasalása. Gombvarrás két-, négylyukú gombbal.</p>	<p>Célrányos mozgásfejlesztés. Balesetmentes géphasználatra nevelés.</p>
<p>Vásárlás (5 óra)</p>	<p>Felnőtt felügyelete mellett alapvető, egyszerűbb árucikkek beszerzési helyének megismerése, egy tétel vásárlása.</p>	<p>Beszerzési helyek felismerése, megnevezése. Vásárlási szabályok gyakoroltatása. Tájékozódás az</p>	<p>Gondolkodás fejlesztése. Vásárlási szokások kialakítása. Viselkedési szabályok</p>

		áruféleségek között.	alkalmazásának fejlesztése.
Természetes anyagok és alakíthatóságuk (20 óra)	Önállóan: Textilből, fonalból és papírból egyszerű tárgyak készítése.	Textilkép, fonalkép, papírból mozaikkép készítése. Papírhajtogatás.	Részfolyamatok összekapcsolásának képessége.

7. osztály

Cél:

- Az eddig elsajátított textil megmunkálási technikák alkalmazásával folyamatosabb munkavégzés az önkiszolgálási munkákban.
- Dísz és használati tárgyak készítésénél pszichomotoros funkciók tökéletesítése, új elemekkel történő gazdagítása.
- Készítsen fel a családi munkamegosztásban képességek szerinti feladatvállalásra.

Feladat:

- 2-3 művelet műveletsorral alakítása.
- Varrások elkezdése és elvarrása, önállóvá tétele.
- Láncöltés technikájának megtanulása.
- Rámán való szövés megfigyelése, tapasztalatszerzés, alkalmazások.
- Konyhai munkákban önállóságra törekvés.
- Egyszerű kezelést igénylő konyhai gépek megismerése, segítséggel használatuk.
- Parkgondozási munkák évszakhoz, időjáráshoz alkalmazkodva.
- Takarítási munkák körének bővítése, az eddig tanultak alkalmazása.
- Önkiszolgálási – ruhagondozási munkákban gombvarrásnál, kisebb szakadások javításánál a tanult technikák alkalmazása.
- Ágyneműhúzás elsajátítása.
- Néhány tétel vásárlásának gyakoroltatása.
- Piktogramok megfigyeltetése, következtetések jelentéseikre. Tájékoztatói értékük felhasználásra, kezelésre vonatkozóan.
- Természetes anyagok megmunkálási körének bővítése, újabb technikák elsajátítása.
- Alkotó munka öröme, az esztétikai érzék alakítása, fokozatos építése.

Követelmény:

- Egyre nagyobb önállósággal végezze a textil megmunkálási technikákat.
- A tanult öltésfajtákkal tudjon kisebb munkadarabokat elkezdni, eldogni.
- Tudjon felnőtt irányításával egyszerű ételeket készíteni napszakoknak megfelelően.
- Tudjon önállóan részműveleteket végezni a takarítási, kertgondozási, ruhagondozási munkákban.
- Alakuljon ki környezetének minél szélesebb körű tisztántartása. Segítséggel bútorápolás, ablaktisztítás.
- Felnőtt irányítása mellett sajátítsa el a vásárlás konvencionális szabályait.
- Vegye figyelembe az élelmiszereken, tisztítószereken, ruhaneműk kezelési útmutatóján lévő jelek által közölt fontosabb információkat.
- Alkalmazzon újabb anyag-megmunkálási technikákat az alkotó munkában.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkatevékenységek, műveletek)</i>	<i>Tanulói tevékenység</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök</i>
Textilmunkák (4 0 óra)	Segítséggel: Láncöltés elsajátítása. Szövés előkészítése: szövés rámán, Irányítással: Szálkihúzás (aszúrozás), hármason. A tanult öltésfajták gyakorlása. Önállóan: Textil nyírása csíkra, összevarrása, textil csík gombolyítása, fonal gombolyítása, rojtozás. Varrási alapismeretek. Le- és felöltés textilen. Tübefűzés, csomókötés cérna végére, varrások eldolgozása.	Szálkihúzás, aszúrozás, hármason. Textil nyírása csíkra, összevarrása, gombolyítása (szövéshez előkészítés). Fonal gombolyítása. Rojtozás. Tanult öltésekkel terítő kivarrása. Láncöltés elsajátítása. Varrások elkezdésének, eldolgozásának folyamatos	Szövés előkészítő munkájának képességgé fejlesztése. Képessé tétel a tanult öltésműveléssel kis terítő elkezdésének, befejezésének varrására. Szem-kéz koordináció fejlesztése. Varrási készség fejlesztése, új elemekkel való bővítése.

		gyakorlása. Szövésrámán.	
Konyhai munkák (33 óra)	<p>Segítséggel: Egyszerű kezelést igénylő konyhai gépek, háztartási eszközök használata.</p> <p>Irányítással: A napszaknak megfelelő egyszerű ételek készítése.</p> <p>Önállóan: Élelmiszerek szeletelése, főzés előkészítése, nyersanyagok és főzőedények kiválasztása.</p>	<p>Tapasztalatszerzés az eszközök rendszeres használatáról, a veszélyek figyelembevételével. Kenyér, zöldségfélék, felvágott szeletelése. Zöldségfélék, gyümölcsök mosása, hámozása, szeletelése, darabolása. Szükséges edények, eszközök kiválasztása (szeletelő-kés, hámozókés, vágódeszka használata). Hozzávalók kiválasztása. Szükség szerint részmunkák végzése. Gépeken lévő jelzések megismerése, használatukkor ezek alkalmazása felnőtt irányításával.</p>	<p>Az eszközök balesetmentes használatával való képessé tétel.</p> <p>Ok-okozati összefüggések folyamatos fejlesztése.</p> <p>Gazdaságos anyag, energia, idő felhasználásának folyamatos figyelembevételével a modulatok, mozgássorok részmunkák munkakészségeinek kialakítása.</p> <p>Munkamenetek közötti összefüggések meglátása, részmunkák folyamattá kapcsolása.</p>
Kertgondozás (20 óra)	<p>Irányítással: Udvar, park gondozása.</p> <p>Önállóan: Virágtartóban lévő növények gyomlálása, locsolása. Cserepes növények ápolása.</p>	<p>Gyomlálás, locsolás, növények leveleinek letörlése, lemosása, karózás, kikötés. Járdasöprés. Udvaron, parkban évszaknak megfelelő gondozási munkák (levél gereblyézése, szemétgyűjtés, hólapátolás, hó-söprés).</p>	<p>Kerti szerszámok használatának képessége fejlesztése.</p>
Takarítás (33 óra)	<p>Segítséggel: Bútorápolás, ablaktisztítás.</p> <p>Önállóan: Az előző évfolyamokon gyakorolt tevékenységek alkalmazása.</p>	<p>Környezetük rendszeres tisztántartása. Por szívó használata. Portörlés, lepakolás, helyrerakás. Játékok lemosása, törlése, portalanítása. Bútorápolás eszközeinek, folyamatának megismerése. A munkafolyamat gyakoroltatása. Ablaktisztítás eszközeinek, folyamatának megismerése. A munkafolyamat gyakoroltatása.</p>	<p>Ismertek, készségek bővítése.</p>
Önkiszolgálás ruhagondozás (36 óra)	<p>Segítséggel: Ágynemű csere.</p> <p>Irányítással: Ruhaápolás, gondozás. Vasalás.</p> <p>Önállóan: Gombvarrás, a tanult technikák alkalmazásával.</p>	<p>Kézimunkák kézi mosása, centrifugálása, vasalása. Gépi mosással kistörölközők, konyharuha, tornaruha kimosása, centrifugálása, vasalása. Gombvarrás két-, négylyukú gombbal. A tanult varrási technikákkal</p>	<p>Varrási készség képességgé fejlesztése, ismeretek, készségek bővítése.</p>

		kisebb szakadások javítása ruhán, akasztó varrása kabáton. Ágy-nemű cseréje.	
Vásárlás (10 óra)	Segítséggel: Az étkezéshez, főzéshez, alapanyagok, valamint tisztítószer vásárlása (néhány tétel).	A szükséges alapanyagok kiválasztása, árak leolvasása. Tisztítószerek kiválasztása munkafolyamatokhoz.	Számolási készség fejlesztése. Képessé tétel az üzletben való tájékozódásra. Jártasság fejlesztése.
Piktogramok értelmezése (10 óra)	Élelmiszereken, tisztítószeren, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelek értelmezése.	Azonosítások, kiválasztások, válogatás jeleknek megfelelően.	Tanultak alkalmazása munkavégzés közben. Figyelemfejlesztés.
Természetes anyagok és alakíthatóságuk (40 óra)	Segítséggel: Agyagozás: alapanyag előkészítése, egyszerű anyag megmunkálási technikák síkban (mélyített, karcolt minták). Irányítással: A környezetben található növényvilág terméseiből kompozíciók készítése.	Alapanyagok előkészítése. Szedés, tisztítás, szárítás, prézelés. Formázás, mélyítés, karcolás. Egyszerű használati tárgy, dísz tárgy készítése.	Megmunkálási technikák alkalmazása újabb alapanyagokkal.

8. osztály

Cél:

- Egyre nagyobb mértékű önállóság elérése a tevékenységek gyakoroltatásával, bővítésével.

Feladat:

- Textilfajták válogatása önállóan, megadott szempont szerint.
- Szálkihúzás, fonás önálló készséggé fejlesztése
- Lapos öltés elsajátítása, a tanultak önálló alkalmazása.
- Szőnyegszövés rámán, technikájának, menetének gyakoroltatása.
- Gyümölcsök feldolgozásának menete, műveletek folyamattá kapcsolása.
- Hideg-meleg ételekhez előkészítő munkák, feldolgozás, tálalás gyakoroltatása.
- Udvar-park gondozásában önállóságra törekvés.
- Virágültetés gyakoroltatása, önállóvá tétele.
- Nagytakarítás műveleteinek megismerése, folyamatos alkalmazása.
- Parketta ápolás megismerése, alkalmazása.
- Kézi-, gépi mosás önállóvá tétele.
- Balesetmentes géphasználat gyakoroltatása.
- Ruhajavítások varrasi módjainak gyakoroltatása.
- Ágynemű cseréjének önállóvá tétele.
- Vásárlások gyakoroltatása.
- Ajándéktárgyak készítésének önállóvá tétele.

Követelmény:

- Tudja alkalmazni a tanult öltésfajtákat, textil megmunkálási technikákat. Ezek felhasználásával készítsen önállóan munkadarabokat.
- Tudjon irányítással takarítási és nagytakarítási részműveleteket elvégezni.
- Legyen igényes környezete gondozásában és védelmében, berendezési tárgyai esztétikus kiválasztásában.
- Végezzen rendszeres munkatevékenységet a kertben, vegyen részt közvetlen környezetének (udvar, tanterem, diákotthon) tisztántartásában.
- Segítségrel tudja ruházatát gondozni. Vegye észre és jelezze, ha ruházatán apróbb rendellenességeket észlel. Segítsen ezek kijavításában.
- Tudjon önállóan ágyneműt cserélni.
- Legyen képes felnőtt irányítása mellett a háztartási és konyhai gépek minél önállóbb használatára. Tartsa be a balesetvédelmi előírásokat.
- Felnőttek irányítása mellett legyen képes konyhai tevékenységekhez igazodó alapanyagokat, a mosogathoz megfelelő tisztítószereket vásárolni.
- Tudjon 1-2 ajándékot készíteni a természetes alapanyagok megmunkálásával.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkatevékenységek, műveletek)</i>	<i>Tanulói tevékenység</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képeségek, attitűdök</i>
Textilmunkák (40 óra)	Textilfajták megkülönböztetése. Segítségrel: Varrási alpműveletek: lapos öltés elsajátítása. Irányítással: Szőnyegszövés rámán. Önállóan: Szálkihúzás, fonás. A tanult öltésfajták alkalmazása, egyszerű munkadarab készítése.	Textilek válogatása szempontok szerint. Szálkihúzás, fonás. Laposöltés elsajátítása. Kis terítők kivarrása, szár-, lánc-, huroköltés, le- felöltések alkalmazásával. Szőnyegszövés rámán.	Öltésfajták alkalmazásának képességgé fejlesztése. Varrási készség új elemekkel való bővítése.

Konyhai munkák (33 óra)	Gyümölcsök válogatása, tisztítása, hámozása, darabolása, kompótok, saláták, levesek készítése. Vágódeszka, hámozókés, szeletelő, turmix gép, robotgép balesetmentes használata. Egyszerű hideg, meleg ételek előkészítése, elkészítése, tálalása az előző évfolyamon szerzett tapasztalatok alapján egyre nagyobb önállósággal .	Válogatás, megfelelő eszközök kiválasztása, hozzávalók előkészítésének, feldolgozásának, tálalásának gyakoroltatása. Gépek, eszközök balesetmentes célszerű használatának gyakoroltatása.	Körültekintő, kitartó, balesetmentes munkavégzésre való képessé tétel. Együttműködési készség fejlesztése. Gazdaságosságra nevelés. Részmunkák folyamattá kapcsolásának fejlesztése.
Kertgondozás (20 óra)	Udvar- és parkgondozás fokozódó önállósággal . Önállóan: Virágültetés. Virágápolás folyamatos gyakoroltatással.	Gyomlálás, locsolás, növények leveleinek letörlése, lemosása, karózás, kikötés. Járdaöprés. Udvaron, parkban évszaknak megfelelő gondozási munkák (levél gereblyézése, szemétyűjtés, hólapátolás, hősöprés). A tevékenységek önállóbbá tétele.	Kerti szerszámok használatának, virágültetés képességgé fejlesztése.
Takarítás (33 óra)	A nagytakarítás műveleteinek megismertetése, segítséggel alkalmazása. Irányítással bútor és parketta ápolása, ablaktisztítás.	Környezetük rendszeres tisztántartása. Por szívó használata. Portörölés, lepakolás, helyrerakás. Játékok lemosása, törlése, portalanítása. Bútorápolás eszközeinek, folyamatának megismerése. A munkafolyamat gyakoroltatása. Ablaktisztítás eszközeinek, folyamatának megismerése. A munkafolyamat gyakoroltatása. Parketta polírozása, söprése, feltörlése nedves tisztítószerez ruhával, felkenése padlóápolóval.	Ismeretek, készségek bővítése. Esztétikus, tiszta környezet igényének fejlesztése.
Önkiszolgálás ruhagondozás (36 óra)	Ruhaápolás, gondozás. Mosás: mosás előkészítése, ruhaválogatás irányítás mellett . Kézi és gépi mosás, centrifuga használata önállóan . Szárítás, teregetési lehetőségek. Baleset-megelőzés, veszélyforrások. Vasalás önállóan . Segítséggel kisebb szakadások, javítások végzése. Önállóan ágynemű csere. Önállóan lábbeli gondozása.	Kézimunkák kézi mosása, centrifugálása, vasalása. Gépi mosással kistörölközők, konyharuha, tornaruha kimosása, centrifugálása, vasalása. Gombvarrás két-, négylyukú gombbal. A tanult varrási technikákkal kisebb szakadások javítása ruhán, akasztó varrása kabáton. Ágynemű cseréje. Kézi-gépi mosáshoz ruhaválogatás. Kézi mosásnál differenciálás a ruhák	Önkiszolgálási készség fejlesztése. Igényesség fejlesztése ruházatukon. Kézi mosás, centrifuga, vasaló használatának képességgé fejlesztése.

		mosásának sorrendjében. Gépek balesetmentes használatának önállóbbá tétele. Szakadások összevarrása. Gombvarrás, javítások. Ágynemű cseréje. Lábbelik tisztítása.	
Vásárlás (10 óra)	Irányítással: Napi szükségleti cikkek vásárlása.	Üzletekben való tájékozódás, vásárlási szokások gyakoroltatása. Ár leolvasása, feliratok olvasása. Olcsóbb, drágább fogalmak alkalmazása.	Számolási készség fejlesztése.
Piktogramok értelmezése (10 óra)	Élelmiszereken, tisztítószereken, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelek megmutatása (ráismerési szint).	Jelek felismerése, egyeztetése. Folyamatábráknál a folyamat összekapcsolása. Esetenkénti alkalmazása.	Képolvasási készség fejlesztése. Figyelem fejlesztése.
Természetes anyagok és alakíthatóságuk (40 óra)	Segítséggel: Agyagozás: különböző mértani formák, elemi figurák készítése.	Agyag előkészítése. Formázás. Formák felhasználása, láncfűzés. Figurák készítése.	Finommotorika fejlesztése. Alkotóerő fejlesztése.

Életviteli és gondozási ismeretek

4. évfolyam

Tanári kézikönyvek, kiadványok

1. Bessenyei Antal: Praktikus ábrázolás az óvodában
Tankönyvkiadó, Budapest, 1981.
2. Molnár Tibor – Ungvári Judit: Fellagajtó – Nyitogató
Calibra Kiadó,
3. Nagy Attiláné – Palóc Ferencné: Alkalmazzuk a technikát – 1 osztály
Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1993.
4. Pataki Tibor: Papírcsodák
Ifjúsági Lapkiadó Vállalat
5. Pető Éva: Súlyurma
Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1993.
6. Szorgos kezek – Kis mesterek sorozat könyvei
Passage Kiadó, 1993.
7. Vágó Éva Anna: Játékra nevelés és munkatevékenység foglalkozástana
Tankönyvkiadó, Budapest, 1991.
8. Karácsonyi Album
Akadémia Kiadó, 1994.
9. Papírépítő
Figura GMK. Kiadó, 1994.
10. Játékszertár sorozat könyvei
Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft. Debrecen.
11. Új barkácskönyv gyerekeknek
Magyar Könyvklub, Budapest, 1999.

Életviteli és gondozási ismeretek

5-8. évfolyam

Tanári kézikönyvek, kiadványok

1. Bessenyei Antal: Praktikus ábrázolás az óvodában
Tankönyvkiadó, Budapest, 1981.
2. Molnár Tibor – Ungvári Judit: Fellagajtó – Nyitogató
Calibra Kiadó,
3. Nagy Attiláné – Palóc Ferencné: Alkalmazzuk a technikát – 1 osztály
Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1993.
4. Pataki Tibor: Papírcsodák
Ifjúsági Lapkiadó Vállalat
5. Pető Éva: Súlyurma
Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged, 1993.
6. Szorgos kezek – Kis mesterek sorozat könyvei
Passage Kiadó, 1993.
7. Vágó Éva Anna: Játékra nevelés és munkatevékenység foglalkozástana
Tankönyvkiadó, Budapest, 1991.
8. Karácsonyi Album
Akadémia Kiadó, 1994.
9. Papírépítő
Figura GMK. Kiadó, 1994.
10. Játékszertár sorozat könyvei
Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft. Debrecen.
11. Új barkácskönyv gyerekeknek
Magyar Könyvklub, Budapest, 1999.
11. A munkatevékenység tanítása a középsúlyos értelmi fogyatékosokat nevelő – oktató általános iskoláiban II.-III. középső, felső szakasz.
OPI, Budapest, 1988.
13. Antalné Szathmáry Ilona: textil munkák, bőrmunkák
Műszaki Könyvkiadó, 1985.
14. Bahidai Magdolna – Fényi Tibor – Kiss Anna: Máktündérek, csutkanépek
Móra Kiadó, 1984.
15. Csókos Varga Gyöngyi: Népi kézimunkák
Kossuth Könyvkiadó, 1978.

Tanulói tankönyvek:

1. Németh Judit: Életviteli és gondozási ismeretek
Műszaki Kiadó, Budapest, 2001.

Életviteli és gondozási ismeretek

4-8. évfolyam

Taneszközök

- Vastagabb, vékonyabb bútorszövet hulladék (szálazáshoz)
- Vastagabb nagylyukú tű, vékonyabb kislyukú tű
- Szúccstű
- Hímzőfonalak
- Napvászon
- Különböző fajtájú kongrék
- Két-, illetve négylyukú gombok
- Textilhulladék
- Textil vágására alkalmas ollók
- Hulladék textil, pamut nyíráshoz, gombolyításhoz
- Zsákvászon, celjuta azsúrozáshoz
- Kressvászon
- Szövőráma
- Hímzőráma
- Centiméter szalag
- Mosogatószer, mosogatószivacs, edénysúroló, törlőkendő
- Törmelék szivacs
- Zöldség-, gyümölcshámozó kés
- Kerti szerszámok (locsolókanna, ásó, kapa, gereblye)
- Udvari seprű
- Porrongy
- Porszívó
- Ár
- Filcanyag
- Színes papíryanag
- Tésztaszaggató
- Hajlékony drót
- Gyöngyök
- Filctoll
- Jól felszerelt tankonyha
- Mechanikus mák, dió, húsdaráló
- Kenyérvágó kés
- Kenő és vágókések
- Burkolattisztító szerek
- Felmosó- és tisztító-, törlőruhák
- Gombok
- Forgótárcsás mosógép
- Centrifuga
- Vasaló
- Tű, varrocérna, rövidáru cikkeke, olló
- Vödrök
- Hideg, meleg ételek alapanyagai
- Kerti szerszámok
- Vesszőseprű, cirokseprű
- Lapát, hólapát, jégtörő lapát
- Talicska

- Vetőmagok
- Palánták
- Oktatói táblák: Otthon sorozat táblái, Mindennapi veszélyek táblái (Nodus Kiadó)
- Képsorozatok: A konyhában, Ételek, Kerti munkák szerszámai (Nodus Kiadó)

1. osztály

Cél:

- Nyújtson élményt az ábrázoló – alakító tevékenység
- Ismertesse meg a tanulóval az ábrázoló eszközöket, azok helyes használatát, a felhasznált anyagok tulajdonságait.

Követelmény:

- Segítséggel legyen képes két különböző anyag szétválogatására.
- Ismerje meg az egyszerű anyagokkal való alakítás alapvető mozzanatait.
- Ismerkedjen az építőjátékokkal.
- Szerezzen ismereteket a papír elemi tulajdonságairól (gyűrhető, téphető).
- Ismerkedjen meg a festékekkel, színes ceruzával.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök</i>
Formázás különböző anyagokból (20 óra)	Együttműködéssel: anyagvizsgálat, érzékszervi tapasztalat útján, homokozás, gyurmázás, só-liszt gyurmázás, agyagozás, gipszmunka, hó formázása.	Ismeretkör bővítése. Tapintási érzékelés fejlesztése.
Építés (20 óra)	Segítséggel: kirakás, fűzés, nyomótechnikák, szűrőjátékok.	Figyelem, finommotorika fejlesztése.
Papír formálása, alakítása (17 óra)	Segítséggel: gyürés, simítás, tépés, hajtogatás.	Manualitási képesség fejlesztése.
Vizuális ábrázolás (17 óra)	Segítséggel: festés, rajzolás.	Mozgáskoordináció.

2. osztály

Cél:

- A tárgyak, jelenségek közvetlen tapasztalása révén fejlődjenek kognitív képességei.

Követelmény:

- Segítséggel próbálkozzon emberalakot formázni.
- Segítséggel tudjon kétféle színű és kétféle nagyságú tárgyat ciklikusan felfűzni, egyszerű technikákkal ritmikus sort képezni.
- Együttműködéssel végezzen az ollóval nyíró mozgásokat.
- Segítséggel használja az ecsetet, ceruzát.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök</i>
Formázás különböző anyagokból (20 óra)	Együttműködéssel: anyagvizsgálat, érzékszervi tapasztalat útján, homokozás, gyurmázás, só-liszt gyurmázás, agyagozás, gipszmunka, hó formázása.	Ismeretkör bővítése. Tapintási érzékelés fejlesztése.
Építés (20 óra)	Segítséggel: kirakás, fűzés, nyomótechnikák, szűrőjátékok.	Figyelem, finommotorika fejlesztése.
Papír formálása, alakítása (17 óra)	Együttműködéssel: nyírás. Segítséggel: gyűrés, simítás, tépés, hajtogatás.	Manualitási képesség fejlesztése.
Vizuális ábrázolás (17 óra)	Segítséggel: festés, rajzolás.	Mozgáskoordináció.

3. osztály

Cél:

- Fejlessze pszichomotoros képességét (vizuális észlelés, emlékezés, reprodukció...)
- Javítsa finommozgásait, erősítse színismeretét.
- Fejlődjön képi gondolkodása.

Követelmény:

- Tudjon segítséggel papírból egyszerű formákat tépni, nyírni, azokból egyszerű képeket összerakni, felragasztani.
- Segítséggel válogasson legfeljebb két tulajdonság alapján.
- Segítséggel rajzoljon körül alaklemez.
- Irányítással fűzzön gyöngyöt ciklusosan egy eltérő jegy alapján.
- Irányítással végezzen felező és átlós hajtogatást.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képeségek, attitűdök</i>
Formázás különböző anyagokból (20 óra)	Segítséggel: anyagvizsgálat, érzékszervi tapasztalat útján, homokozás, gyurmázás, só-liszt gyurmázás, agyagozás, gipszmunka, hó formázása.	
Építés (20 óra)	Irányítással: kirakás, fűzés, nyomótechnikák, szűrőjátékok.	Monotóniatűrő fejlesztése.
Papír formálása, alakítása (17 óra)	Segítséggel: tépés, forma körülrajzolása, nyírás. Irányítással: gyűrítés, simítás, hajtogatás.	
Vizuális ábrázolás (17 óra)	Segítséggel: festés, színezés, rajzolás.	Vizuális érzék, észlelés fejlesztése.

4. osztály

Cél:

- Fejlődjön térbeli tájékozódó képessége, anyag és eszközismerete.

Követelmény:

- Egyszerű anyagokból irányítással legyen képes tárgyakat megformázni.
- Tudjon tárgyakat irányítással alak, szín, nagyság szerint felfűzni.
- Papírból segítséggel hozzon létre egyszerű formákat.
- Segítséggel ismerje fel és nevezze meg a főbb színeket.
- Egyre nagyobb önállósággal használja az ecsetet, ceruzát, ollót.

Témakör	Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)	Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök
Formázás különböző anyagokból (20 óra)	Irányítással: anyagvizsgálat, érzékszervi tapasztalat útján, homokozás, gyurmázás, só-liszt gyurmázás, agyagozás, gipszmunka, hó formázása.	Manualitás
Építés (20 óra)	Önállóan: kirakás, fűzés, nyomótechnikák, szűrójátékok.	Térbeli tájékozódás
Papír formálása, alakítása (17 óra)	Segítséggel: hajtogatás. Irányítással: gyűrés, simítás, hajtogatás. Önállóan: tépés, nyírás.	Figyelem, megfigyelőképesség, utánozó képesség fejlesztése.
Vizuális ábrázolás (17 óra)	Irányítással: festés, színezés, rajzolás.	Finommozgás fejlesztése.

5. osztály

Cél:

- Fejlessze a tanuló arányérzékét, képzeletét, memóriáját, kreativitását, érzelmi-akarati tulajdonságait.
- Esetleges motoros- és mozgás sérülések korrekciója egyéni megsegítéssel.
- Szerezzen örömet az alkotás élménye.

Követelmény:

- Együtműködéssel alkosson egyszerű bábokat, képeket, segédeszközöket.
- Irányítással alkalmazza az eddig megismert ábrázolási-alakítási technikákat (festés, színezés, rajzolás).
- Irányítás mellett ismerje fel és nevezze meg a főbb színeket.
- Önállóan használja az ollót.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képessegek, attitűdök</i>
Vizuális ábrázolás (37 óra)	Irányítással: festés, színezés, rajzolás.	Kreativitási képesség fejlesztése. Arányérzék fejlesztése.
Komplex alakító tevékenységek (37 óra)	Együtműködéssel: tárgyak (játékok, képek) készítése, jellemző jegyeik megfigyelése alapján. Önállóan: olló használata.	Megfigyelőképesség, utánzási szint.

6. osztály

Cél:

- Siker- és örömszerzés felkeltésével segítse elő az ábrázoló – alakító tevékenység megszeretését, a kötelességtudat elemi fokon való kialakulását.
- Fejlődjön színlátási képessége.

Követelmény:

- Együttműködéssel, kombinált technikák alkalmazásával hozza létre alkotásait.
- Festésnél, színezésnél legyen pontos a vonaltartása.
- Ismerje a főbb színeket, tudja azok nevét.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök</i>
Vizuális ábrázolás (37 óra)	<i>Irányítással:</i> festés, színezés, rajzolás.	Önkifejezés, kreativitás fejlesztése.
Komplex alakító tevékenységek (37 óra)	<i>Együttműködéssel:</i> tárgyak (játékok, képek) készítése, jellemző jegyeik megfigyelése alapján. <i>Önállóan:</i> olló használata.	Együttműködési képesség fejlesztése.

7. osztály

Cél:

- Tudjon huzamosabb ideig a feladatra összpontosítani, a megkezdett feladatot befejezni.

Követelmény:

- Készségszinten használja az eszközöket (ecset, ceruza).
- Irányítással természetes anyagokból báb – mesefigurákat tudjon készíteni (ember, állat).
- Irányítással ismerkedjen meg néhány népművészeti alkotással.
- Segítséggel ismerkedjen meg egy-két kiemelkedő képzőművészeti alkotással.
- Irányítással tudjon egyszerű textil képeket készíteni.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök</i>
Vizuális ábrázolás (45 óra)	Irányítással: festés, színezés, rajzolás.	Kreativitási képesség fejlesztése. Arányérzék fejlesztése.
Komplex alakító tevékenységek (45 óra)	Irányítással: anyagvizsgálat, használhatóság, tapasztalatszerzés útján, tárgyak (játékok, képek) készítése.	Megfigyelőképesség, utánzási szint.
Népművészete (11 óra)	Irányítással: hímzés, faragás.	Kitartó, pontos feladatvégzésre szoktatás.
Elemi ismeretek művészeti alkotásokról (10 óra)	Segítséggel: szemléljen művészeti alkotásokat.	Szép iránti igény felkeltése.

8. osztály

Cél:

- Vezesse rá a tanulót arra, hogy saját tevékenységét, munkáját értékelje, hibáit javítsa.
- Teremtsen lehetőséget a képi – formai önkifejezésre.

Követelmény:

- Irányítással megfigyelés alapján legyen képes vizuális ábrázolásra (szín, forma).
- Egyre nagyobb önállósággal hozzon létre képi és formai alkotásokat a megismert ábrázolási, alakítási technikák egyikével vagy kombinációjával.
- Irányítással ismerje meg a helyi hímzést, 1-2 népszokást.
- Irányítással látogasson meg egy kézműves házat, múzeumot.

Témakör	Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)	Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök
Vizuális ábrázolás (45 óra)	Irányítással: festés, színezés, rajzolás.	Pontos, kreatív feladat- végzésre nevelés.
Komplex alakító tevékenységek (45 óra)	Irányítással: anyagvizsgálat, használhatóság, tapasztalatszerzés útján, anyagok válogatása szín és használhatóság szerint, tárgyak (játékok, képek) készítése.	Egyre precízebb, kitartó munkavégzésre szoktatás.
Népünk művészete (11 óra)	Irányítással: hímzés, faragás, fazekasság, fonás, népi szokások.	
Elemi ismeretek művészeti alkotásokról (10 óra)	Irányítással: szemléljen művészeti alkotásokat.	Más munkájának megbec- sülése, elismerése.

Ábrázolás – alakítás

1-8. évfolyam

Tananyagok

- Gyurma, sógyurma
- Agyag
- Gipsz
- Vízfesték, tempera
- Ecset, ecsettál, ecsetkendő
- Építőjátékok
- Különböző méretű, formájú, vastagságú, színű papírfajták
- Színes ceruzák
- Zsírkréták
- Filctollak
- Különböző méretű, formájú, színű gyöngyök, tárgyak
- Természetes anyagok
- Termékek
- Textilanyagok
- Cérnák, fonalak
- Képes újságok
- Ragasztó
- Műanyag flakonok, papírdobozok
- Olló
- Művészeti alkotásokat bemutató képek, fotók

Témakörök feldolgozására javasolt órakeret

<i>Témakörök</i>	<i>Évfolyamok</i>							
	<i>1.</i>	<i>2.</i>	<i>3.</i>	<i>4.</i>	<i>5.</i>	<i>6.</i>	<i>7.</i>	<i>8.</i>
Gyermekjátékok	15	15	15					
Gyermekversek	15	15	15	15	10	10		
Gyermekdalok	15	15	15	15	10	10		
Népdalok				15	15	15	20	20
Ünnepkörök dalai	10	10	10	10	12	12	15	15
Tánc- és dramatikus játékok					10	10	20	20
Ritmus- és hallásfejlesztés	15	15	15	15	10	10	10	10
Ismétlések	4	4	4	4	7	7	9	9

1. osztály

Cél:

- Játékos, felszabadult légkör biztosításával nyújtson segítséget a harmónikus személyiségfejlesztéshez, a félnévség, gátlás, szorongás leküzdéséhez.

Feladat:

- Gyermekjátékokban való részvétel.
- Együtműködéssel felnőttel, társaival való örömteli játék.
- Helyes artikulációra, utánzásra, tiszta kiejtésre törekvés.
- Egyenletes lüktetés kialakítása.
- Ritmushangszerek megismertetése, használatuk.
- Emberi hang és hangszerek hangszínének megkülönböztetése.

Követelmény:

- Együtműködéssel legyen bevonható a gyermekjátékokba.
- Társaival játék közben teremtsen rövid kontaktust.
- Együtműködéssel érzékelje az egyenletes lüktetést.
- Együtműködéssel tudjon néhány mondókát, gyermekverset, gyermekdalt, körjátékot.
- Együtműködéssel tudjon ritmushangszert megszólaltatni.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkatevékenységek, műveletek)</i>	<i>Tanulói tevékenység</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képeségek, attitűdök</i>
Gyermekjátékok (15 óra)	Együtműködéssel: Altatók, tenyérjátékok, simogatók, ujjjátékok, lovagoltatók, sétáltatók, utánzó játékok.	Együttjátszás a felnőttel, babával, társsal. Mozgások, járások utánzása. Simogatások, csipkedések. Ujttorna, ringatózás. Gyors-lassú ritmus érzékelése, utánzása. Halk-hangos érzékelése, utánzása. Testrészek mozgatása ritmusra. Egyenletes lüktetés érzékelése, utánzása.	Testséma fejlesztés: Test részeinek megismerése, térben való helyes koordinációs, egyensúlyozó mozgás, mozgásfejlesztés, érzélem, hangulat kifejezése mozgással. Nagymozgások fejlesztése: Kitartás fejlesztése. Finommozgás fejlesztése: Újjak, kéz és szem mozgáskoordinációja. Testrészek közötti mozgáskoordináció fejlesztése. Ritmuskészség fejlesztése: egyenletes lüktetés érzékelése. Figyelemfejlesztés.
Gyermekversek (15 óra)	Együtműködéssel: Mondókák, kiszámolók, versek.	Együttmondáskor az egyenletes mérő ritmus ütése ujjal, dobbal. Tapsolása, kop-pantása. Ritmus tartása kiszámoláskor, sorrendiség tartása. Kiszámolók után rövid játék. Versek közös és egyéni mondása.	Ritmuserzők fejlesztése. Egyenletes lüktetés fejlesztése. Emlékezet fejlesztése.
Gyermekdalok (15 óra)	Együtműködéssel: Dalok, fogócskák, körjátékok, felelgetős	Daléneklés, ritmuspantolás,	Helyes légzésfejlesztés. Ritmusterjesztés: egyen-

	játékok, párbeszéd.	<p>kopogás. Fogócskák, körjátékok, felelgetős párbeszéd.</p> <p>Ritmushangszerek használata dalok éneklésekor (dob, ritmusfa, cintányér). Fújó hangszerek megismerése, megszólaltatása (síp, duda, furulya). Közös éneklés. Egyéni éneklés. Egyenletes lüktetés. Tempótartás. Tempóváltás.</p>	<p>letes lüktetés. Beszéd-, szókincs-, kifejező kész- ség fejlesztése. Hallás- fejlesztés. Hallási emlé- kezet fejlesztése. Hallási figyelemfejlesztés. Szocializációs fejlesz- tés. Hallási diszkriminációs fejlesztés. Szabálytudat fejlesztés. Mozdásfej- lesztés: Gátlások felol- dása, túlmozgásosság szabályozása, ütemes járásfejlesztés. Érzelmi, akarati készségek fej- lesztése.</p>
Ünnepkörök dalai (10 óra)	Együtműködéssel: Családi ünnepek dalai	<p>Daléneklés hallás u- tán. Ritmustapsolás, kopo- gás. Ritmushangszerek használata. Szereplés csoportban. Születésnap, névnap köszöntése. Zenehallgatás közben rajzkészítés, színezés.</p>	<p>Esztétikai érzék fejlesz- tése. Érzelmi nevelés.</p>
Ritmus- és hallás- fejlesztés (15 óra)	Együtműködéssel: Ritmikai- és dinamikai gyakorlatok, fé- kező – ingerlő gyakorlatok, tempóérzé- keltető gyakorlatok, hang- és hallásfej- lesztés, ritmushangszerek használata, zenehallgatás.	<p>Magas-mély hangok megkülönböztetése, kézjelek segítségével. Ritmustapsolás, kopogás, ütés ujjal. Halk-hangos megkü- lönböztetése kézjelek segítségével. Lassú-gyors érzékelé- se mozgással. Zörejek, hangok diffe- renciálása, hangszerek hangjának felismerése. Dallamfelismerés szö- veg nélkül. Zenehallgatás közben hangszerek hangjának felismerése (dob, cin- tányér). Ritmushangszerek megismerése, megszól- laltatása (dob, ritmus- fa, cintányér) egyéni- leg, segítséggel.</p>	<p>Ritmuskészség fejleszté- se. Hallásfejlesztés.</p>

Ismétlések 4 óra

2. osztály

Cél:

- Segítse a nagymozgások fejlesztését, a ritmusérzék kialakulását.

Feladat:

- Többször hallott dallamok felismerése.
- Körjátékokhoz kapcsolódó mozgások ügyesítése.
- Memória folyamatos fejlesztése mondókák, versek gyakorlásával.

Követelmény:

- Gyermekjátékokban vegyen részt.
- Érzékelje a mérő lüktetést.
- Társaival teremtsen játék közben rövid kontaktust.
- Ismerjen 8-10 mondókát.
- Verset, gyermekdalt segítséggel tudjon előadni, kísérelje meg ritmusát tapsolni, kopogni.
- 2-3 ritmushangszert tudjon együttműködéssel megszólaltatni.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkatevékenységek, műveletek)</i>	<i>Tanulói tevékenység</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képeségek, attitűdök</i>
Gyermekjátékok (15 óra)	Segítséggel: Altatók, tenyérjátékok, simogatók, ujjjátékok, hintáztatók, lovagoltatók, sétáltatók, utánozó játékok.	Együttjátás a felnőttel, babával, társal. Mozgások, járások utánzása. Simogatások, csipkedések. Ujjtorna, ringatózás. Gyors-lassú ritmus érzékelése, utánzása. Halk-hangos érzékelése, utánzása. Testrészek mozgatása ritmusra. Egyenletes lüktetés érzékelése, utánzása.	Testséma fejlesztés: Test részeinek megismerése, térben való helyes koordinációs, egyensúlyozó mozgás, mozgásfejlesztés, érzélem, hangulat kifejezése mozgással. Nagymozgások fejlesztése: Kitartás fejlesztése. Finommozgás fejlesztése: Újjak, kéz és szem mozgáskoordinációja. Testrészek közötti mozgáskoordináció fejlesztése. Ritmuskészség fejlesztése: egyenletes lüktetés érzékelése. Figyelemfejlesztés.
Gyermekversek (15 óra)	Segítséggel: Mondókák, kiszámolók, versek.	Együttmondáskor az egyenletes mérő ritmus ütése ujjal, dobbal. Tapsolása, kopantása. Ritmus tartása kiszámoláskor, sorrendiség tartása. Kiszámolók után rövid játék. Versek közös és egyéni mondása.	Ritmusérzék fejlesztése. Egyenletes lüktetés fejlesztése. Emlékezet fejlesztése.
Gyermekdalok (15 óra)	Segítséggel: Dalok, fogócskák, körjátékok, felelgetős játékok, párbeszéddek.	Daléneklés, ritmustapsolás, kopogás. Fogócskák, körjátékok, felelgetős párbeszéddek.	Helyes légzésfejlesztés. Ritmusfejlesztés: egyenletes lüktetés. Beszéd-, szókincs-, kifejező készség fejlesztése. Hallásfejlesztés. Hallási emlé-

		<p>Ritmushangszerek használata dalok éneklésekor (dob, ritmusfa, cintányér). Fújó hangszerek megismerése, megszólaltatása (síp, dudu, furulya). Közös éneklés. Egyéni éneklés. Egyenletes liktetés. Tempótartás. Tempóváltás.</p>	<p>kezet fejlesztése. Hallási figyelemfejlesztés. Szocializációs fejlesztés. Hallási diszkriminációs fejlesztés. Szabálytudat fejlesztés. Mozgásfejlesztés: Gátlások feloldása, túlmozgásosság szabályozása, ütemes járásfejlesztés. Érzelmi, akarati készségek fejlesztése.</p>
<p>Ünnepkörök dalai (10 óra)</p>	<p>Együtműködéssel: Családi ünnepek dalai.</p>	<p>Daléneklés hallás után. Ritmustapsolás, kopogás. Ritmushangszerek használata. Szereplés csoportban. Születésnap, névnap köszöntése. Zenehallgatás közben rajzkészítés, színezés.</p>	<p>Esztétikai érzék fejlesztése. Érzelmi nevelés.</p>
<p>Ritmus- és hallásfejlesztés (15 óra)</p>	<p>Együtműködéssel: Ritmikai- és dinamikai gyakorlatok, fékező, ingerlő gyakorlatok, tempóérzékeltető gyakorlatok, hang- és hallásfejlesztés, ritmushangszerek használata, zenehallgatás.</p>	<p>Magas-mély hangok megkülönböztetése, kézjelek segítségével. Ritmustapsolás, kopogás, ütés ujjal. Halk-hangos megkülönböztetése kézjelek segítségével. Lassú-gyors érzékelése mozgással. Zörejek, hangok differenciálása, hangszerek hangjának felismerése. Dallamfelismerés szöveg nélkül. Zenehallgatás közben hangszerek hangjának felismerése (dob, cintányér). Ritmushangszerek megismerése, megszólaltatása (dob, ritmusfa, cintányér) egyéni-leg, segítségével.</p>	<p>Ritmuskészség fejlesztése. Hallásfejlesztés.</p>

Ismétlések 4 óra

3. osztály

Cél:

- Segítse elő a nagymozgások aktivizálását, a finommotorika fejlődését.

Feladat:

- Zenei memória, körjátékokhoz kapcsolódó mozgások folyamatos fejlesztése ismétlésekkel.
- Kiszámolókhöz kapcsolódó rövid játékok.
- Ritmushangszerek használatának gyakorlása folyamatosan.

Követelmények:

- Segítséggel vegyen részt csoporton belüli közös éneklésben, körjátékban, párbeszédben.
- Ismerjen 2-3 kiszámolót.
- Együtműködéssel kíséreljen meg egyszerű ritmust letapsolni.
- 2-3 egyszerű ritmushangszert segítségével tudjon megszólaltatni.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkatevékenységek, műveletek)</i>	<i>Tanulói tevékenység</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képessegek, attitűdök</i>
Gyermekjátékok (15 óra)	Irányítással: Altatók, tenyérjátékok, simogatók, ujjjátékok, hintáztatók, lovagoltatók, sétáltatók, utánozó játékok.	Együttjátás a felnőttel, babával, társsal. Mozgások, járások utánzása. Simogatások, csipkedések. Ujjtorna, ringatózás. Gyors-lassú ritmus érzékelése, utánzása. Halk-hangos érzékelése, utánzása. Testrészek mozgatása ritmusra. Egyenletes lüktetés érzékelése, utánzása.	Testséma fejlesztés: Test részeinek megismerése, térben való helyes koordinációs, egyensúlyozó mozgás, mozgásfejlesztés, érzélem, hangulat kifejezése mozgással. Nagymozgások fejlesztése: Kitartás fejlesztése. Finommozgás fejlesztése: Újjak, kéz és szem mozgáskoordinációja. Testrészek közötti mozgáskoordináció fejlesztése. Ritmuskészség fejlesztése: egyenletes lüktetés érzékelése. Figyelemfejlesztés.
Gyermekversek (15 óra)	Segítséggel: Mondókák, kiszámolók, versek.	Együtmondáskor az egyenletes mérő ritmus ütése ujjal, dobbal. Tapsolása, kop-pantása. Ritmus tartása kiszámoláskor, sorrendiség tartása. Kiszámolók után rövid játék. Versek közös és egyéni mondása.	Ritmuserzők fejlesztése. Egyenletes lüktetés fejlesztése. Emlékezet fejlesztése.
Gyermekdalok (15 óra)	Segítséggel: Dalok, fogócskák, körjátékok, felelgetős játékok, párbeszéddek.	Daléneklés, ritmuspantolás, kopogás. Fogócskák, körjátékok, felelgetős párbeszéddek. Ritmushangszerek használata dalok	Helyes légzésfejlesztés. Ritmusfejlesztés: egyenletes lüktetés. Beszéd-, szókincs-, kifejező készség fejlesztése. Hallásfejlesztés. Hallási emlékezet fejlesztése. Hallási figyelemfejlesztés.

		<p>éneklésekor (dob, ritmusfa, cintányér). Fújó hangszerek megismerése, megszólaltatása (síp, duda, furulya). Közös éneklés. Egyéni éneklés. Egyenletes lüktetés. Tempótartás. Tempóváltás.</p>	<p>Szocializációs fejlesztés. Hallási diszkriminációs fejlesztés. Szabálytudat fejlesztés. Mozgásfejlesztés: Gátlások feloldása, túlmozgásosság szabályozása, ütemes járásfejlesztés. Érzelmi, akarati készségek fejlesztése.</p>
<p>Ünnepkörök dalai (10 óra)</p>	<p>Segítséggel: Családi ünnepek dalai.</p>	<p>Daléneklés hallás után. Ritmustapsolás, kopogás. Ritmushangszerek használata. Szereplés csoportban. Születésnap, névnap köszöntése. Zenehallgatás közben rajzkészítés, színezés.</p>	<p>Esztétikai érzék fejlesztése. Érzelmi nevelés.</p>
<p>Ritmus- és hallásfejlesztés (15 óra)</p>	<p>Együtműködéssel: Ritmikai- és dinamikai gyakorlatok, fékező, ingerlő gyakorlatok, tempóérzékeltető gyakorlatok, hang- és hallásfejlesztés, ritmushangszerek használata, zenehallgatás.</p>	<p>Magas-mély hangok megkülönböztetése, kézjelek segítségével. Ritmustapsolás, kopogás, ütés ujjal. Halk-hangos megkülönböztetése kézjelek segítségével. Lassú-gyors érzékelése mozgással. Zörejek, hangok differenciálása, hangszerek hangjának felismerése. Dallamfelismerés szöveg nélkül. Zenehallgatás közben hangszerek hangjának felismerése (dob, cintányér). Ritmushangszerek megismerése, megszólaltatása (dob, ritmusfa, cintányér) egyéni- leg, segítséggel.</p>	<p>Ritmuskészség fejlesztése. Hallásfejlesztés.</p>

Ismétlések 4 óra

4. osztály

Cél:

- Járuljon hozzá a hallási észlelés – figyelem – emlékezet képességeinek fejlesztéséhez, a szóbeli kifejezőképesség javításához.
- Segítse a koordinált mozgás alakulását, egyensúlyérzék, ritmusérzék fejlesztését.
- Népdalok megismertetésével segítse a nemzeti identitás kialakulását.

Feladat:

- Közös éneklés kialakítása.
- Dallamok, szövegek pontosságára való törekvés.

Követelmény:

- Irányítással vegyen részt a csoporton belüli közös éneklésben, körjátékban, párbeszédben.
- Ismerjen 3-4 kiszámolót.
- Kíséreljen meg egyszerű ritmust segítséggel letapsolni.
- 4-5 egyszerű ritmushangszert segítséggel tudjon megszólaltatni.
- Környezetében található egyszerű hangszerek közül tudjon segítséggel 1-2-t megnevezni.

Témakör	Tartalom (munkatevékenységek, műveletek)	Tanulói tevékenység	Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök
Gyermekversek (15 óra)	Irányítással: Mondókák, kiszámolók, versek.	Együttmondáskor az egyenletes mérő ritmus ütése ujjal, dobbal. Tapsolása, kop-pantása. Ritmus tartása kiszámoláskor, sorrendiség tartása. Kiszámolók után rövid játék. Versek közös és egyéni mondása.	Ritmusérzék fejlesztése. Egyenletes lüktetés fejlesztése. Emlékezet fejlesztése.
Gyermekdalok (15 óra)	Irányítással: Dalok, fogócskák, körjátékok, felelgetős játékok, párbeszéddek.	Daléneklés, ritmustapsolás, kopogás. Fogócskák, körjátékok, felelgetős párbeszéddek. Ritmushangszerek használata dalok éneklésekor (dob, ritmusfa, cintányér). Fújó hangszerek megismerése, megszólaltatása (síp, furulya). Közös éneklés. Egyéni éneklés. Egyenletes lüktetés. Tempótartás. Tempóváltás.	Helyes légzésfejlesztés. Ritmusfejlesztés: egyenletes lüktetés. Beszéd-, szókincs-, kifejező készség fejlesztése. Hallásfejlesztés. Hallási emlékezet fejlesztése. Hallási figyelemfejlesztés. Szocializációs fejlesztés. Hallási diszkriminációs fejlesztés. Szabálytudat fejlesztés. Mozgásfejlesztés: Gátások feloldása, túlmozgásosság szabályozása, ütemes járásfejlesztés. Érzelmi, akarati készségek fejlesztése.
Népdalok (15 óra)	Együttműködéssel: Magyar dalok, táncok.	Magyar dalok éneklése ritmushangszerek használatával. Egyszerű tánclépések megfigyelése, utánzá-	Szókincs fejlesztése. Ritmusfejlesztés. Hallásfejlesztés. Mozgásfejlesztés. Érzelmi, akarati készségek fejlesztése.

		sa. Karkulcsolással for- gás, irányváltás.	Térbeli tájékozódás fej- lesztése. Kéz, láb, moz- gáskoordináció fejlesz- tése.
Ünnepkörök dalai (10 óra)	Segítséggel: Családi ünnepek dalai.	Daléneklés hallás u- tán. Ritmustapsolás, kopo- gás. Ritmushangszerek használata. Szereplés csoportban. Születésnap, névnap köszöntése. Zenehallgatás közben rajzkészítés, színezés.	Esztétikai érzék fejlesz- tése. Érzelmi nevelés.
Ritmus- és hallás- fejlesztés (15 óra)	Segítséggel: Ritmikai- és dinamikai gyakorlatok, fé- kező, ingerlő gyakorlatok, tempóérzé- keltető gyakorlatok, hang- és hallásfej- lesztés, ritmushangszerek használata. Irányítással: Zenehallgatás.	Magas-mély hangok megkülönböztetése, kézjelek segítségével. Ritmustapsolás, kopogás, ütés ujjal. Halk-hangos megkü- lönböztetése kézjelek segítségével. Lassú-gyors érzékelé- se mozgással. Zörejek, hangok diffe- renciálása, hangszerek hangjának felismerése. Dallamfelismerés szö- veg nélkül. Zenehallgatás közben hangszerek hangjának felismerése (dob, cin- tányér). Ritmushangszerek megismerése, megszó- laltatása (dob, ritmus- fa, cintányér) egyéni- leg, segítséggel.	Ritmuskészség fejleszté- se. Hallásfejlesztés.

Ismétlések 4 óra

5. osztály

Cél:

- Dalos és dramatikus játékokon keresztül fejlődjön térben való tájékozódása, erősödjön szabálytudata, kerüljön előtérbe a csoportérdek.

Feladat:

- Együttműködés, érzelmi kötődés egymásra figyelés gyakoroltatása dramatikus játékokkal.
- Összpontosítás, test feletti irányítás gyakoroltatása.

Követelmény:

- Segítséggel nevezzen meg 2-3 hangszert a környezetében található egyszerű hangszerek közül.
- Irányítással kapcsolódjon be gyermek- és játékdalok csoportos és egyéni éneklésébe.
- Szituációs és felelgetős játékokban irányítással vállaljon szerepet.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkatevékenységek, műveletek)</i>	<i>Tanulói tevékenység</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képeségek, attitűdök</i>
Gyermekversek (10 óra)	Irányítással: Mondókák, kiszámolók, versek.	Együttmondáskor az egyenletes mérő ritmus ütése ujjal, dobbal. Tapsolása, kopantása. Ritmus tartása kiszámoláskor, sorrendiség tartása. Kiszámolók után rövid játék. Versek közös és egyéni mondása.	Ritmusérzék fejlesztése. Egyenletes lüktetés fejlesztése. Emlékezet fejlesztése.
Gyermekdalok (10 óra)	Irányítással: Dalok, fogócskák, felelgetős játékok, párbeszéddek.	Daléneklés, ritmustapsolás, kopogás. Fogócskák, körjátékok, felelgetős párbeszéddek. Ritmushangszerek használata dalok éneklésekor (dob, ritmusfa, cintányér). Fújó hangszerek megismerése, megszólaltatása (síp, dudu, furulya). Közös éneklés. Egyéni éneklés. Egyenletes lüktetés. Tempótartás. Tempóváltás.	Helyes légzésfejlesztés. Ritmusfejlesztés: egyenletes lüktetés. Beszéd-, szókincs-, kifejező készség fejlesztése. Hallásfejlesztés. Hallási emlékezet fejlesztése. Hallási figyelemfejlesztés. Szocializációs fejlesztés. Hallási diszkriminációs fejlesztés. Szabálytudat fejlesztés. Mozgásfejlesztés: Gátlások feloldása, túlmozgásosság szabályozása, ütemes járásfejlesztés. Érzelmi, akaratú készségek fejlesztése.
Népdalok (15 óra)	Segítséggel: Magyar dalok, táncok.	Magyar dalok éneklése ritmushangszerek használatával. Egyszerű tánclépések megfigyelése, utánzása. Karkulcsolással forgás, irányváltás.	Szókincs fejlesztése. Ritmusfejlesztés. Hallásfejlesztés. Mozgásfejlesztés. Érzelmi, akaratú készségek fejlesztése. Térbeli tájékozódás fejlesztése. Kéz, láb, mozgáskoordináció fejlesztése.

Ünnepkörök dalai (12 óra)	Irányítással: Családi ünnepek dalai, nemzeti ünnepek dalai.	Daléneklés hallás után. Ritmustapsolás, kopogás. Ritmushangszerek használata. Szereplés csoportban. Születésnap, névnap köszöntése. Zenehallgatás közben rajzkészítés, színezés. éneklés, ritmushangszerek használata, egyszerű tánclépésekkel, mozgással kísérve a dalok ritmusát.	tése. Esztétikai érzék fejlesztése. Érzelmi nevelés. Nemzeti hovatartozás, hazaszeretet, hazafias érzés fejlesztése. Érzelmi azonosulás fejlesztése.
Tánc- és dramatikus játékok (10 óra)	Együtműködéssel: Gyermektáncok, népi játékok.	Felnőtt mozgásának utánzása. Szabályok megfigyelésével, annak betartásával a játékok leutánzása.	Egymásra figyelés, érzelmi kötődés fejlesztése. Emlékezet, figyelem, összpontosítás fejlesztése. Mozgáskoordináció fejlesztése.
Ritmus- és hallásfejlesztés (10 óra)	Segítséggel: Ritmikai és dinamikai gyakorlatok, fékező – ingerlő gyakorlatok, tempóérzékeltető gyakorlatok, autó- és térorientáció, hang- és hallásfejlesztés, ritmushangszerek használatát. Irányítással: Zenehallgatás.	Mozgással, hangszerekkel kísért versek, dalok, táncos mozgások. Zenehallgatás közben hangszerek hangjának azonosítása hangszer nevével, ritmuskövetés kopogással, mozgással, tánclépésekkel.	Hallásfejlesztés. Ritmusfejlesztés. Önszabályozási készség fejlesztése.

Ismétlések 7 óra

6. osztály

Cél:

- Megfelelő mennyiségű dal, vers, népi játék ismeretében az egyéni és csoportos kifejezési mód alakítása.

Feladat:

- Tanult dalok, versek, játékok gyakoroltatásával a memória fejlesztése.
- Csoportos, egyéni szereplésekkel élményekhez juttatás.

Követelmény:

- Vegyen részt gyermek- játékdalok csoportos és egyéni éneklésében.
- Irányítással kapcsolódjon be versek, dalok, mozgásos játékok megjelenítésébe.
- Irányítással egyszerű ritmushangszereket szólaltasson meg.
- Ismerjen fel és nevezzen meg 3-4 hangszert a környezetében található hangszerek közül.
- Együttműködéssel próbálkozzon egyszerű tánc megtanulásával.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkatevékenységek, műveletek)</i>	<i>Tanulói tevékenység</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök</i>
Gyermekversek (10 óra)	Önállóan: Mondókák, kiszámolók, versek.	Együttmondáskor az egyenletes mérő ritmus ütése ujjal, dobbal. Tapsolása, kop-pantása. Ritmus tartása kiszámoláskor, sorrendiség tartása. Kiszámolók után rövid játék. Versek közös és egyéni mondása.	Ritmusérzék fejlesztése. Egyenletes lüktetés fejlesztése. Emlékezet fejlesztése.
Gyermekdalok (10 óra)	Önállóan: Dalok, fogócskák, körjátékok, felelgetős játékok, párbeszéddek.	Daléneklés, ritmustapsolás, kopogás. Fogócskák, körjátékok, felelgetős párbeszéddek. Ritmushangszerek használata dalok éneklésekor (dob, ritmusfa, cintányér). Fújó hangszerek megismerése, megszólaltatása (síp, duda, furulya). Közös éneklés. Egyéni éneklés. Egyenletes lüktetés. Tempótartás. Tempóváltás.	Helyes légzésfejlesztés. Ritmusfejlesztés: egyenletes lüktetés. Beszéd-, szókincs-, kifejező készség fejlesztése. Hallásfejlesztés. Hallási emlékezet fejlesztése. Hallási figyelemfejlesztés. Szocializáció fejlesztés. Hallási diszkriminációs fejlesztés. Szabálytudat fejlesztés. Mozgásfejlesztés: Gátlások feloldása, túlmozgásosság szabályozása, ütemes járásfejlesztés. Érzelmi, akarati készségek fejlesztése.
Népdalok (15 óra)	Segítséggel: Magyar dalok, táncok.	Magyar dalok éneklése ritmushangszerek használatával. Egyszerű tánclépések megfigyelése, utánzása. Karkulcsolással for-	Szókincs fejlesztése. Ritmusfejlesztés. Hallásfejlesztés. Mozgásfejlesztés. Érzelmi, akarati készségek fejlesztése. Térbeli tájékozódás fejlesztése. Kéz, láb, moz-

		gás, irányváltás.	gáskoordináció fejlesztése.
Ünnepkörök dalai (12 óra)	<i>Irányítással:</i> Családi ünnepek dalai, nemzeti ünnepek dalai.	Daléneklés hallás után. Ritmustapsolás, kopogás. Ritmushangszerek használata. Szereplés csoportban. Születésnap, névnap köszöntése. Zenehallgatás közben rajzkészítés, színezés. Éneklés, ritmushangszerek használata, egyszerű tánclépésekkel, mozgással kísérve a dalok ritmusát.	Esztétikai érzék fejlesztése. Érzelmi nevelés. Nemzeti hovatartozás, hazaszeretet, hazafias érzés fejlesztése. Érzelmi azonosulás fejlesztése.
Tánc- és dramatikus játékok (10 óra)	<i>Együttműködéssel:</i> Gyermektáncok, népi játékok.	Felnőtt mozgásának utánzása. Szabályok megfigyelésével, annak betartásával a játékok leutánzása. Egyszerű tánclépések, táncok próbálgatása. Mozgássorok leutánzása.	Egymásra figyelés, érzelmi kötődés fejlesztése. Emlékezet, figyelem, összpontosítás fejlesztése. Mozgáskoordináció fejlesztése.
Ritmus- és hallásfejlesztés (10 óra)	<i>Irányítással:</i> Ritmikai és dinamikai gyakorlatok, fékező - ingerlő gyakorlatok, tempóérzékeltető gyakorlatok, autó- és térorientáció, hang- és hallásfejlesztés, ritmushangszerek használata, zenehallgatás.	Mozgással, hangszerekkel kísért versek, dalok, táncos mozgások. Zenehallgatás közben hangszerek hangjának azonosítása hangszer nevével, ritmuskövetés kopogással, mozgással, tánclépésekkel.	Hallásfejlesztés. Ritmusfejlesztés. Önszabályozási készség fejlesztése.

Ismétlések 7 óra

7. osztály

Cél:

- Alakuljon ki a zenehallgatás igénye, melyen keresztül erősödjön nemzeti hovatartozása.

Feladat:

- A hang tulajdonságainak megfigyelése (hangmagasság, hangerő, tempó)
- Hangszerek hangjának felismerése.
- Dallamok felismerése.
- Nemzeti himnuszunk felismerése, viselkedési mód elhangzásakor.
- A többször hallott dallamok felismerése.

Követelmény:

- Irányítás mellett hallgasson zenét.
- Ismerje a Himnusz és a Szózat zenéjét.
- Irányítással tudjon egyszerű ritmust utánozni hangszeres kísérettel.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkatevékenységek, műveletek)</i>	<i>Tanulói tevékenység</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök</i>
Népdalok (20 óra)	Irányítással: Magyar dalok, táncok, más népek dalai.	Magyar dalok éneklése ritmushangszerek használatával. Egyszerű tánclépések megfigyelése, utánzása. Karkulcsolással forgás, irányváltás. Hallás utáni éneklés. Dalok ritmusának leolvasása, tapsolása, ritmuskártyák segítségével.	Szókincs fejlesztése. Más nemzetekkel való azonosulás fejlesztése dalokon keresztül.
Ünnepkörök dalai (15 óra)	Irányítással: Családi ünnepek dalai, nemzeti ünnepek dalai. Himnusz, Szózat megismerése zenehallgatással.	Daléneklés hallás után. Ritmustapsolás, kópogás. Ritmushangszerek használata. Szereplés csoportban. Születésnap, névnap köszöntése. Zenehallgatás közben rajzkészítés, színezés. Éneklés, ritmushangszerek használata, egyszerű tánclépésekkel, mozgással kísérve a dalok ritmusát. Szöveg megtanulása kívülről. Dallam gyakorlása zenekíséret mellett.	Esztétikai érzék fejlesztése. Érzelmi nevelés. Nemzeti hovatartozás, hazaszeretet, hazafias érzés fejlesztése. Érzelmi azonosulás fejlesztése.
Tánc- és dramatikus játékok (20 óra)	Segítséggel: Gyermektáncok. Együttműködéssel: Népi játékok.	Felnőtt mozgásának utánzása. Szabályok megfigyelésével,	Egymásra figyelés, érzelmi kötődés fejlesztése. Emlékezet, figyelem, összpontosítás fejlesztése.

		<p>annak betartásával a játékok leutánzása. Egyszerű tánclépések, táncok próbálgatása. Mozgássorok leutánzása.</p>	<p>tése. Mozgáskoordináció fejlesztése.</p>
<p>Ritmus- és hallásfejlesztés (10 óra)</p>	<p>Irányítással: Ritmikai és dinamikai gyakorlatok, fékező - ingerlő gyakorlatok, tempóérzékeltető gyakorlatok, autó- és térorientáció, hang- és hallásfejlesztés, ritmus-hangszerek használata, zenehallgatás.</p>	<p>Mozgással, hangszerekkel kísért versek, dalok, táncos mozgások. Zenehallgatás közben hangszerek hangjának azonosítása hangszer nevével, ritmuskövetés kopogással, mozgással, tánclépésekkel. Ritmuskártyán tá, titi jelölések megismerése. Zenék többszöri meghallgatása adott szempontok alapján.</p>	<p>Hallásfejlesztés. Ritmusfejlesztés. Önszabályozási készség fejlesztése.</p>

Ismétlések 9 óra

8. osztály

Cél:

- A zenehallgatás esztétikai élményei tágítsák világgképét.
- Segítse az alkalmakhoz megfelelő dalok, zenék kiválasztását.

Feladat:

- Önálló éneklési készség begyakorolt dalokkal.
- Zenehallgatás más népek zenéiből.
- Ünnepekhez kapcsolódó dalok, zenék hangulatának, szövegének értelmezése.
- Alkalmakra dalok, zenék csoportosítása.

Követelmény:

- Legyen kedvenc zeneszáma, amit önként szívesen hallgat.
- Irányítással tudjon 10-15 egyszerű gyermek – és népdalt hallás után énekelni.
- Ismerjen fel lehetőség szerint minél több hangszert, nevezze meg azokat segítséggel.
- Segítséggel tudjon ritmust ritmuskártyáról letapsolni.
- Tudjon 1-2 ballagási dalt énekelni.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkatevékenységek, műveletek)</i>	<i>Tanulói tevékenység</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök</i>
Népdalok (20 óra)	Irányítással: Magyar dalok, táncok, más népek dalai.	Ritmuskártyáról leolvasás közösen, egyéniileg. Közös, egyéni éneklés ritmuskísérettel. Dallamfelismerések.	Szókincs fejlesztése. Más nemzetekkel való azonosulás fejlesztése dalokon keresztül.
Ünnepkörök dalai (15 óra)	Irányítással: Családi ünnepek dalai, nemzeti ünnepek dalai. Ballagási dalok bemutatása, hallás utáni éneklés. Magnószalagra felvétele megtanulás után.	Daléneklés hallás u- tán. Ritmustapsolás, kopo- gás. Ritmushangszerek használata. Szereplés csoportban. Születésnap, névnap köszöntése. Zenehallgatás közben rajzkészítés, színezés. Éneklés, ritmushangszerek használata, egyszerű tánclépésekkel, mozgással kísérve a dalok ritmusát. Szöveg megtanulása kívülről. Dallam gyakorlása zenekíséret mellett. Ballagási dalok többszöri éneklése. Magnószalagra éneklés. Többszöri meghallgatás, együtténeklés, folyamatos gyakorlás.	Ballagási dalokkal való érzelmi azonosulás fej- lesztése.
Tánc- és dramatikus	Segítséggel:	Felnőtt mozgásának	Egymásra figyelés, ér-

játékok (20 óra)	Gyermektáncok. Együtműködéssel: Népi játékok, táncok.	utánzása. Szabályok megfigyelésével, annak betartásával a játékok leutánzása. Egyszerű tánclépések, táncok próbálgatása. Mozgássorok leutánzása.	zelmi kötődés fejlesztése. Emlékezet, figyelem, összpontosítás fejlesztése. Mozgáskoordináció fejlesztése.
Ritmus- és hallásfejlesztés (10 óra)	Irányítással: Ritmikai és dinamikai gyakorlatok, fékező - ingerlő gyakorlatok, tempóérzékeltető gyakorlatok, autó- és térorientáció, hang- és hallásfejlesztés, ritmushangszerek használata. Önállóan: Zenehallgatás.	Mozgással, hangszerekkel kísért versek, dalok, táncos mozgások. Zenehallgatás közben hangszerek hangjának azonosítása hangszer nevével, ritmuskövetés kopogással, mozgással, tánclépésekkel. Ritmuskártyán tá, titi jelölések megismerése. Zenék többszöri meghallgatása adott szempontok alapján. Kedvenc dalok egyéni éneklése. Hangszerek hangjának felismerése, megnevezése. Ritmuskártyáról tapsolás közösen, egyéni. Ballagási dalok ritmusának követése, járással.	Hallásfejlesztés. Ritmusfejlesztés. Önszabályozási készség fejlesztése.

Ismétlések 9 óra

Ének – zene

1-8. évfolyam

Ajánlás

A gyermekjátékok témához:

- Tente, baba, tente
- Aludj baba, aludjál
- Csicsija babuska
- Süti, süti pogácsát
- Kerekecske gombocska
- Ez elment vadászni
- Ciróka maróka
- Csipp-csipp csóka
- Süssünk, süssünk valamit
- Cicuskám kelj fel
- Cicuska macuska
- Egy-megérett a meggy
- Hüvelykujjam
- Gyi te paci
- Höc, höc
- Húzz, húzz,
- Jár a baba, jár
- Sétálunk, sétálunk
- Cini-cini muzsika
- Hinta, palinta
- Lóg a lába lóga
- Töröm-töröm a mákot
- Kaszálj Pista
- Megy a vonat lefelé
- Fújja a szél a fákat
- Mérleg vagyok billegek
- Bim-bam szól a harang
- Ugráljunk, mint a verebek, ugráljunk
- Kipp-kopp ki kopog?

A gyermekversek témához:

- Ecc, pecc
- Egyedem, begyedem
- Egy, kettő, három, négy
- Jákobnak volt
- Lementem a pincébe
- Réce, ruca, vadliba
- Kipp-kopp, kalapács
- Erre kakas
- Ess, eső, ess
- Fáj a kutyának a lába
- Gyerekek, gyerekek
- Fű, fű, fű
- Nincs szebb madár
- Víz, víz, tiszta víz

- Weöres Sándor: Kocsi és vonat
- Kis versek a szélről
- A tündér
- Galagonya
- Csiribiri
- Haragosi
- Vásár
- Suttog a fenyves
- Száncseggő
- Hat kis vers

A gyermekdalok témához:

- Cicuskám kelj fel
- Csiga-biga told ki
- Én kis kertem kerteltem
- Ki játszik ilyet?
- Szólj síp, szólj!
- Zsipp-zsupp
- Éliás, Tóbiás
- Aki nem lép egyszerre
- Eszterlác
- Ennek a kislánynak
- Kiugrott a gombóc
- Koszorú
- Katalinka szállj el
- Tüzet viszek
- Tekeredik a kígyó
- Elvesztettem páromat
- Fehér liliomszál
- Mit játszunk lányok?
- Körtéfa
- Cickom, cickom
- Lác, lác eszterlác
- Megy a gőzös
- Recse, recse pogácsa
- Kinna bárány
- Cirmos cica jaj
- Ég a gyertya
- Mély kútba tekintek
- Gyertek haza ludaim
- Lipem-lopom a szőlőt
- Gólya, gólya gilice
- Hol jártál báránykám?
- Hidas játék
- Kis-kis kígyó
- Mit mos, mit mos?
- Zíbor, zábor
- Kis kacsa fürdik
- Hinta, palinta
- Süss fel nap
- Koszorú, koszorú
- Gyertek haza ludaim

- Bújj-bújj zöldág

Az ünnepkörök dalai témához:

- Orgona ág
- Örömmünnep ez a nap
- Hull a hó
- Pattanj pajtás
- Jaj, de pompás
- Kis karácsony
- Suttog a fenyves
- Télapó itt van
- A zöld fenyőfán
- Fenyőünnep
- Csipp-csepp
- Kicsi vagyok én
- Jöttem karikán
- Én kicsike vagyok

A ritmus- és hallásfejlesztés témához:

- Süss fel (hangkazetta óvoda kis és középső csoport)
- Süss fel (hangkazetta, óvodások, kisiskolások dalai)
- Halász Judit: Kép a tükörben
- Regélő

4. osztály

- Körtéfa
- Igliceszívem
- Kis kece lányom
- Megismerni a kanászt
- Este van már 8 óra
- Szegény legény vagyok én
- A part alatt
- Virágéknál ég a világ
- Cifra palota
- Anyám, édes anyám
- Hej Jancsika, Jancsika
- Széles a Duna
- Csillag Boris
- Tücsöklakodalom
- Komáromi kisleány
- Az árgyélus kismadár
- Volt nekem egy kecském

5. osztály

- Kossuth Lajos azt üzente
- Kossuth Lajos táborában
- Május, május
- Sej a mi lobogónkat
- Még azt mondják
- Jól van dolga
- Huszár gyerek
- Gábor Áron

- Himnusz
- Szózat
- Madárka, madárka
- A jó lovas katonának
- Hidas játék
- Bujj-bujj zöldág
- Elvesztettem zsebkendőmet
- Beültettem kiskertemet

7. osztály

- Ég a város
- Szürke gúnár
- Áll egy ifjú
- Házasodik a
- Kakukk
- Szívünk rég idevár
- Csajkovszkij: Diótörő
- Bárdos: Tücsöklakodalom
- Mozart: Varázsfuvola
- Erkel: Himnusz
- Szózat

8. osztály:

Ballagási dalok:

- Elmegyek, elmegyek,
- Ballag már a vén diák
- Már búcsúzunk és elmegyünk

Ének – zene

1-8. évfolyam

Tanári kézikönyvek, kiadványok

1. Cinege, cinege kismadár (népi mondókák, gyermekjátékok kicsinyeknek) RTV
Minerva Kiadó, Budapest, 1976.
2. Cukás István – Szántó Piroska: Vidám állatkert
Móra Kiadó, Budapest.
3. Forrai Katalin (szerk.): Daloló ABC – magyar gyermekdalok és mondókák
4. Donászi Magda: Általános ABC
Minerva Kiadó, Budapest.
5. Ének-zene tankönyvek az általános iskola 1-8. Osztályok számára
6. Falvay Károly: Ritmikus mozgás, énekes játék
7. Fecskeköszöntő – gyermekversek a világirodalomból
Móra Kiadó, Budapest
8. Forray Katalin: Ének a bölcsődében
9. Forray Katalin: Ének az óvodában
Zenemű Kiadó, 1975.
10. Gágyor József: Népi mondókák, gyermekjátékok
1978.
11. Gazdag Erzszi: Hívogató
Minerva Kiadó, Budapest.
12. Gergely Márta: Meghívó az állatkertbe
Minerva Kiadó, Budapest.
13. Hóc, hóc katona – bölcsődések verseskönyve
Móra Kiadó, Budapest, 1979.
14. Pelyhe Andrásné (szerk.): Jeles ünnepek – Karácsony fényei
1992.
15. Kerényi György: Gyermekjátékdalok
Zenemű Kiadó, Budapest, 1957.
16. Kodály Zoltán – Ádám Jenő: Énekeskönyv – Ált. isk. 1-2. osztály
17. Ritmikus nevelés a foglalkoztató iskolában – kísérleti módszertani kézikönyv
18. Szép Lászlóné: Játékra nevelés a foglalkoztató iskolában
OPI, Budapest, 1984.

19. Weöres Sándor: Bóbita
Móra Kiadó, Budapest, 1994.
20. Weöres Sándor: Ha a világ rigó lenne
Móra Kiadó, Budapest,
21. Ezer esztendő – Millenniumi daloskönyv
Dinasztia Kiadó, Budapest, 2000.
22. Előd Nóra (szerk.): Add tovább – drámajáték gyűjtemény
Candy Kiadó, Veszprém,

Ének – zene

1-8. évfolyam

Tan eszközök

- Tornadob
- Triangulum
- Cintányér
- Ritmusfa
- Rumbacsörgő
- Csörgődob
- Metallofon
- Xilofon
- Citera
- Furulya
- Saját készítésű hangkeltő eszközök, hangszerek
- Magnetofon
- Lemezjátszó
- CD
- Televízió
- Videó

Játékra nevelés

1-3. évfolyam

Célok:

- A gyermek személyiségének kibontakozása, alkalmazkodó-képességének fejlesztése pozitív érzelmi légkörű, játékos szituációk fejlesztésére.
- A játék folyamán egyre jobban ismerjék meg környezetüket, a tárgyakat, jelenségeket, alakuljon kapcsolatuk társaikkal és a felnőttekkel, fejlődjön kommunikációs készségük.
- Tanulják meg a játéktárgyakat adekvát módon használni, vigyázzanak rájuk és tartsák rendben azokat.
- Tanulják meg az osztályközösséghez való alkalmazkodást, fogadják el az osztályközösség szabályait.
- Erősítsék és mélyítsék el a többi tantárgy során kialakított készségeket és képességeket.

Feladatok:

- Változatos foglalkozásokkal fejlessze a tanulók alkalmazkodó képességét.
- Biztosítson megfelelő gyakorlási lehetőséget, hogy elsajátítsák a játékos tevékenységet, tudjanak önállóan játszani.
- A tanulókat jutassa el az önálló kezdeményezés szintjére.
- Járuljon hozzá a gyermekek esztétikai neveléséhez, alakítson ki olyan szokásokat, hogy legyen igényük környezetük rendben tartására.
- Segítse a gyermekek pozitív személyiségjegyeinek kialakulását – türelem, segítőkészség, egymás megbecsülése.
- Nyújtson segítséget a többi tantárgy cél – és feladatrendszerének megvalósításához.

Óraszámok

	Évfolyamok		
	1.	2.	3.
Heti óraszám	2	2	2
Éves óraszám	74	74	74

Témakörök feldolgozására javasolt órakeret

Témakörök	Évfolyamok		
	1.	2.	3.
Gyakorló játék	14	14	14
Konstruktív játék	10	10	10
Szerepjáték	10	10	10
Didaktikus játék	10	10	10
Szabályjáték	10	10	10
Spontán játék	10	10	10
Szabadon játszható játék	10	10	10

1. osztály

Cél:

- A játékban kellő motiváció keltse fel a tanulók játékszerek iránti érdeklődését.

Feladat:

- A tevékenység során szokjanak rá az önálló játékra.
- Egyre jobban ismerjék meg környezetüket, a tárgyakat, jelenségeket.
- Alakuljon kapcsolatuk társaikkal és a felnőttekkel.
- Fejlődjön a beszédük.

Követelmény:

- A gyerekek ismerjék az értelmi képességeiknek megfelelő játéktárgyakat, és segítséggel tudják azokat használni.
- Figyelmük egy-egy tanult játékkal 10 percig legyen leköthető.
- A játék során a szabályokat segítséggel tartásukba.
- Segítséggel tudjanak tárgyakat 2 szempont szerint szétválogatni.
- A játék végeztével vegyenek részt az eredeti állapot visszaállításában.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képeségek, attitűdök</i>
Gyakorló játék (14 óra)	Zajkeltő játékok: (irányítás nélkül játszanak, majd segítséggel, utánzással végeznek különböző cselekvéseket) csengettyű megszólaltatása, fa rudak összeütögetése. Együtműködéssel: Szappanbuborék fúvása. Tárgyak egymással kapcsolatba hozása: a dobozok, vödrök megtöltése, kiürítése. Segítséggel: Tárgyak rögzített rúdra gyűjtése szabadon. Gyöngyfüzés szabadon (nagy méretű gyöngyökkel). Húzó játékok használata, autók tologatása. Labdázás: gurigázás, eldobás, elkapás.	Akusztikus észlelés fejlesztése, ritmusfejlesztés, beszédképesség fejlesztése. Mozgáskoordináció, finommotorika, testséma fejlesztése. Szenzomotoros funkciók fejlesztése különösen a látás, fogás összerendezésében. Alkalmazkodás, együttműködés képességének kialakítása.
Konstruktív játék (10 óra)	Segítséggel: Építés fakockával, Duplo-val.	Értelmi képességek, esztétikai érzék, manuális készség, szem-kéz koordináció, finommotorika, percepció fejlesztése. Verbális fejlesztés, fantázia, kreativitás fejlesztése. Adekvát eszközhasználat, interperszonális kapcsolatok kialakítása.
Szerepjáték (10 óra)	Segítséggel: Játék babákkal (sétáltatás, etetés, fürdetés, altatás,). Többszerepes összefüggő cselekvéssorok eljátszása (főzőcske, doktor bácsi, rendőr).	Szem-kéz koordináció, finommotorika, testséma fejlesztése. Manuális fejlesztés, percepció fejlesztése, verbális fejlesztés. Kommunikációs képességek fejlesztése. Kreativitás, figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése. Személyiségfejlesztés, alkalmazkodó képesség fejlesztése. Szemkontaktus kialakítása.

<p>Didaktikus játék (10 óra)</p>	<p>Segítséggel: Tárgyak válogatása egy szempont szerint (forma, szín, nagyság). Zene- és mesehallgatás. Figyelemfejlesztő játékok (képes lottó, képes dominó, forma puzzle, kétfelé vágott képek összerakása, stb.). Együttműködéssel: Diafilm vetítése. Mondókák, versek, dalok gyakorlása együttmondással. Érzékelő játékok (hideg, meleg, puha), tárgy felismerése tapintással. Kontaktusfejlesztő játékok. Irányítással: Képeskönyvek nézegetése (lapozgatás, személyek, tárgyak felismerése, megnevezése).</p>	<p>Verbális fejlesztés, szó-kincs, fantázia fejlesztése. Gondolkodási funkciók: analízis, szintetizáló képesség kialakítása. Vizuális fejlesztés: formafelismerés fejlesztése. Megismerő képesség fejlesztése. Hallási figyelem, ritmusfejlesztés, tapintásos érzékelés fejlesztése. Színfelismerés, színforma, esztétikai érzék fejlesztése. Kitaratás, céltudatosság, koncentrációs képesség kialakítása.</p>
<p>Szabályjáték (10 óra)</p>	<p>Segítséggel: Mozgásos játékok (nyuszi ül a fűben, lánc-lánc eszter lánc, búj-búj zöld ág...) Fogócskák, bújócskák, körjátékok, szembekötődik, stb.</p>	<p>Helyes magatartásformák kialakítása: türelem, kitaratás, akaraterő, mértéktartás. Közösségi érzés, felelősségérzés, feladattudat kialakítása. Nagymozgások, finommotorika, szem-kéz és szem-kéz-láb koordináció fejlesztése. Megismerő képesség fejlesztése, tudatos, irányított cselekvés kialakítása.</p>
<p>Spontán játék (10 óra)</p>	<p>Segítséggel: Szabadon választott játék tárgyakkal.</p>	<p>Megfigyelőképesség, verbális képesség fejlesztése. Mozgásfejlesztés, kitaratás, türelem kialakítása. Fantázia, kreativitás fejlesztése, közösségi magatartási szabályok betartása.</p>
<p>Szabadon játszható játékok (10 óra)</p>	<p>Segítséggel: Játszóteri játékok használata. Hógolyózás, szánkózás.</p>	<p>Verbális fejlesztés, percepció, bőrérzékelés fejlesztése. Mozgásfejlesztés: nagymozgások, egyensúly, szem-kéz és szem-kéz-láb koordináció, térészlelés, testséma, kinésztetikus érzékelés fejlesztése.</p>

2. osztály

Cél:

- Fejlessze a személyiség szociális képességeit, a valóság megismerését.

Feladat:

- A szenzomotoros funkciók fejlesztése a tárgyakkal való közvetlen tevékenységen keresztül alakuljon.
- A tantárgy segítse a megismerő tevékenység fejlődését, zavarai korrekcióját.

Követelmény:

- A gyerekek ismerjék az értelmi képességeiknek megfelelő játéktárgyakat, és segítséggel tudják azokat használni.
- Segítséggel tudjanak tárgyakat két-három szempont szerint válogatni.
- Figyelmük egy-egy tanult játékkal 15-20 percig legyen leköthető.
- A játék során a szabályokat irányítással tartásukba.
- A játék végeztével igyekezzenek az eredeti állapot helyreállítására.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képeségek, attitűdök</i>
Gyakorló játék (14 óra)	Segítséggel: Tárgyak egymással kapcsolatba hozása: Montessori-torony felfűzése, Montessori-kockák, hordók felrakása. Irányítással: Gyöngyfűzés két szempont szerint. Autók húzogatója, tologatója.	Beszéd-készség fejlesztése. Mozgáskoordináció, finommotorika, testséma fejlesztése. Szenzomotoros funkciók fejlesztése. Együttműködő képesség fejlesztése.
Konstruktív játék (10 óra)	Segítséggel majd irányítással: Építés fakockával, Duplo-val, függőleges és vízszintes irányban (torony, vonat). Ismerkedés a Lego-val.	Értelmi képességek, esztétikai érzék, manuális készség, szem-kéz koordináció, finommotorika, percepció fejlesztése. Verbális fejlesztés, fantázia, kreativitás fejlesztése. A-dekvát eszközhasználat, interperszonális kapcsolatok fejlesztése.
Szerepjáték (10 óra)	Segítséggel: Foglalkozások eljátszása környezetismereti témakör alapján. Mondókák, versek, dalok gyakorlása együtt mondással, eljátszásuk. Mesefeldolgozás (1-2 szereplős mesék eljátszása).	Beszéd-készség fejlesztése: szó-kincs, beszéd-készség fejlesztése. Szem-kéz koordináció, finommotorika fejlesztése. Kreativitás, kommunikációs képesség, testséma, figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése. Személyiségfejlesztés, alkalmazkodó képesség fejlesztése. Manuális fejlesztés, szemkontaktus fejlesztése.
Didaktikus játék (10 óra)	Segítséggel: Tárgyak válogatása 2-3 szempont szerint. Diafilm vetítése, szereplők megnevezése. Figyelemfejlesztő játékok (képek egyeztetése, képes lottó, képes dominó, puzzle, stb.) 2-3 részre vágott képek összerakása. Hiány felismerése.	Verbális fejlesztés, szó-kincs, fantázia fejlesztése, gondolkodási funkciók: analízis-szintetizáló képesség fejlesztése. Vizuális fejlesztés: formafelismerés.

	<p>Irányítással: Zene- és mesehallgatás.</p>	<p>Megismerő képességek fejlesztése. Koncentrációs képesség fejlesztése. Figyelem, emlékezet, hallási figyelem, fejlesztése. Kitartás, céltudatosság fejlesztése. Forma-, színérzék, esztétikai érzék fejlesztése.</p>
<p>Szabályjáték (10 óra)</p>	<p>Segítséggel majd irányítással: Énekes-mozgásos szabályjátékok Labdázás, célba dobás, egyszerű versenyjáték. Segítséggel: Karikadobáló, kugli – játékszabályok betartásával.</p>	<p>Helyes magatartásformák kialakítása: türelem, kitartás, akaraterő, mértéktartás, eredményre törekvés, szerénység. Közösségi érzés, felelősségérzés, feladattudat fejlesztése. Nagy-mozgások, finommotorika, szem-kéz-láb koordináció fejlesztése. Megismerő képességek fejlesztése. Tudatos, irányított cselekvés fejlesztése.</p>
<p>Spontán játék (10 óra)</p>	<p>Irányítással: A kirakott játékok közül szabadon választva.</p>	<p>Megfigyelőképesség, verbális képesség fejlesztése. Mozgásfejlesztés, kitartás, türelem kialakítása. Fantázia, kreativitás fejlesztése, közösségi magatartási szabályok betartása.</p>
<p>Szabadon játszható játékok (10 óra)</p>	<p>Segítséggel: Hógolyózás, szánkózás. Irányítással: Játszóteri játékok (mászóka, hinta, homokozó, stb.) használta. Minden játék ami szabadban játszható.</p>	<p>Verbális fejlesztés, percepció, bőrérzékelés fejlesztése. Mozgásfejlesztés: nagymozgások, egyensúly, szem-kéz és szem-kéz-láb koordináció, térészlelés, testséma, kinésztetikus érzékelés fejlesztése.</p>

3. osztály

Cél:

- A tevékenység fejlessze a finommotorikát és a kognitív funkciókat.

Feladat:

- A szabályok megértése és betartása vezessen a tudatos, irányított cselekvéshez.

Követelmény:

- A gyermekek ismerjék az értelmi képességeiknek megfelelő játéktárgyakat és tudják azokat adekvátan használni.
- Szerepjátékaikat képesség szerint kísérik beszéddel.
- A didaktikus játékokat egyre nagyobb önállósággal végezzék.
- Legyenek képesek megadott szempontok szerint tárgyakat csoportosítani.
- A konstrukciós játékokban legyenek minél kreatívabbak.
- A tanult játékokat kevés segítséggel tudják játszani, figyelmük egy-egy játékkal 20-25 percig legyen leköthető.
- Játék során a játékszabályokat tartásukba, figyeljenek társaikra, a játékokat ne rongálják.
- Váljon szokássá játék végeztével az eredeti állapot helyreállítása.
- Fedezzék fel a szabadban található játéklehetőségeket.
- A tanult játékokat szabadidejükben tudják önállóan játszani.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képeségek, attitűdök</i>
Gyakorló játék (14 óra)	Segítséggel: Labdázás: falhoz ütügetés. Irányítással: Montessori-jellegű játékok. Önállóan: Autók húzogatása, tologatása, ismerkedés a lendkerekes autóval.	Beszédkésztség fejlesztése. Mozgáskoordináció, finommotorika, testséma fejlesztése. Szenzomotoros funkciók fejlesztése. Együttműködő képesség fejlesztése.
Konstrukciós játék (10 óra)	Építés kockával (ház, vár, alagút) irányítással. Segítséggel, irányítás mozaikkirakás (sorritmusok balról jobbra). Lego-ból építés.	Értelmi képességek, esztétikai érzék, manuális készség, szem-kéz koordináció, finommotorika, percepció fejlesztése. Verbális fejlesztés, fantázia, kreativitás fejlesztése. Adekvát eszközhasználat, interperszonális kapcsolatok fejlesztése.
Szerepjáték (10 óra)	Irányítással: Foglalkozást utánozó játékok körének bővítése könnyen bemutatható, gyermekek által utánozható foglalkozások lejátszása (fodrász, sofőr, stb.). Mesehallgatás, dramatizálás, bábozás.	Beszédkésztség fejlesztése: szókincs, beszédkedv fejlesztése. Szem-kéz koordináció, finommotorika fejlesztése. Kreativitás, kommunikációs képesség, testséma, figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése. Személyiségfejlesztés, alkalmazkodó képesség fejlesztése. Manuális fejlesztés, szemkontaktus fejlesztése.
Didaktikus játék	Tárgyak válogatása több szempont szerint.	Verbális fejlesztés, szó-

(10 óra)	<p>Segítséggel: Többfelé (3-4) vágott képek összerakása.</p> <p>Irányítással majd önállóan: Képes lottó, képes dominó kirakása, puzzle (képesség szerint).</p> <p>Irányítással: Diafilm vetítése, szereplő, egyszerű cselekvés megnevezése.</p>	<p>kincs, fantázia fejlesztése, gondolkodási funkciók: analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Vizuális fejlesztés: formafelismerés. Megismerő képességek fejlesztése. Koncentrációs képesség fejlesztése. Figyelem, emlékezet, hallási figyelem, fejlesztése. Kitartás, céltudatosság fejlesztése. Forma-, színérzék, esztétikai érzék fejlesztése.</p>
Szabályjáték (10 óra)	<p>Irányítással: Az eddig tanult összes szabályjáték ismétlése. Társasjáték: Ki nevet a végén? Énekes, mozgásos szabályjátékok.</p>	<p>Helyes magatartásformák kialakítása: türelem, kitartás, akaraterő, mértéktartás, eredményre törekvés, szerénység. Közösségi érzés, felelősségérzés, feladattudat fejlesztése. Nagymozgások, finommotorika, szem-kéz-láb koordináció fejlesztése. Megismerő képességek fejlesztése. Tudatos, irányított cselekvés fejlesztése. Szociális és értelmi érettség fejlesztése. Önuralom, tolerancia, észlelés fejlesztése. Sikertűrő képesség, kudarc elviselési technikák kialakítása. Logikus gondolkodás, matematikai képességek fejlesztése. Verbális fejlesztés.</p>
Spontán játék (10 óra)	<p>Az eddig tanult játékok közül irányítással, önállóan.</p>	<p>Megfigyelőképesség, verbális képesség fejlesztése. Mozgásfejlesztés, kitartás, türelem kialakítása. Fantázia, kreativitás fejlesztése, közösségi magatartási szabályok betartása.</p>
Szabadon játszható játékok (10 óra)	<p>Irányítással: Játék a játszótéri játékokkal, a természet kínálta játékokkal. Télen hógolyózás, szánkózás.</p>	<p>Verbális fejlesztés, percepció, bőrérzékelés fejlesztése. Mozgásfejlesztés: nagymozgások, egyensúly, szem-kéz és szem-kéz-láb koordináció, térészlelés, testséma, kinésztetikus érzékelés fejlesztése.</p>

Játékra nevelés

Tanári kézikönyvek, kiadványok

1. B. Méhes Vera: Az óvónő és az óvodai játék
Tankönyvkiadó, Budapest, 1982.
2. Brian – Shirley: Hogyan játszunk gyermekeinkkel
Gondolat, Budapest, 1992.
3. Kabainé Huszka Antónia: Gyermekeink játéka
Minerva Kiadó, Budapest, 1978.
4. Kálmán Zsófia: Játsszunk együtt!
Origo Kiadó, 1989.
5. Kathi Béláné – Nagy Zoltánné – Szép Lászlóné – Tóth Jánosné: Játékra nevelés a foglalkoztató iskolában
OPI, Budapest, 1984.
6. Kissné Haffner Éva: Játékra nevelés a gyógypedagógiai óvodában
OPI, Budapest, 1987.
7. Dr. Kósa Vilma – Dr. Előd Nóra – Juhász Magdolna – Kovács Andrásné – Szűcsné Pintér Rozália:
Add tovább! - Drámajáték gyűjtemény
Candy Kiadó, Veszprém.
8. Kőrösi Andrásné: Didaktikus játék az óvodában
Zeneműkiadó, Budapest, 1977.
9. Páli Judit: Jó játék a kép, a kártya
Móra Kaidó
10. Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában
Volán Humán Oktatási és Szolgáltató Rt. 2000.
11. Sarina Simon: Játsszol velem?
Cicero Kiadó
12. Szalontai Ágnes: Játsszik a család
Venezia Kiadó
13. Szűcs Ferencné – Vágó Éva Anna: Játékos együttlétek
MKM. 1993.
14. Tunyogi Erzsébet: A gyógyító játék
Pannon Kiadó, Budapest. 1990.
15. Tunyogi Erzsébet: Gyógyító játék a családban
Tárogató Kiadó, 1995.
16. Forrai Katalin: Ének az óvodában
Zeneműkiadó, Budapest, 1977.

Játékra nevelés

1-3. évfolyam

Tananyagok

- Nagy méretű dömper
- Húzható játékautók
- Rakodásra alkalmas játékautók, vonatok
- Húzható állatfigurák
- Egyébe rakható babák, kockák, poharak
- Montessori-torony építőjáték
- Fűzőgyöngy nagy lyukkal, közepes gyöngy, kisebb gyöngy
- Plüss állatok
- Homokozói formázó garnitúra
- Vízöltögető edények
- Babaszoba (ágy, asztal, szék)
- Babakonyha (tűzhely, edények, polcok)
- Babakocsi, babaágynemű, babaszobák.
- Seprű, lapát, partvis
- Mosó, vasaló berendezéshez kád, mosógép, vasalóállvány
- Ruhacsipesz
- Nagy öltöztető baba ruhákkal, közepes öltöztető baba
- Játéktelefon
- Fodrász játékok
- Játék közlekedési eszközök
- Orvosi táska
- Boltos felszerelések
- Építőelemek: nagyok, kicsik
- Kockák, Duplo, Lego
- Mágneses kirakó
- Korongépítő
- Gabi építő (nagy, kicsi), más építőjátékok
- Dobókarika, Nagy karika
- Tér- és formaépítő
- Talicska
- Pötyi, Babilon építőjátékok
- Társasjátékok
- Karikadobáló, kugli készlet
- Képes dominó
- Képes lottó
- Képeskönyvek
- Szánkó
- Játék kerti szerszámok
- Lemezek, kazetták
- Bábkészlet
- Mágneses tábla
- Applikációs képek, eseményképek
- Diavetítő, filmek,
- Hangszerek
- Formatáblák
- Puzzle kirakó

- Udvari játékok (homokozó, mászóka, csúszda, lengőhinta, mérleghinta)
- Pedál nélküli műanyag bicikli

Mozgásnevelés

1-6. évfolyam

Célok:

- Elemi mozgások játékos megtanításával és gyakoroltatásával a sokoldalú mozgásos tapasztalatszerzésre építve a tanulók elemi mozgáskultúrájának kialakítása, mozgás összerendezettségük javítása.
- Mozgásos sikerélmények biztosításával a tanulók önismeretének fejlesztése, önbizalmuk növelése.
- Játékos, mozgásos versenyekkel pozitív személyiségjegyek, tulajdonságok megerősítése (pl.: akarat, kitartás, kudarc elviselése, közösségi érzés, fegyelmezettség, stb.).

Feladatok:

- Segítse elő a tanulóknál a cselekvési biztonság, az alapvető mozgás és feladatmegoldó képességek kialakítását.
- Járuljon hozzá a tanulók figyelmének, emlékezetének és gondolkodásának fejlesztéséhez.
- Fejlessze a tanulók fizikai képességét (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség). Segítse elő az egyensúlyozó képesség javítását.
- Készítse elő a testtudat, testséma, lateralitás kialakítását, biztosítsa a lehetőséget a térbeli irányok és viszonyfogalmak folyamatos alkalmazására.
- Speciális jellegű gyakorlatok beépítésével előzze meg, a testtartási rendellenességek kialakulását, biztosítsa a testi fejlődés zavarainak korrekcióját.

Óraszámok

	Évfolyamok					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Heti óraszám	3	3	3	3	3	3
Éves óraszám	111	111	111	111	111	111

Témakörök feldolgozására javasolt órakeret

Témakörök	Évfolyamok					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	F o l y a m a t o s					
Alapmozgások	46	46	40	40	25	25
Alapvető testhelyzetek, testrészekkel végezhető szabad és kéziszer gyakorlatok	30	30	36	36	25	25
Légzőgyakorlatok	F o l y a m a t o s					
Dobások, labdás gyakorlatok	20	20	15	15	36	36
Játékos versenyek	15	15	20	20	25	25

1. osztály

Cél:

- Egyszerű alapmozgások (Járás, futás, kúszás, mászás) végzésére való képességek megalapozása, testséma kialakításának elősegítése.

Feladat:

- Segítse elő egyszerű alapmozgások kialakítását, a mozgással egybekötött játékok elemeinek elsajátítását.
- Járuljon hozzá elemi gimnasztikai gyakorlatok mondókákkal egybekötött végzéséhez, az utánzóképeség fejlesztéséhez.
- Biztosítsa a mozgásfejlesztéskor használt eszközök, sportszerek megismerését, adekvát használatát.

Fejlesztendő képességek:

- Szem – kéz – láb koordinációjának fejlesztése.
- Mozgástanulási képességek.
- Cselekvésbiztonság.
- Mozgásbiztonság, mozgásutánzási képességek.
- Testséma, testérzékelés.
- Téri tájékozódás.
- Beszédértés, figyelem, emlékezet.
- Együttműködési képesség.
- Szenzomotoros képességek (érzékelés-észlelés).

Követelmény:

- Legyen képes egyszerű alapmozgások (járás, futás, kúszás, mászás, gurulás) végzésére segítségadás mellett.
- Tudjon a labdával alapmozgásokat (forgatás, gurítás, dobás) stabil helyzetben (ülés, állás, guggolás, térdelés) végrehajtani.
- Mondókával egybekötött testgyakorlatok végzésébe kapcsolódjon be.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (tevékenységek)</i>
Rendgyakorlatok, téri tájékozódás (folyamatos)	Segítséggel: sorakozás, egyszerű alakzatok (kör, vonal, oszlop) kialakítása. Térbeli tájékozódást segítő fogalmak (előtte, mellette) alkalmazása helyzetgyakorlatokkal. (Járás, futás, kúszás, mászás, csúszás, gurulás, függeszkedés)
Alapmozgások (46 óra)	Segítséggel: Talpon, sarkon, lábujjhegyen járás talajon, ütemtartás nélkül. Egyensúlyozás két vonal között. Lépcsőn járás fokként utánlépéssel (le, fel), kapaszkodás mellett. Mászás szabadtéri játékokra, bordásfalra (le, fel), fokkénti utánlépéssel. Csúszás hason, tornapadon húzómozgással. Gurulás a hossz tengely körül hason fekvésből indítva nyújtott testtel (jobbra, balra). Szökdelés terpeszben játékosan, karikába ki- és beugrások, leugrások különböző magasságból. Függeszkedés bordásfalon, helyes fogás kialakítása. Irányítással: Futkározás kötöttségek nélkül. Mászás térden és kézre támaszkodva talajon és tornapadon, állatok mozgásának utánzása. Kúszás sima talajon, habszivacs töltésű tornaszőnyegen.

Alapvető testhelyzetek, testrészekkel végzett gyakorlatok (30 óra)	Segítséggel: Statikus helyzetek (ülés, állás, fekvés, guggolás) felvétele utánzás alapján. Izolációs gyakorlatok: különböző testrészek (fej, kar, törzs, láb) elkülönített mozgásának (fordítás, emelés, hajlítás, nyújtás, zárás) gyakorlatai utánzás alapján játékos formában, szimmetrikus tartással. Páros gyakorlatok mondókával egybekötve (haran-gozás, fűrészelés).
Légzőgyakorlatok (folyamatos)	Segítséggel: Álló helyzetben kar fel-, és engedésével a légzések (ki-, és belégzés) szabályozása utánzással.
Dobások, labdás gyakorlatok (20 óra)	Segítséggel: Labdaforgatás, megfogása, gurítása stabil helyzetben (ülés, állás, térdelés, guggolás). Labda dobása egy-, és két kézzel megadott irányba rögzített testhelyzetből.
Játékos versenyek (15 óra)	Segítséggel: Sorversenyek, akadályverseny, a tanult mozgáselemek alkalmazása, elemi szabályismeret. Kötélhúzás párosával.

2. osztály

Cél:

- Testtartási rendellenességek korrekciója, a helyes testtartás kialakításának elősegítése.
- Vizuo-motoros képességek fejlesztése, a térben való tájékozódási képesség javítása.

Feladat:

- Járuljon hozzá a mozgásos cselekvésbiztonság fejlesztéséhez, a mozgás örömeinek értékeléséhez.
- Segítse elő elemi mozgásformák utasítás és utánzás után történő végrehajtásához.
- Biztosítsa a labdával végezhető alapmozgások kialakítását.
- Pszicho-motoros fejlesztéssel segítse a mozgáskontroll kialakítását (elindulás, megállás, gurulás, stb.).

Fejlesztendő képességek:

- Koordinációs képességek.
- Mozgásügyesség.
- Mozgásutánzás képessége.
- Pszichomotoros képességek.
- Téri tájékozódás, orientációs képességek, testészlelés.
- Kognitív képességek (figyelem, emlékezet).
- Egyensúlyozó képességek.
- Taktilis észlelés fejlesztése.

Követelmény:

- Legyen képes saját testrészét utasításra megmutatni.
- Egyszerű mozgásos tevékenységekbe kapcsolódjon be.
- Szóbeli utasításra, utánzással, egyszerű alapmozgásokat, elemi szabadgyakorlatokat, helyzetváltoztatásokat segítséggel tudjon végrehajtani.
- Legyen képes labdát gurítani, dobni, és birtokba venni.
- Tudja adott jelre a mozgást elindítani és megállítani.

Témakör	Tartalom (tevékenységek)
Rendgyakorlatok (folyamatos)	Segítséggel: Térbeli tájékozódást segítő fogalmak bővítése (mögötte, eleje, vége) használata. Irányítással: Egyszerű utasításokra, jelre adekvát cselekvések végrehajtása (ülj le, állj fel). Alakzatok kialakítása utánlépéssel.
Alapmozgások (46 óra)	Segítséggel: Statikus helyzetek: alapállás, terpeszállás, hason fekvés, hanyatt fekvés. Járás talpon, sarkon, lábujjhegyen ütemtartás nélkül (előre, hátra) tárgyak megkerülésével (lábboltozat és lábizomzat fejlesztése). Egyensúlyozó járás vonalon-tornapadon előre. Futás egyenletes iramban, jelre egyszerű feladatok végzése (megállás, elindulás, guggolás). Mászás szabadtéri játékokra, tornaszerekre, valamint bordásfalra (le, fel) fokenkénti utánlépéssel. Kúszás torna-, és játékszerekből készített akadályok alatt. Gurulás hossz tengely körül háton fekvésből indulva (jobbra, balra). Függeszkedés bordásfalon, láb lengetése oldalra. Irányítással: Szökdelés páros lábbal, ki-, és beugrás karikába, leugrások különböző magasságokból.

Alapvető testhelyzetek, testrészekkel végzett gyakorlatok (30 óra)	<p>Irányítással: Különböző statikus helyzetek (ülés, állás, fekvés, guggolás) felvétele utánzás alapján. Izolációs gyakorlatok: különböző testrészek elkülönített mozgásának gyakorlati szóbeli utasítás alapján, utánzásra, szimmetrikus tartással. Páros gyakorlatok.</p>
Légzőgyakorlatok (folyamatos)	<p>Irányítással: Ki-, és belégzés koordinációja a karral állásban, ülésben.</p>
Dobások, labdás gyakorlatok (20 óra)	<p>Segítséggel: Álló labda elrúgása stabil helyzetből. Labdával végrehajtott alapmozgások rögzített testhelyzetből: - Labdapattogatás két kézzel, birtokba vétele (elkapás). - Egy- és kétkezes alsó dobás megadott irányba.</p> <p>Irányítással: Labdagurítások stabil helyzetben társnak (ülésből, állásból, guggolásból, térdelésből).</p>
Játékos versenyek (15 óra)	<p>Irányítással: Sorversenyek a tanult mozgáselemek alkalmazásával. Téli sportok: szánkózás.</p>

3. osztály

Cél:

- Alapvető mozgáskészségek és képességek továbbfejlesztése, egyszerű szimmetrikus mozgásminták végzésére való képességek kialakítása.

Feladat:

- Biztosítsa a vestibuláris képességek megalapozását egyensúlyozó képességeket fejlesztő gyakorlatokkal.
- Járuljon hozzá a mozgástanulási képességek (mozgás ritmusa, dinamikája, kifejezőképessége) kialakításához.
- Szoktassa a tanulókat rendszeres testmozgásra.
- Gyakoroltassa a helyes lépéstechnikát.
- Segítse elő az elemi játékszabályok megismertetését, azok alkalmazását.
- Tegye képessé a tanulókat labdával végezhető gyakorlatok végzésére.

Fejlesztendő képességek:

- Egyensúlyozási képességek fejlesztése.
- Téri tájékozódás, irányok, viszonyfogalmak alkalmazásának képessége.
- Önirányítás, testséma fejlesztése.
- Pszichomotoros képességek: test és térérzékelés kapcsolata.
- Szokásrendszer.
- Mozgáselemek kivitelezésének képessége, mozgásreprodukálási készség fejlesztése.
- Kognitív képességek, koncentráció fejlesztése.
- Érzelmi – akarati képességek: kitartás, tolerancia.
- Mozgásos reagálás képességének fejlesztése hallási – látási ingerekre.

Követelmények:

- A tanult alapmozgásokat az utasításoknak megfelelően tudja végrehajtani ügyelve a helyes testtartásra, egyensúlyozási helyzetre.
- Tudja helyzetét jelre vagy utasításra megváltoztatni.
- Legyen képes egyszerű mozgáselemeket, cselekedeteket utánozni.
- Segítséggel mutassa meg, nevezze meg testrészeit.
- Tudjon stabil helyzetekben (állás, ülés, térdelés,) labdával alapmozgásokat végrehajtani.

Témakör	Tartalom (tevékenységek)
Rendgyakorlatok, téri tájékozódás (folyamatos)	Segítséggel: Sorakozás magasság szerint. Testfordulatok (jobbra, balra, hátra) megadott irányba, jelre. Térérzékelés: helyem a térben a társakhoz viszonyítva. Irányítással: Térbeli tájékozódást segítő irányok és viszonyfogalmak használata. Önállóan: Egyszerű alakzatok kialakítása, rövid utasítások végrehajtása.
Alapmozgások (40)	Segítséggel: Egyensúlyozó járás tornapadon (előre, hátra). Felugrás, leugrás alacsony tárgyakon. Helyzetváltoztatás természetes utánzó mozgásokkal játékosan (békaugrás, nyusziugrás). Gurulás a hossz tengely körül (hason-, és háton fekvésből). Guruló átfordulás guggolásból hajlított ülésbe érkezve.

	<p>Irányítással: Statikus helyzetek: törökülés, nyújtott ülés. Járás külső és belső talp-élen, előre és hátra, talajon folyamatosan lassú egyenletes ütemtartással (lábboltozat és lábizomzat erősítése). Lépcsőjárás fokanként felfelé kapaszkodással, lefelé folyamatos után-lépéssel. Kúszás torna-, és játékeszközökből épített akadályok alatt. Mászás szabadtéri játékokon, bordásfalon fokanként utánlépés nélkül, folyamatosan. Szökdelések (ki-, és beugrás karikába).</p>
Alapvető testhelyzetek, testrészekkel végzett gyakorlatok (36 óra)	<p>Segítséggel: Különböző testrészekkel egyszerű szabad gyakorlatok két ütemre. Reprodukció: bemutatás után, utánzással. Mozgáskontroll a tükrőben.</p>
Légzőgyakorlatok (folyamatos)	<p>Segítséggel: Hasi légzés megfigyelése, alkalmazása. Önállóan: Ki-, belélegzés és karmozgások szinkronja ülésben, állásban.</p>
Dobások, labdás gyakorlatok (15 óra)	<p>Segítséggel: Egykezes és kétkezes alsó-, és felső dobás társnak. Az érkező labda birtokba vétele, rögzített testhelyzetből. Labda feldobása levegőbe, a visszaérkező labda birtokba vétele, rögzített testhelyzetből. Önállóan: Labdagurítás társnak (oda-vissza), stabil helyzetben. Álló labda elrúgása, stabil helyzetből.</p>
Játékos versenyek (20 óra)	<p>Irányítással: Alapmozgások alkalmazása ügyességi feladatoknál (járás, mászás, kúszás, ugrás). Versenyfutás meghatározott célig. Húzások, tolások. Téli sportok: szánkóverseny.</p>

4. osztály

Cél:

- A tanulók koordinációs és kondicionális képességeinek fejlesztésével az alapvető mozgáskészség legfontosabb elemeinek kialakítása.
- A helyzetváltoztatást segítő mozgások természetes helyzetekben való képességének kialakítása.

Feladat:

- Segítse egyszerű mozgásminták rögzítését, bonyolultabb cselekvéseket felépítő mozgáselemek kialakítását.
- Fejlessze szomatikus fejlődését, növelje állóképességét.
- Járuljon hozzá a feladatok koordinált kivitelezéséhez.
- A mozgásos játékokkal segítse a sportjátékok alapozását.
- Növelje a tanulók labdabiztonságát.
- Biztosítsa a téri tájékozódás egyre nagyobb önállósággal történő alkalmazását.

Fejlesztendő képességek:

- Mozgásszabályozás képessége, mozgásigény.
- Mozgáselemek elemi mozdulatsorrá való összekapcsolásának képessége.
- Kondicionális képességek (állóképesség, gyorsaság).
- Ritmusképesség, ütemtartás.
- Feladattudat, feladattartás, összpontosítás.
- Mozgáskordináció, nagymozgások finomítása.
- Testséma, testtudat továbbfejlesztése.
- Légzéstechnika.
- Lateralitás fejlesztése.
- Szem-kéz kordináció.

Követelmény:

- Tudja a térbeli irányokat és viszonyfogalmakat a mozgásos feladatok végrehajtásakor, segítségadás mellett alkalmazni.
- Legyen képes saját és társai testrészeit verbális utasításra megmutatni, testrészeit megnevezni.
- Ismerje fel, bemutatás alapján tudja reprodukálni az egyes járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat.
- Megközelítőleg pontosan tudja leutánozni a legegyszerűbb testhelyzeteket, kar és lábtartásokat.
- Tudjon két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni.
- Legyen képes egyenletes, közepes tempóhoz járását hozzáigazítani.
- Tudja a labdát fogni, továbbítani, elkapni, célba dobni.
- Törekedjen az egyszerű játékszabályok betartására.

Témakör	Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)
Rendgyakorlatok, téri tájékozódás (folyamatos)	Segítséggel: Sorakozás magasság szerint különböző módon (sor, oszlop), igazodás, takarás. A tanuló helye a térben, társakhoz, tárgyakhoz viszonyítva (térérzékelés). Irányítással: Testfordulatok ugrással, megadott irányba, jelre, vezényszóra. Önállóan: A tanult térbeli tájékozódást segítő irányok neveinek, viszonyfogalmaknak alkalmazása felszólításra.

<p>Alapmozgások (40 óra)</p>	<p>Segítséggel: Statikus helyzetek: kéz-, és lábtámaszok Járás közben magasabb tárgyak, akadályok átlépése. Mászás bordásfalon egyik kéz, és az azonos oldalú láb elengedésével. Egyensúlyozó járás hátrafelé tornapadon, tárggyal a kézben. Függeszkedés: bordásfalon lábgyakorlatok (térdfelhúzás, nyújtás), gyűrűn hintázás. Alacsony akadályok átugrása. Gurulás a hossz tengely körül váltakozó testhelyzetből indítva sorozatban. Guruló átfordulás előre, guggolásból guggolásba érkezve.</p> <p>Irányítással: Ütemes járás emelkedőn, és lejtőn, hosszú lépéshosszal. Járás magas térd, és sarokemeléssel, különböző irányba. Lépcsőjárás fokként folyamatosan, kapaszkodás nélkül lefelé, utánlépéssel. Egyensúlyozó járás nehezített körülmények között tárggyal a kézben, tornapadon. Tárgyakra, akadályokra fellépés és leugrás.</p> <p>Önállóan: Kúszás torna- és játékszerekből épített akadályok alatt és között. Mászás szabadtéri játékokra, tornaszerekre. Folyamatos szökdelés előre és hátra.</p>
<p>Alapvető testhelyzetek, testrészekkel végzett gyakorlatok (36 óra)</p>	<p>Segítséggel: Testrészekkel végezhető szabad és kéziszere gyakorlatok két ütemre. Két egyszerű mozgáselem (pl.: ugrás terpeszbe kézemeléssel), összekapcsolása. Asszimmetrikus kéztartások alkalmazása.</p>
<p>Légzőgyakorlatok (folyamatos)</p>	<p>Segítséggel: A ki-, és belézés összhangja a kézmozdulatokkal járás közben.</p> <p>Önállóan: fűvagy gyakorlatok versenyszerűen (pihe, pingpong labda).</p>
<p>Dobások, labdás gyakorlatok (15 óra)</p>	<p>Irányítással: Gurítás mozgás közben, egyenesen előre megadott irányba (kuglizás) és egyenesen előre folyamatos mozgással.</p> <p>Önállóan: Labda földhöz pattintása, elkapása rögzített testhelyzetből. Labda folyamatos pattogatása egy kézzel álló helyzetben. Labda feldobása és a visszaérkező labda birtokba vétele mozgás közben. Célra irányuló dobás kislabdával nagyobb tárgyakra. Álló labda elrúgása mozgás közben.</p>
<p>Játékos versenyek (20 óra)</p>	<p>Irányítással: Mozgásos játékok. Labdával végezhető váltóversenyek. Sorversenyek. Fogójátékok. Téli sportok: futójátékok havas talajon.</p>

5. osztály

Cél:

- A rendszeres testmozgással az egészséges testi fejlődés elősegítése, a természetes helyzetekben felhasználható alapvető mozgáskészségek kialakítása.
- Érzelmi – akarati képességek fejlesztésével a harmonikus személyiség kialakulásának elősegítése.

Feladat:

- Terápiás eljárások alkalmazásának segítse a testi fejlődés zavarainak korrekcióját.
- Járuljon hozzá a rendezési képességek (sorakozások, rendgyakorlatok) fejlesztéséhez, az önfegyelem, koncentráció képesség növeléséhez.
- Biztosítsa ciklikus mozgásminták megismerését, alkalmazását.
- Biztosítson lehetőséget mozgásos játékokkal (futójátékok, fogójátékok, sor és váltóversenyek) az elemi játékszabályok megismerésére, betartására.

Fejlesztendő képességek:

- Kognitív képességek (figyelem, emlékezet, feladatmegértés).
- Mozgásos ügyesség fejlesztése.
- A tanult mozgáselemek alkalmazásának képessége.
- Fizikai képességek fejlesztése.
- Kondicionálás képessége (erő, hajlékonyság).
- Alapmozgások gyakoroltatása képességfejlesztő gyakorlatokkal, játékos feladatokkal.
- Gimnasztikai alapformájú gyakorlatok végzése kézi szerrel.
- Irányváltások fejlesztése.
- Ritmusérzék fejlesztése, ütemtartás.

Követelmények:

- Segítséggel tudja a rendgyakorlatoknál tanult ismereteit alkalmazni (sorakozás, igazodás, kartávolság).
- Tudjon egyenletes ütemben járni, futni.
- Irányítás mellett legyen képes ciklikus mozgásminták alkalmazására (megindulás, megállás, irányváltás, iramváltás).
- Tornagyakorlatok közben ügyeljen a helyes légzésre.
- Egyszerű szimmetrikus mozgásmintáknál, gimnasztikai alapformáknál törekedjen a kétütemű ritmus pontos betartására.
- Legyen kitaró a főbb testrészek izomerősítő gyakorlataiban.
- A labdával végezhető alapmozgásokat egyre nagyobb önállósággal és labdabiztonsággal végezze.
- Törekedjen a mozgásos játékok egyszerű szabályainak betartására.

Témakör	Tartalom (tevékenységek)
Rendgyakorlatok, téri tájékozódás (folyamatos)	Segítséggel: Egyes-, kettős oszlop és vonal kialakítása. Nyitódás és záródás kartávolságra. Testfordulatok megadott irányba, kilépéssel két ütemre. Szóbeli utasításra elhelyezkedés a tér adott pontján (térérzékelés). Önállóan: Sorakozás magasság szerint, jelentés. Vezényszavaknak megfelelő cselekvés.

<p>Alapmozgások (25 óra)</p>	<p>Segítséggel: Statikus helyzetek: térdelő támasz, fekvőtámasz. Járás guggolásban. Játékos utánzó gyakorlatok (rákjárás, pókjárás). Akadályok átugrása páros lábbal. Szökdelés egy lábon előre, hátra. Gurulás: hashoz húzott és karokkal átölelt térdekkel végrehajtott oldalgurulás. Guruló átfordulás hátra, nyújtott ülésből.</p> <p>Irányítással: Járásgyakorlatok a lépés ritmusának a gyakorlásával. Ütemes járás zenére. Mászás bordásfalon (le, fel), fokként folyamatosan. Függeszkedés bordásfalon, lábemelés, térdfelhúzás.</p> <p>Önállóan: Járás közben különböző magasságú akadályok átlépése. Lépcsőjárás (fel, le) folyamatosan, kapaszkodás nélkül, fokként. Egyensúlyozó járás előre, enyhén ferde padon, kézben tárggyal. Gurulóátfordulás előre, zárt lábbal.</p>
<p>Alapvető testhelyzetek, Testrészekkel végzett Gyakorlatok (25 óra)</p>	<p>Irányítással: Két ütemre végzett gyakorlatok (szabad-, és kéziszer gyakorlatok). Kéziszer gyakorlatok súlyzóval, labdával, babzsákkal, bottal, bordásfallal. Két mozgáselem összekapcsolása. Szabadgyakorlatok zenére. Aszimmetrikus kartartások (karhúzás, karkörzés).</p>
<p>Légzőgyakorlatok (folyamatos)</p>	<p>Irányítással: Légző gyakorlatok különböző testhelyzetekben. Légzésütemezéssel, levegő benntartása, kifújása.</p> <p>Önállóan: Versenyfeladatok: léggömbfújás.</p>
<p>Dobások, labdás Gyakorlatok (36 óra)</p>	<p>Irányítással: Labdagurítás mozgás közben egyenesen előre, folyamatos mozgással és tárgykerüléssel.</p> <p>Önállóan: Labdapattogatás egy kézzel, rögzített testhelyzetben. Labda földhöz pattintása a visszaérkező labda elfogása mozgás közben. Rögzített helyzetből mellső átadás. Célra irányuló dobás, mozgásban lévő társra (kiütőzés előkészítése). Falra rúgott és dobott, visszaérkező labda elfogása kézzel, lábbal. Célbarúgás álló labdával mozgás közben.</p>
<p>Játékos versenyek (25 óra)</p>	<p>Irányítással: Küzdőjátékok elemeinek alkalmazása. Labdával végezhető sor-, és váltóversenyek (pl.: labdahajtsza). Társakkal végezhető versenyek (talicskázás). Fogójáték nehezített szabályok alkalmazásával, téli évszakban, szabadban.</p>

6. osztály

Cél:

- Készségfejlesztő gyakorlatok rendszeres és tudatos alkalmazásával az alapvető motoros képességek kialakítása, mozgásműveltség fejlesztése.
- A kondicionális képességek fejlesztésével a fizikai képességek javítása.

Feladat:

- Tegye alkalmassá a tanulót a térbeli irányok és viszonyfogalmak használatára.
- Jutassa sikerélményhez, ezzel segítse személyiségfejlődését a gátlások, szorongások oldását.
- Járuljon hozzá a tanulók részéről elsajátítható labdajátékok elemeinek alapozásához.
- Segítse a biztonságos egyensúlyérzékelés kialakítását.
- Növelje cselekvésbiztonságukat, tegye őket magabiztosabbá az alapvető mozgáselemek alkalmazásában.
- Készítse elő az atlétika alapelemeit (futás, ugrás, dobás).

Fejlesztendő képességek:

- Térbeli viszonyfogalmak alkalmazásának képessége.
- Lateralitás képesség.
- Ciklikus mozgásminták (irányváltoztatás, iramváltás, fordulat) alkalmazása.
- Erő és gyorsaságfejlesztés.
- Különböző mozgássorok összekapcsolása helyzetváltoztatás során.
- Gömbérvék fejlesztése.
- Együtműködési képesség, kudarctűrés.
- Mozgásos reakció képességének fejlesztése, szenzomotoros képességfejlesztés.
- Testészlelés, testérzékelés, helyes testtartás.
- Ritmusfejlesztés.

Követelmény:

- A térbeli irányokat és viszonyfogalmakat a feladatok végrehajtása során tudja alkalmazni.
- Tudjon járás, futás közben tempót és irányt váltani.
- Az alapmozgások végzése közben törekedjen a helyes testtartásra.
- Bemutatás után, segítséggel, utánzással hajtson végre négyütemű kar, láb, és törzsgyakorlatot.
- Törekedjen a helyes légzés alkalmazására.
- Ismerje az általa használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatának módját.
- Tudjon egykezes alsó-, és felső dobással dobni.
- Legyen képes növekvő időtartamban labdát pattogatni.
- Aktívan kapcsolódjon be játékos versenyekbe, tudjon csapatához alkalmazkodni, örüljön mások sikereinek is.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (tevékenységek)</i>
Rendgyakorlatok, téri Tájékozódás (folyamatos)	Segítséggel: Térérzékelés, a térben való elhelyezkedés után környezethez, a társakhoz viszonyított helyzet szóbeli megfogalmazása (pl.: bordásfal előtt, Jóska mellett). Irányítással: Sorakozás magasság szerint, megadott alakzatok (vonat, oszlop) szerint. Alakzatok változtatása álló helyzetben kilépéssel. Nyitódások, záródások, kartávolság felvétele. Testfordulatok vezényszóra, két ütemre kilépéssel.
Alapmozgások (25)	Segítséggel: Egyensúlyozó járás előre, felfordított tornapad merevítő gerendáján. Mászás bordásfalon (fel, le), folyamatosan egy fok kihagyásával.

	<p>Függeszkedés: bordásfalon lábgyakorlatok kombinációja két mozgáselem alkalmazásával. Távolugrás helyből. Guruló átfordulás hátra, nyújtott ülésből. Irányítással: Járás guggolásban. Kúszás, mászás akadálypályán. Sorozatgurulás (guruló átfordulás) előre. Önállóan: Járásgyakorlatok, a lépés ritmusának változtatása, tárgyak megkerülése, átlépése. Ütemes járás zenére (menetelés). Lépcsőjárás kapaszkodás nélkül, folyamatosan, váltott lábbal. Alacsony akadályok átugrása, páros lábbal. Szökdelés előre egy lábon, páros lábon folyamatosan.</p>
<p>Alapvető testhelyzetek, Testrészekkel végzett Gyakorlatok (25 óra)</p>	<p>Segítséggel: Négyütemű kar-, törzs-, és lábgyakorlatok. Összetett gyakorlatok játékos utánzása. Irányítással: Begyakorolt testhelyzetek, kar-, és lábtartások kivitelezése, szóbeli utasításra. Önállóan: Kétütemű szabad- és kéziszer gyakorlatok. Két mozgáselem összekapcsolása. Szabadgyakorlatok zenére.</p>
<p>Légzőgyakorlatok (folyamatos)</p>	<p>Irányítással: A tanult légzéstechnikák alkalmazása feladatvégzés közben. Levegővétel, kifújás ütemezéssel (számlálás). Levegő benntartása.</p>
<p>Dobások, labdás Gyakorlatok (36 óra)</p>	<p>Irányítással: Labdagurítás folyamatos mozgás közben irányváltással. Önállóan: Labdavezetés járás közben, folyamatosan, váltott kézzel. Kétkezes, egykezes, alsó, felső és mellső átadás társnak, stabil helyzetben. Célba dobás, kosárra dobás. Mozgólabda elrúgása.</p>
<p>Játékos versenyek (25 óra)</p>	<p>Irányítással: Váltóversenyek, labdavezetés, akadályok megkerülése. Fogójátékok (páros fogó, szalagfogó). Szabályjáték: kiütőzés. Önállóan: Futóverseny. Célra irányuló dobások hógolyóval.</p>

Mozgásnevelés

1-6. évfolyam

Szükséges sportszerek, taneszközök

Megnevezés	Évfolyam	
	1-4.	5-6.
Különböző méretű gumi és műanyag labda	X	X
Kézilabda (kisméretű)		X
Gyermek kosárlabda		X
Futball labda (teremfocihoz)		X
Röplabda		X
Maroklabda		X
Baboth – labda	X	
Füles labda	X	X
Luftballon	X	
Tapadós labda	X	X
Medicin labda (1-2 kg-os)		X
Szivacs labda		X
Tollaslabda ütő		X
Zsámoly	X	X
Tornapad (2 m-es és 4 m-es)	X	X
Bordásfal	X	X
Kiegészítő tornakészlet		X
Talajszőnyeg	X	X
Karika (különböző méretű)	X	X
Ugrókötel	X	X
Tornabot		X
Homokzsák (babzsák)	X	X
Kézi súlyzó (1 kg-os)	X	X
Húzókötel	X	X
Színes szalagok	X	X
Egyensúlyozó deszka	X	X
Buzogány		X
Hangszerek (dob, cintányér)	X	X
Rádiós magnó	X	X
Műsoros kazetták	X	X
Színes bóják	X	X
Tornaszekrény		X
Greifswald féle tornakészlet	X	
Testsúlymérő	X	X
Testmagasságmérő	X	X
Mérőszalag	X	X
Stopperóra	X	X
Szobakerékpár		X
Mászóállvány		
Csúszda		
Wesco készlet		

Motoros képességek mérése

1. osztály

BEMENET MÉRÉS

1. Állás

- Alapállás karikában
- Alapállás csukott szemmel 10 mp-ig

2. Egyensúlyozási teszt, járással

- Járás 5 méteres távon két vonal között (vonalak közötti távolság 40 cm)
- Járás 3 méteren, lábujjhegyen
- Járás 3 méteres csíkon, vonalon
- Járás 4 méteres tornapadon
- Járás fején babzsákkal (Ki viszi tovább? – megtett távolság mérése.)
- Mocsárjárás (5 méteres távolság)
- Lépcsőn járás (le és fel)

3. Futás

- Futás 15 méteren megadott irányban elesés nélkül
- Futás akadályok megkerülésével

4. Ugrás

- Páros lábbal talajról felugrás
- Nekifutás után vonal átugrása
- Zsámolyról páros lábbal leugrás
- Zsámolyról célbaugrás karikába

5. Kúszás – mászás

- Kúszás akadályok alatt
- Mászás bordásfalon (le és fel) legalább 3 fokra

6. Gurulás

- Szőnyegen előre és hátra hossz tengely körül
- Bukfenc előre és hátra

7. Labdázás

- Labdadobás (teniszlabdával) egy kézzel, a kar felemelésével
- Gurítás megadott irányba (kuglizás)
- Elkapás (nagyméretű labdával)

8. Kordináció

- Háromkerekű biciklivel közlekedés
- Feldobott léggömb visszarúgása

9. Testtudat, testséma

- Testrészek érintése szóbeli utasítások alapján (önmagán, társán)

10. Utánzás

- Egyszerű szimmetrikus tartások utánzása

Motoros képességek mérése

4. osztály

1. Téri tájékozódás, testséma, testtudat

- Térbeli irányok és viszonyfogalmak alkalmazása felszólításra
- Csukott szemmel végrehajtott gyakorlatok
 - érintés helyének megnevezése
 - szóbeli utasítás alapján, saját testének érintése

2. Utánzás

- Asszimmetrikus tartások, két elemből álló mozdulatsorok utánzása
- Természetes járások utánzása (törpejás, óriásjás, medvejás)

3. Állás

- Alapállás csukott szemmel 20 mp-ig

4. Egyensúlyozási teszt, járással

- Jás lábujjhegyen, lábélen, 5 méteres távon
- Jás 10 méteres távon két vonal között (vonalak közti távolság 30 cm)
- Jás tornapadon előre és hátra (4 méteres tornapad)
- Jás fejen babzsákkal (Ki viszi tovább?)
- Mocsárjás (10 méteres távon)
- Lépcsőn jás (le és fel) 8-10 lépcsőfokon

5. Futás

- Versenyfutás jelre, meghatározott célíg (20 méteres távon)
- Kitartó futás 2 percig

6. Mászás

- Bordásfalon és szabadtéri játékokon: folyamatosan utánlérés nélkül felfelé, lefelé után-léréssel

7. Gurulás

- Gurulóátfordulás előre

8. Törzserőt mérő teszt

- Felülés 15 mp-ig (szőnyegen, felhúzott térddel, kéz a tarkón)

9. Dobások, labdás gyakorlatok

- Egykezes dobások karfelemeléssel (teniszlabdával)
- Rögzített testhelyzetben
 - pattogtatás
 - falhoz dobás, birtokbavétel
 - feldobás, elkapás

10. Kordináció

- Szobakerékpár hajtása
- Álló labda elrúgása, stabil testhelyzetből

Motoros képességek mérése

6. osztály

1. Téri tájékozódás, testtudat, testséma

- Cselekvések végrehajtásának képessége térben és társakhoz viszonyítva utasításra (pl.: Állj Feri elé! Ülj távolabb a zsámolytól!)
- Testfordulatok utánzással két ütemre
- Testrészek megmutatása a társakon is

2. Állás

- Fél lábon állás karikában 5 mp-ig

3. Egyensúlyozó teszt, járással

- Járásgyakorlatok a járás típusának változtatásával (sarkon, lábujjhegyen, talpélen, térd és sarokemeléssel, guggolásban)
- Emelkedőn és lejtőn járás (4 méteres tornapad zsámolyra téve)
- Járás fejen babzsákkal (távolság mérése)
- Mocsárjárással 15 méteren
- Lépcsőn járás váltott lábbal folyamatosan kapaszkodás nélkül (10-12 lépcső)

4. Futás

- Versenyfutás vezényszavak használatával, megadott célíg (30 méteren)
- Kitartó futás 4 percig

5. Ugrás

- Felugrás és leugrás zsámolyra ill. zsámolyról
- Természetes ugrások utánzása (nyuszi, róka...)
- Helyből távolugrás
- Páros lábbal szökdelés folyamatos előrehaladással

6. Mászás

- Bordásfalon folyamatos (fel és le) a legfelső fokon elhelyezett tárgy megérintése

7. Gurulás

- Gurulóátfordulás előre – sorozatgurulás

8. Törzserőt mérő gyakorlatok

- Felülés 30 mp-ig, szőnyegen, behajlított térddel, kéz a tarkón

9. Kordináció

- Szobakerékpár hajtása 2 percig
- Álló labda elrúgása mozgásban

10. Hajlékonyság

- Ülésben előrenyúlás (a lehető legtávolabbra nyúlás)

11. Dobások, labdás gyakorlatok

- Célbadobás teniszlabdával
- Labdapattogatás falhoz, visszaérkező labda birtokba vétele (hibátlanul végrehajtott idő mérése)
- Labdavezetés váltott kézzel járás közben 1 percig

Testnevelés

7-8. évfolyam

Célok:

- A mozgásnevelés tantárgy tanítása során kialakított és begyakorolt mozgáselemek rögzítése, néhány elemből álló mozgássorozattá rendezése, célirányossá tétele neheztett körülmények között.
- Az együttes, ritmusos és dinamikus mozgás élményének kialakításával a tanulóknál a rendszeres testmozgás iránti igény kialakítása.
- A sportjátékokhoz szükséges elemi képességek (célirányos mozgás, szabályismeret alkalmazása, tájékozódási képesség, figyelem koncentrációja) fejlesztése, a mozgáskontroll növelése.

Feladatok:

- A meglévő testi adottságok, fizikai képességek fejlesztése játéktevékenységeken keresztül.
- A mozgás ritmusának és dinamikájának egyre tökéletesebb összehangolása.
- A verbális emlékezet és utánozó képesség fejlesztése (gyakorlatok végzése szóbeli utasításra, illetve bemutatás után).
- A tanulók által elsajátítható sportjátékok alapvető játékelemeinek megismertetése, gyakoroltatása, elemi játékszabály ismeret biztosítása.
- A sportjátékok alkalmazásához szükséges alapvető szociálisképességek (kitartás, együttműködés, egészséges versengés, sportszerűség, fegyelem, stb.) kialakítása.
- Labdabiztonság növelése.
- Térbeli viszonyfogalmak használtának gyakoroltatása a kétoldali laterális erősítése.
- Terápiás lehetőségek (hidroterápia, gyógy-lovaglás, stb.) alkalmazása.

Fejlesztendő képességek:

- Higiénias szokások rögzítése, ortopédiai elváltozások korrekciója.
- Térbeli tájékozódás.
- Mozgáskultúra fejlesztése, relaxációs képességek kialakítása.
- Cselekvésbiztonság növelése.
- Mozgásminták alkalmazásának képessége.
- Ritmus és dinamika összehangjának fejlesztése.
- Érzelmi – akarati képességek (kitartás, együttműködés, sportszerűség, kudarcűrés, önfegyelem).
- Emlékezet fejlesztése, szabályismeret alkalmazása.

Óraszámok

	Évfolyamok	
	7.	8.
Heti óraszám	3	3
Éves óraszám	111	111

Témakörök feldolgozására javasolt órakeret

<i>Témakörök</i>	<i>Évfolyamok</i>	
	<i>7.</i>	<i>8.</i>
Rendgyakorlat, téri tájékozódás	Folyamatos	
Gimnasztikai alapformák	Folyamatos	
Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	36	36
Labdás gyakorlatok	20	20
Sportjátékok elemei	30	30
Terápiák, relaxáció	25	25

7. osztály

Cél:

- Egyszerű szimmetrikus mozgásmintákból összetettebb cselekvéseket felépítő mozgáselemek kialakítása.

Feladat:

- Egyszerű mozgások alkalmazása tempóváltásokkal.
- Helyzetváltoztatások során különböző mozgássorok összekapcsolása.
- Segítse helyzetváltoztató természetes mozgások (irányváltás, fordulatok, forgások, kerülések) feladathelyzetekben való alkalmazását.
- Járuljon hozzá a sportjátékok elemeinek kialakításához, alkalmazásához.
- Készítse elő az úszás terapiás eljárásként történő alkalmazását.

Követelmény:

- Irányítás mellett végezzen több elemből álló gimnasztikai gyakorlatot.
- Tudjon labdával mozgás közben alapmozgásokat (átadások, érkező labda fogadása), különböző feladathelyzetekben irányítás mellett végrehajtani.
- Mozgásos feladatokhoz kapcsolódva törekedjen a helyes lépéstechnika alkalmazására.
- Alakuljon ki a minimális vízbiztonsága.
- Különböző helyzetekben alkalmazza a ciklikus és helyzetváltoztató mozgásokat.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (tevékenységek)</i>
Rendgyakorlatok, téri Tájékozódás (folyamatos)	Irányítással: Menetelés helyben járással, jelzésekre indulás, megállás. Nyitódás, záródás, sorváltás, sorbontás, fejlődés, szakadozás. Testfordulatok, helyzetváltoztatás után a tér a saját testhez viszonyított szóbeli megfogalmazása. Testfordulatok két ütemre kilépéssel, irányítás mellett jobb-, és baloldal differenciálása. A terem tárgyaihoz viszonyított távolságok változtatása. Társak, tornaszerek rendezése megadott térbeli irányok és viszonyfogalmak alapján. Önállóan: Sorakozás magasság szerint segédeszközök (vonat) nélkül. Jelentésadás.
Gimnasztikai alapformák (folyamatos)	Irányítással: Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása bemutatás után szóbeli utasításra. Önállóan: Négy ütemre végzett szabad, kézi-szer és társas gyakorlatok végzése bemutatás után (kiemelt szerepet biztosítva a törzsgyakorlatoknak).
Képességfejlesztő Gyakorlatok, játékos Feladatok (36 óra)	Segítséggel: Az iramérzék fejlesztése, futó- és lépő ritmus összehangolása. Állóképesség fokozása közepes iramú futással. Alacsony akadályok átugrása rövid nekifutással. Felugrások, mélyugrások, sorozatugrások. Távolugrás nekifutásból. Függeszkedés bordásfalon, gyűrűn, lábgyakorlatok végzése. Irányítással: Gurulóátfordulás előre sorozatban. Egyensúlyozó járás előre és hátra keskeny gerendán. Állórajt, használt versenyszavak alkalmazása, gyorsfutás. Önállóan: Guggoló járás. Kúszás-mászás nehezített körülmények között.

<p>Labdás gyakorlatok (20 óra)</p>	<p>Segítséggel: Kislabda hajítás előkészítése: kidobás oldal terpeszből. Irányítással: Átadások (egykezes, kétkezes, mellső) különböző feladathelyzetekben. Önállóan: Folyamatos labdavezetés váltott kézzel járás közben. Akadályok megkerülése.</p>
<p>Sportjátékok elemei (30 óra)</p>	<p>Segítséggel: Kosárlabda: <ul style="list-style-type: none"> - alapállás, megindulás, megállás - labdakezelés, átadások álló helyzetben (kétkezes, mellső átadás) - kosárlabda dobás: egykezes, kétkezes felső dobással helyből - védekezés alapelveinek gyakorlása Labdarúgás: <ul style="list-style-type: none"> - labdakezelés - labdavezetés - kapura lövés álló labdával Tollaslabda: <ul style="list-style-type: none"> - szivacs labda ütögetése </p>
<p>Terápiák, relaxáció (25 óra)</p>	<p>Hidroterápia – segítséggel: <ul style="list-style-type: none"> - szárazföldi gyakorlatok - célgimnasztika - vízbiztonsági gyakorlatok - felfekvés, lebegés úszódeszkával Jóga elemei: <ul style="list-style-type: none"> - lazító mesék Tartásjavító és izomerősítő gyakorlatok segítségével (vállöv, hátizom).</p>

8. osztály

Cél:

- A tanult mozgáselemeket hasznosítsa a tanuló a mozgásigényt kielégítő csoportos és egyéni játékok során.
- Minimális szabályismeret és alkalmazás játékos versenyeken, mozgásos vetélkedőkön.

Feladat:

- Segítse, hogy az alapmozgásokat huzamosabb ideig és kombinált formában is tudják végezni a tanulók.
- Fejlessze a mozgás és sportjátékok iránti vonzódását.
- Járuljon hozzá az elemi szintű testnevelési szakkifejezések alkalmazásához.
- Fejlessze a tanulók ütemérzékét a gimnasztikai alapformák kivitelezésekor.

Követelmény:

- Az alapgyakorlatokat huzamosabb ideig bemutatás és szóbeli utasítás alapján kombinált mozgásformákkal is tudja végezni.
- A gimnasztikai alapformákat megfelelő ütemtartással végezze.
- Labdavezetése legyen egyre biztosabb.
- A terápiás jellegű tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokban legyen együttműködő.
- Irányítás mellett a térbeli irányokat és viszonyfogalmakat alkalmazza.
- A sportjátékok elemi szabályait igyekezzon betartani.
- Melléig erő vízben tudjon biztonságosan közlekedni.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (tevékenységek)</i>
Rendgyakorlatok, téri tájékozódás (folyamatos)	Irányítással: Menetelés helyben járással, takarás, igazodás, ütemtartással (taps, dob). Sorbontás, szakadozás, fejlődés helyben. Térérzékelés (helyzetváltoztatás, testfordulat, rendezés). Differenciált irányítással: Testfordulatok sarkon és talpon, jobb- és baloldal (mutatni a megfelelő irányt). Önállóan: Sorakozás magasság szerint segédeszközök nélkül. Jelentés, vezényszavak használata.
Gimnasztikai alapformák (folyamatos)	Segítséggel: Négy ütemre végzett gyakorlatok különböző testhelyzetekből kiindulva szóbeli utasításra, 2-3 mozgáselem összekapcsolásával. Irányítással: Egyszerű testnevelési szakkifejezések megértése, adekvát használata, alkalmazása. Kar- és vállgyakorlatok dominanciája. Kartartások és fogások alkalmazása.
Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok (36 óra)	Segítséggel: Helyből távolugrás térdrugózással. Függeszkedés, mászás kötélen. Gurulóátfordulás hátra, sorozatba. Görkorcsolyázás, gördeszkázás. Irányítással: Állórajt alkalmazása, versenyfutás 30-60 méteres távon. Közepes iramú futás. Fel- és leugrások alacsony akadály átugrása, rövid nekifutás után. Önállóan: Egyensúlyozó járás tornapad merevítőjén. Kúszás – mászás különböző terjedelmű és nagyságú akadályok között.

<p>Labdás gyakorlatok (20 óra)</p>	<p><i>Irányítással:</i> Kislabda hajítás: kidobás dobóterpeszből, rögzített testhelyzetből. <i>Önállóan:</i> Labdavezetés lassú futás közben ügyesebbik kézzel, akadályok megkerülése.</p>
<p>Sportjátékok elemei (30 óra)</p>	<p><i>Irányítással:</i> Kosárlabda: <ul style="list-style-type: none"> - alapállás, megindulás, megállás - labdakezelés, átadások álló helyzetben (kétkezes, mellső átadás) - kosárra dobás: egykezes, kétkezes felső dobással helyből - védekezés alapelemeinek gyakorlása Labdarúgás: <ul style="list-style-type: none"> - labdakezelés - labdavezetés - kapura lövés álló labdával Tollaslabda: <ul style="list-style-type: none"> - szivacs labda ütögetése Zsinórlabda: <ul style="list-style-type: none"> - labda átadása háló felett </p>
<p>Terápiák, relaxáció (25 óra)</p>	<p>Hidroterápia – <i>irányítással:</i> <ul style="list-style-type: none"> - szárazföldi gyakorlatok, célgimnasztika - vízhez szoktató játékok: felfekvés, lebegés, siklás, leállítás. Tartásjavító és izomerősítő gyakorlatok-<i>irányítással:</i> <ul style="list-style-type: none"> - vállöv, hátizom és hasizom erősítése Joga elmei: <ul style="list-style-type: none"> - légzőgyakorlatok, állások, tartások. </p>

Képességmérési feladatok

8. osztály

1. Állás:

- Fél lábon állás karikában (időtartam mérése)

2. Egyensúlyozó járás:

- Egyensúlyozó járás tornapad merevítőjén
- Járás két vonal között behunyt szemmel (6 méteres távolság, 50 cm-es közzel)

3. Ugrás:

- Helyből távolugrás
- Sorozatugrások páros lábbal folyamatosan karikába
- Szökdelés fél lábon (sánta róka) 10 méteren
- 30-50 cm-re kifeszített akadály (kötél) átugrása nekifutásból

4. Ruganyosság:

- guggolásból felállás bordásfalba kapaszkodva 30 mp-ig

5. Hajlékonyság:

- ülésből előrenyúlás (a lehető legtávolabra nyújtás)

6. Törzserő:

- Felülés (fél perc alatt maximális számú felülés, szőnyegen, térd 90 fokos szögben, kéz a tarkón összekulcsolva)

7. Futás:

- Gyorsfutás 50 méteres távon időre
- Futási sebesség, fürgeség mérése: ingafutás 5x5 méter
- Kitartó futás 6 percig folyamatos futással

8. Gurulás:

- Gurulóátfordulás előre sorozatban

9. Mászás:

- Bordásfalon oldalazó lépéssel folyamatos emelkedéssel

10. Kerékpározás:

- Önállóan
- Segítséggel

11. Kézi szorító erő:

- Függeszekedés kiegészítő tornaszeren (időtartam mérése)

12. Labdabiztonság:

- Célbadobás (pontosság)
- Kislabdahajtás helyből (távolság mérése)
- Kosáradobás szemből (2 méteres távolság)
- Célbarúgás zsámolyba (3-4 méteres távolság)

Testnevelés

7-8. évfolyam

Szükséges sportszerek, taneszközök

- Különböző méretű gumi és műanyag labda
- Kézilabda (kisméretű)
- Kosárlabda (gyerek)
- Futball labda
- Röplabda
- Marok labda
- Teniszlabda
- Szivacs labda
- Medicin labda (2, 3 kg-os)
- Tollaslabda
- Tollaslabda ütő
- Zsámoly
- Ugrószekrény
- Magasságugró állvány
- Magasugró lécs
- Ugródeszka (dobbantó)
- Tornapad (2 és 4 m-es)
- Bordásfal
- Kiegészítő tornakészlet
- Mászókötél
- Mászórúd
- Talajszőnyeg
- Gyűrűhinta
- Karika (különböző méretű)
- Ugrókötél
- Tornabot
- Kézi súlyzó (3 kg-os)
- Húzókötel
- Színes szalagok
- Gördeszka
- Görkorcsolya
- Rádiósmagnó
- Színes bóják
- Testsúlymérő
- Testmagasságmérő
- Röplabdaháló
- Tollaslabdaháló
- Mérőszalag
- Stopperóra
- Szobakerékpár
- Kerékpár
- Kosárpalánk
- Kisméretű kapu (futballhoz)
- Úszódeszka
- Mentőöv
- Békatalp

Környezet- és egészségvédelem

5-8. évfolyam

Célok:

- Fejlessze a tanuló meglévő ismereteit környezetük élő és élettelen jelenségeiről
- Alakítsa ki igényét a természet védelmére
- Bővítse egészségügyi ismereteit, alakítson ki olyan szokásokat, készségeket, melyek segítségével az egészséges életmód és a tiszta környezete iránti igénye kifejlődik

Feladatok:

- Nyújtson lehetőséget saját testének, érzékszerveinek és azok működésének megismeréséhez
- Biztosítson folyamatos gyakorlási lehetőséget testének, ruházatának és környezetének tisztántartásához
- Tudatosítsa a tanulóban az egészséges életmód feltételeit és annak fontosságát
- Az élőlények és a környezetük kölcsönhatásainak megismerésén keresztül tegye lehetővé a tanulók környezetkímélő és természetvédő szemléletének kialakulását.

Óraszámok

	Évfolyamok			
	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	2	2	2	2
Éves óraszám	74	74	74	74

Témakörök feldolgozására javasolt órakeret

Témakörök	Évfolyamok			
	5.	6.	7.	8.
Emberi test	5	10	10	10
Öltözködés	7	5	8	8
Egészséges életmód és veszélyek	10	6	6	6
Egészségügyi intézmények	8	6	10	6
Balesetek. Elsősegélynyújtás	10	10	6	6
Élőlények	14	15	12	16
Környezet főbb összetevői, ártalmi	10	6	6	6
Természeti ismeretek	5	6	6	6
Szabadon felhasználható	5	10	10	10

5. osztály

Cél:

- Fejlessze igényét környezete széppé, tisztává formálására, gondozására
- Járuljon hozzá az egészséges életmódra nevelés megalapozásához

Követelmény:

- Ismerje fel, mutassa meg testrészeit, érzékszerveit, segítséggel tudja testét ápolni
- Öltözködésénél irányítással vegye észre az adott időjárásnak megfelelő ruhadarabokat
- Szerezzen ismereteket közvetlen környezetéből eredő veszélyforrásokról
- Segítséggel végezzen csoportosításokat a növényvilág körében
- Segítséggel tartson rendet közvetlen környezetében
- Szívesen tartózkodjon, mozogjon a szabadban
- Kímélje, gondozza környezete növényeit
- Orvosi vizsgálaton legyen együttműködő
- Szerezzen ismereteket a környezet legfontosabb összetevőiről (víz, levegő, talaj)

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képeségek, attitűdök</i>
Emberi test (5 óra)	Segítséggel: Testrészeinek, érzékszerveinek megmutatása, megnevezése, funkciójuk. Az egészség fogalma, a betegség főbb tünetei. Betegségek: megfázás	Önismeret, öntapasztalás
Öltözködés (7 óra)	Irányítással: Ruhadarabok válogatása, csoportosítása időjárásnak megfelelően.	Gondolkodás, figyelem, megkülönböztető képesség
Egészséges életmód és veszélyek (10 óra)	Segítséggel: Az alapvető tisztálkodási eszközök, anyagok használatának megismerése. A mozgásszegény életmód veszélyeinek megismerése. A környezeti ártalom fogalmának bevezetése, megfigyelése (kipufogógáz, szemet, füst). A vitaminforrások megismerése.	Személyi higiénia Egészséges életmód
Egészségügyi intézmények (8 óra)	Az iskolások orvosi vizsgálata. Az orvosi vizsgálatok helye az iskolában, funkciójuk.	Együttműködő készség, szocializáltság fejlesztése.
Balesetek, elsősegélynyújtás (10 óra)	Segítséggel: Az iskolában, az utcán és játék közben előforduló balesetek. Baleset esetén felnőtt értesítése.	Balesetmegelőzés
Élőlények (14 óra)	Segítséggel: Az élő természet nagy csoportja: növény, állat ember A növények fejlődésének megfigyelése a környezetben. A természet változásainak megfigyelése a növények életében. Egyszerű kísérletek végzése (bab ültetése). Természetfilmek megtekintése.	Megfigyelőképesség megkülönböztető képesség Összehasonlító képesség
A környezet főbb összetevői, ártalmai (10 óra)	Ismerkedés az élet alapvető feltételeivel: víz, levegő, napfény, talaj.	Tapasztalatszerzéssel egyszerű ok-okozati összefüggések megláttatása, fejlesztése.
Természeti ismeretek (5 óra)	A víz halmazállapot változásainak megfigyelése (víz, jég, hó).	

Szabadon felhasználható 5 óra

6. osztály

Cél:

- Segítse a helyes egészségügyi szokások elsajátítását
- Segítse az egészséges és kultúrált életmódra nevelést, a tiszta, rendezett környezet, a személyi higiénia igényének kialakítását

Követelmény:

- Legyen ismerete az egészséges életmódról. Ismerje fel a környezet káros hatását. Ismerje fel és jelezze, ha beteg.
- Önállóan ismerje fel és mutassa meg testének részeit. Legyen ismerete azok működéséről.
- Tudjon tájékozódni környezeté élővilágában. Lehetőségeihez mérten óvja azt.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök</i>
Emberi test (10 óra)	Önállóan: Az érzékszervek funkciója, védelme. Az emberi test felépítése (csontváz, izmok), főbb részei, testtájak. Ismerkedés a segédeszközökkel (szemüveg, hallókészülék). Betegségek: a gyomorrontás, az influenza, a fertőző betegségek, kőtőhártya gyulladás, középfülgyulladás.	Megismerő képesség fejlesztése. (szem, fül)
Öltözködés (5 óra)	Irányítással: Az évszaknak, időjárásnak megfelelő esztétikus öltözködés gyakorlása.	Esztétikai érzék
Egészséges életmód és veszélyek (6 óra)	Irányítással: A test tisztántartása (menstruáció). A test edzése. Helyes, helytelen táplálkozás. Veszélyforrások (nap káros hatása).	Testi higiénia igényének képessége. Egészséges életmód.
Egészségügyi intézmények (6 óra)	Segítséggel: Háziorvosi rendelő funkciója.	Tájékozódó képesség fejlesztése.
Balesetek, elsősegélynyújtás (10 óra)	Sportolás, fürdőzés közben és a háztartásban történő balesetek megelőzése. Ismerkedés a mentőláddával. Baleset esetén felnőtt értesítésének módjai.	Gondolkodási képesség fejlesztése.
Élőlények (15 óra)	Segítséggel: A növények témakörének bővítése (konyhakert, gyümölcsöskert növényei). Irányítással: Megfigyelések végzése séta során az állatok körében. A környezet hatása az élőlényekre (növényekre, állatokra). Csoportosítások (háziállatok).	Emlékezőképesség, elvonatkoztató képesség fejlesztése. Csoportosítások.
A környezet főbb összetevői, ártalmai (6 óra)	Segítséggel: Tiszta víz, tiszta levegő, napfény. Az időjárás elemei (napsütés, hőmérséklet, szél, csapadék) hatása az élőlényekre.	Megfigyelőképesség, tapasztalatszerző képesség fejlesztése.
Természeti ismeretek (6 óra)	Irányítással: Az élő és élettelen környezet megfigyelése. Csapadékfajták megfigyelése (pára, köd, dér, zúzmara, harmat). A természeti katasztrófák fogalmának megismerése: az árvíz.	Megfigyelőképesség fejlesztése.

Szabadon felhasználható 10 óra

7. osztály

Cél:

- A meglévő ismeretek alkalmazásával, újak bővítésével alakítsa ki az egészséges életmód szokásrendszerét.
- Segítse elő, hogy a tanuló megszokja és igényelje a tiszta környezetet és az egészséges életmódot.
- Fejlessze ki a tanulónál a betegség és a baleset megelőzés egyszerűbb szabályait.

Követelmény:

- Tudja az élőlényeket csoportosítani, főbb jellemzőiket elmondani.
- Ismerje a környezete néhány olyan jelenségét, mely hatással van az élőlények életmódjára.
- Tudjon különbséget tenni egészség és betegség között.
- Segítséggel tudjon megnevezni néhány egészségügyi intézményt.
- Tartsa be az egészséges életmód eddig megismert szabályait.
- Öltözködésében igyekezzen követni az évszakok és időjárás változásait.
- Irányítással tudjon alkalomnak megfelelően öltözködni.
- Tudja az élethelyzeteiből adódó balesetek megelőzésének néhány szabályát.
- Ismerkedjen a mentőládával.

<i>Témakör</i>	<i>Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)</i>	<i>Fejlesztendő készségek, képessegek, attitűdök</i>
Emberi test (10 óra)	Irányítással: Testrészek, érzékszervek, érzékelés, funkciójuk, védelmük (szaglás, ízlelés). Táplálék útja. Csontváz, csontok. A sérülés külső jegye. Betegségek: torokgyulladás, bárányhimlő, herpesz, bőrbetegségek, fogak betegségei, rándulás, ficam, törés.	Megismerő képesség, megkülönböztető képesség fejlesztése.
Öltözködés (8 óra)	Irányítással: Az évszaknak időjárásnak, alkalomnak megfelelő esztétikus öltözködés (munka, sport, szabadidő, ünnepi alkalmak). Az ízlés fogalmának bevezetése (a megjelenés kritikája, előnyös megjelenésre való törekvés).	Önellátás, önkiszolgálás. Ízlésfejlesztés.
Egészséges életmód és veszélyek (6 óra)	Önállóan: A test tisztántartása. A test edzése, a mozgáshiány ártalmi. Helyes, helytelen táplálkozás. Veszélyforrások (dohányzás, szeszesital, nap káros hatása).	Egészséges életmódbeli szokások kialakítása.
Egészségügyi intézmények (10 óra)	Segítséggel: Szakorvosi rendelők szerepe, az egészségünk megóvásában (fülészet, szemészet, bőrgyógyászat, fogászat, ortopédia). Mentők munkájának megismerése.	Tájékozódó képesség fejlesztése.
Balesetek, elsősegélynyújtás (6 óra)	Irányítással: Iskolai, háztartási, utcai, játék, fürdőzés, sportolás közben és a munkahelyen történő balesetek megelőzési lehetőségei. Baleset esetén felnőtt értesítése, mentő hívása. A mentőláda szerepe.	Balesetek megelőzése, balesetmentes életszokások megalapozása.
Élőlények (12 óra)	Irányítással: Az állatok témakörének bővítése (vadállatok). Környezeti hatások az emberre. Kölcsönhatások az élőlények között. Ismerkedés a gyógynövényekkel, gyógynövények gyűjtése. A tájvédelmi terület megfigyelése. A védett növények, állatok fogalmának megismerése. A tűz és a víz, mint éltető elem: halászat, tűzrakás a szabadban.	A környezet szépségének észrevétele. Természet szeretete, megbecsülése iránti igény megalapozása.
A környezet főbb összetevői, ártalmi (6 óra)	Irányítással: Tiszta víz, tiszta levegő, napfény, egészséges talaj. Ismerkedés a talajfajtákkal (homok, agyag, kő, vízáteresztő	Elvonatkoztató képesség fejlesztése.

	képesség).	
Természeti ismeretek (6 óra)	<p><i>Irányítással:</i> Az élő és élettelen környezet megfigyelése. Csapadékfajták megfigyelése. A víz körforgása. A víz haszna-kára, a tűz haszna-kára. Ismerkedés további természeti katasztrófákkal: szélvész.</p>	Elvonatkozó képesség fejlesztése.

Szabadon felhasználható 10 óra

8. osztály

Cél:

- Ismertesse meg az egészséges életmódot veszélyeztető anyagokat, káros hatásait, a megelőzés módjait

Követelmény:

- Irányítással tudja ruházatát kiválogatni, gondozni, tisztán tartani
- Fejlődjön a testi higiénia iránti igénye
- Legyen ismerete a helyes és helytelen táplálkozásról
- Tudja, hogy a betegség esetén hova kell fordulni, ismerje az egészségügyi intézmények funkcióját
- Ismerje fel a balesetveszélyt, tudja azt elkerülni. Életkorának és értelmi szintjének megfelelően tudjon segítséget kérni és nyújtani.
- Legyen elemi ismerete a környezeti hatásokról és azok következményeiről. Ismerje fel az élőlények és a környezetük kölcsönhatásait
- Ismerkedjen a természetvédelem fogalmával. Ismerjen néhány védett növényt és állatot
- Fejlettségi szintjének megfelelően alakuljon ki környezetvédő szemlélete.

Témakör	Tartalom (munkaműveletek, tevékenységek)	Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök
Emberi test (10 óra)	Testrészek, érzékszervek, vérkeringés, belső szervek. Biológiai változások serdülőkorban. Betegség témakör bővítése: tüdőgyulladás, mumpsz, májgyulladás, vakbélgyulladás.	Önismeret, öntapasztalás képességének fejlesztése.
Öltözködés (8 óra)	Irányítással: Az évszaknak, időjárásnak, alkalomnak megfelelő esztétikus öltözködés. Ruházat raktározása, elhelyezése, ápolása. Az ízlés formálása (fodrász, kozmetikus).	Esztétikai érzék fejlesztése.
Egészséges életmód és veszélyek (6 óra)	Önállóan: A test tisztántartása, a serdülőkor jellemzői. A test edzése, a mozgáshiány ártalmait. Helyes, helytelen táplálkozás. A diéta fogalmának bevezetése. Irányítással: Veszélyforrások (dohányzás, szeszital, AIDS). Káros szenvedély fogalmának kialakítása (kábitószer).	Megkülönböztető képesség fejlesztése (helyes, helytelen szokások).
Egészségügyi intézmények (6 óra)	Irányítással: Az ügyeleti rendszer bemutatása, szükségessége.	Tájékozódó képesség fejlesztése.
Balesetek, elsősegélynyújtás (6 óra)	Irányítással: Az elsősegélynyújtás elemeinek gyakorlása szituációs helyzetgyakorlatokban.	
Élőlények (16 óra)	Irányítással: Növények, állatok, ember kölcsönhatásai. A tájvédelmi terület felismerése. A távoli vidékek állatai és növényei. A tűz és víz, mint éltető elem: a csatornázás. A fűszernövények: petrezselyem, snidling, zeller, kapor.	Megfigyelő, helyzetfelismerő képességek fejlesztése. Csoportosító, elvonatkoztató képesség fejlesztése.
A környezet főbb összetevői, ártalmait (6 óra)	Irányítással: A víz, a levegő és a talaj védelme.	Környezetvédelmi képesség fejlesztése.
Természeti ismeretek (6 óra)	Irányítással: Az élő és élettelen környezet megfigyelése. Csapadékfajta megfigyelése. A víz körforgása. A víz haszna-kára, a tűz haszna-kára. Természeti katasztrófák témakörének bővítése: tűzhányó, földrengés.	Képzelőerő, fantázia fejlesztése.

Környezet- és egészségvédelem

5-8. évfolyam

Tananyagok

- Természetismeret oktatásához alkalmazható képsorozatok (Nodus Kiadó)
- Biológia oktatásához ajánlott tananyagok (Nodus Kiadó)
- Diasorozatok: Az ember és környezete. Nemzeti Szakképzési Intézet, 1991.
- Videofilmek: az ember fejlődése és növekedése
- Kerek és lépések 1-13.
- Levegőtisztosítás
- Vízszennyezés
- Oktatótáblák: Mindennapi veszélyek sorozat táblái (Nodus Kiadó)
- Audiovizuális eszközök
- Térkép
- Terepaszta
- Elsősegélylábda
- Ismeretterjesztő prospektusok
- Fotóalbum
- Környezet és egészségvédelemmel kapcsolatos kiadványok
- Piktogramok
- Tükör
- Zászló
- Címer
- Emberi torzó (csontváz)